

NR. 132 JAARGANG 2005 € 3,15

VAKANTIESPECIAL

De Kleine Aarde

KWARTAALBLAD VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

Bereken je
VakantieVoetafdruk

Duurzaam op
wintersport

Culinair
op reis

2005

Met **kortingsbonnen** voor
veel vakantievoordeel!

De VakantieVoetafdruk

Op vakantie: op reis gaan, kennis maken met andere culturen, letterlijk je horizon verruimen. De keerzijde van de medaille is dat vooral reizen, zeker per vliegtuig, een vaak zeer hoge milieubelasting met zich meebrengt. Toch zijn er genoeg leuke vakanties te bedenken waarmee de milieubelasting van je vakantie binnen de perken blijft. Door bijvoorbeeld te kiezen voor trein of bus in plaats van het vliegtuig kun je je VakantieVoetafdruk vaak al vele malen verkleinen. In dit nummer kunt u inspiratie opdoen voor het plannen van een (h)eerlijke vakantie!

De Kleine Aarde ontwikkelde De VakantieVoetafdruk, afgeleid van de Mondiale Voetafdruk. Op www.vakantievoetafdruk.nl berekent u eenvoudig de milieubelasting van uw vakantie.

VOORBEELDVAKANTIES BINNEN HET EERLIJK AARDE AANDEEL

Bestemming	Nederland	Noord Italië	Bulgarije	Zwitserland	Normandië	Mongolië
Vervoerwijze	Gemiddelde auto	Zuinige Auto	Lijnbus	Trein ✓	Vliegen	Trein
Aantal pers, per auto	3	3	nvt	nvt	nvt	nvt
Huurauto	Geen	Geen	Geen	Geen	Ja ✓	Nee
Wandel/fietsvakantie	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Accommodatie	Bungalow/huisje	Bungalowntent	Jeugdherbergen	Berghut	Trekkerstent	Pension ✓
Seizoen	Zomer	Zomer	Lente ✓	Winter	Zomer	Zomer
Vegetarisch	Nee	Nee ✓	Ja	Ja	Ja	Nee
Zelf koken	Ja	Ja	Nee ✓	Nee	Ja	Nee
Soort vakantie	Ontspannen	Actieve vakantie	Actieve vakantie	Wintersport	Ontspannen	Natuur
Activiteiten*	E	M	-	M	-	-
Aantal dagen	14	14	14	8	21	47
Totaal Vakantie- Voetafdruk in m ²	1198	1234	1150	644	1890	4243
Vakantie- Voetafdruk per dag**	86	88	82	81	90	90

*E=Regelmatig luxe uit eten, M=Zo min mogelijk gemotoriseerd vervoer op de bestemming.

**Gemiddeld gaan Nederlanders 18 dagen per jaar op vakantie. Een 'eerlijke' VakantieVoetafdruk per dag komt dan uit op 90 m².

De Mondiale Voetafdruk van diverse activiteiten (in m²):

Rondwandelen en stad bekijken	0,5 ✓
Bezoek musea	1,6 ✓
Heli-skiën	170
Casino	3
Bezoek aan dierentuin	4,3
Duiken	100
Uitgaan (disco, dancing etc)	23
Fietstochtje	0,6
Theater/concert	14
Naar de film	7 ✓

BRON: GEBASEERD OP PEETERS, P. M., F. SCHOUTEN EN R. KLEP (2004). ONTWIKKELING DUURZAAM TOERISME AMSTERDAM. DE ECOLOGISCHE VOETAFDruk VAN HET INKOMEND TOERISME NAAR AMSTERDAM. NHTV CSTT, BREDA.

De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel
Tel.: (0411) 68 49 21, fax: (0411) 68 34 07
E-mail: info@dekleineaarde.nl
Internet: www.dekleineaarde.nl
Bezoekadres: Het Klaverblad 1, 5283 TV Boxtel

De Kleine Aarde wil zoveel mogelijk mensen inspireren tot een duurzame leefstijl.

Dit tijdschrift verschijnt viermaal per jaar. Columnisten schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. Hun mening dekt niet noodzakelijk die van De Kleine Aarde.

Het tijdschrift is gedrukt op 100% kringlooppapier. De gebruikte inkt is minder milieubelastend en op basis van plantaardige oliën. De voor het tijdschrift gebruikte energie wordt gecompenseerd door het planten van 60 bomen per editie.

Redactie:

Marijke Kuipers (uitgever), Heleen van der Sanden (hoofdredacteur), Gürtan Ercan, Hetty Straus

Corrector: Anja de Zeeuw

Aan dit nummer werkten verder mee:

Hans Allart, Elise Allart, Maarten Barckhof, Nelleke Berg, Huibert Boer, Vellah Bogle, Irma Frieling, Inge Hindriks, Petra Hoenderdos, Jan Juffermans, Inge Keizer, Sophie Koers, Marijke Kuipers, Jolanda de Laat, Inge Lenting, Ram van Meel, Mariët Meester, Maike Nelissen, Kike Olsdner, Harrie Perebooms, Sandra Peerenboom, Yvonne Peters, Marieke van de Ree, Jaap de Ruig, Eric Schoones, Yke Schotanus, Ilse Spijckerman, Hetty Straus, Monique Vaessen, Leonie Vink, Charlotte Vogels, Ellen Winkel, Marjon Weijzen, www.gerlindeschrijver.nl, www.istockphoto.com, Tseard Zoethout.

Met bijzondere dank aan Paul Peeters en Ruud Klep

Advertenties: Heleen Petter, tel. (0411) 68 49 21

Toezending tijdschrift: Het tijdschrift wordt bij een minimumdonatie van € 25,- toegezonden aan Vrienden van De Kleine Aarde. Vriend wordt u door een bijdrage over te maken op giro 52730 van De Kleine Aarde in Boxtel. Zet erbij "nieuwe vriend". **Voor België** is het gironummer 000-1137770-57. Wij nemen aan dat u Vriend blijft tenzij u ons uiterlijk 1 oktober anders bericht.

Nabestellingen: Het is mogelijk om eerdere nummers na te bestellen door het benodigde bedrag over te maken op giro 52730 van De Kleine Aarde in Boxtel. Nrs. 1-116 uitverkocht. Prijs per nummer: € 3,15 inclusief verzendkosten.

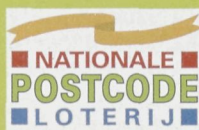
Vormgeving: Quadro Vormgevers, Oss

Druk: Incido, Uden

Uitgave: Stichting De Kleine Aarde, Centrum voor een duurzame leefstijl

Auteursrecht: De Kleine Aarde 2005
ISSN 0166-3704

Deze Vakantiespecial kwam mede tot stand door een bijdrage van NCDO, de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling. NCDO wil dat meer mensen in Nederland betrokken raken bij internationale samenwerking. NCDO doet dat d.m.v. campagnes en het financieren van debatten, exposities en documentaires. NCDO ondersteunt mensen en organisaties in Nederland die zich inzetten voor verbetering van de positie van mensen in ontwikkelingslanden. NCDO maakt zich hard voor de 8 Millemiljoendoelen van de Verenigde Naties. Zie www.ncdo.nl.

De Kleine Aarde is een van de goede doelen van de Nationale Postcode Loterij.

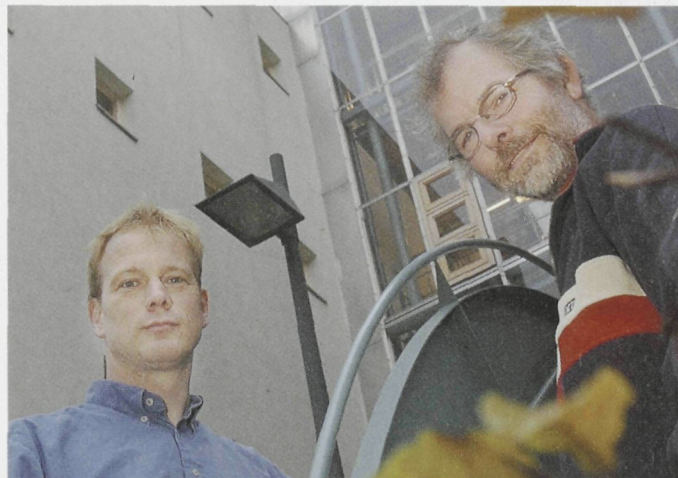
2 Vakantie
7.156 M²
voetafdruk

De VakantieVoetafdruk van Guido van Woerkom 8

Wintersport 12

Interview: Ruud Klep en Paul Peeters

10

Olifanten wassen

53

Naar de zon: **Quinta** 22 **Koken & passie** 54

Met een ezeltje naar **Santiago de Compostella** 50

En verder...

Postbus	4	Regeladvertenties	37
De Kleine Aarde Nieuws	4	Mensen & Mogelijkheden	37
Uit 't Nieuws	6	Fietsvakanties	39
VakantieVoetafdruk	8	Tips voor Trips	40
Exotisch!	14	Klimaatcompensatie	41
Column Mariët Meester	15	Wandelen met de trein	42
Wereldreis in Den Haag	16	Milieukeurmerken	44
Marokko in Borgerhout	17	Buitenkunst	47
Lekker Keten	18	Gelezen	49
Smullend op de fiets	19	Ecocrypto	57
LAW met husky's	20	Column Charlotte Vogels	57
Op avontuur in Siberië	24	Toerisme en welvaart	58
Met de bus naar de zon	26	Column Sophie Koers	61
Activiteitenmagazine	29	Kortingbonnen	62

Lekker weg

Op vakantie willen we gewoon lekker weg zijn en genieten. Duurzaam leven doen we thuis wel, dat is veel te lastig als je op vakantie bent.... of niet? Welnee, er zijn talloze mogelijkheden om duurzaam om te gaan met recreëren en vakantie vieren. De Kleine Aarde maakt het u gemakkelijk: we lieten een berekeningsmodel maken om de milieu-belasting van een vakantie uit te rekenen: de VakantieVoetafdruk. (Lees alles over de Voetafdruk op pagina 8 en 9 van deze special.) Het goede nieuws: we kunnen onze VakantieVoetafdruk gemakkelijk verkleinen zonder in te leveren op ons vakantieplezier! Deze vakantiespecial neemt u mee op reis langs de meest diverse plekken ter wereld. Verder weg, maar vooral ook dichtbij. In de zomer trekken veel Nederlanders naar het buitenland, terwijl er in de relatieve rust van Nederland dan ook veel prettigs te vinden is! Het pas erkende nationale park 'Het Groene Woud' in Brabant bijvoorbeeld biedt niet alleen prachtige bos- en heidegebieden met vennen, maar ook op cultureel gebied is Brabant bijzonder.

Okee, als u dan toch naar het buitenland wilt, kan dat ook: zelfs een wintersportvakantie kan op duurzame wijze. Het is afhankelijk van uw eigen keuzes hoe groot uw VakantieVoetafdruk wordt. Vliegen we naar Portugal? Of nemen we de trein en ervaren daardoor ook de verandering van het landschap waar we doorheen reizen? En wat eten we ter plekke? Hoe verblijven we daar? Wat heeft de lokale bevolking eraan? Allemaal vragen die je voor vertrek kunt stellen.

Ik wens u veel vakantie(voor)pret!

Marijke Kuipers, *directeur*

Dit nummer kwam grotendeels tot stand voordat de ramp in Zuidoost-Azië zich voltrok. Wij zijn ons ervan bewust dat deze ramp ook consequenties kan hebben voor de manier waarop u op vakantie gaat.

Postbus

Stuur uw brieven naar:

Postbus 151, 5280 AD BOXTEL

De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten of niet te plaatsen.

Gratis openbaar vervoer

Ik ben het niet eens met de stelling in uw winternummer 'Invoering van gratis openbaar vervoer is voor Nederland een zegen'. Ten eerste leidt gratis tot overconsumptie. Ik spreek uit ervaring en wel als gebruiker van lijn 88 (Oegstgeest-Den Haag) die bij wijze van proef een jaar gratis was. Dat veroorzaakte veel nieuwe mobiliteit zoals mensen die een dagje Den Haag gingen doen omdat het vervoer toch gratis was en veel kinderen die een paar kilometer fietsen inruilden voor de bus. Dat was geen zegen, want door die overconsumptie verminderde de kwaliteit (vaak geen zitplaats meer). Er ontstond overlast doordat de bus als een soort mobiele hangplek werd gebruikt. Gratis OV is slecht voor het milieu: het bevordert de overstap van fietsen en lopen naar OV veel sterker dan van auto naar OV. Gratis is ook niet echt gratis, want het geld moet altijd ergens vandaan komen. Dat geld kan beter besteed worden aan duurzame doelen.

Leo Jalink, Oegstgeest

Biologisch is goedkoper

In het vorige nummer vertelde de heer Uli Schnier enthousiast over het conve-nant voor meer verkoop van biologische producten. Een goede zaak. In het verhaal

zegt hij echter ook: 'De productie van EKO is nu eenmaal veel duurder'. Dat is vreemd. Want al sinds 1989 (rapport van Bureau Berenschot) weten we dat biologische producten, bij een goede berekening van de gemaakte onkosten, goedkoper zijn dan 'gangbare' producten. Maar dan zou de vervuiler moeten gaan betalen via de producten, zoals politici wel zeggen te willen, maar nog steeds niet doorvoeren. Het staat allemaal in een rapport van het Bureau Berenschot uit 1989. De conclusie is, dat als de concurrentie tussen gangbare en biologische landbouw eerlijk zou zijn, de 'gangbare' producten een stuk duurder worden en biologische producten zelfs voordeliger. Reken maar dat dan iedereen voor biologische producten zou kiezen. Helaas faalt de politiek op dit punt dramatisch en langdurig. We moeten er maar eens een (rechts)zaak van maken.

Jan Juffermans, Boxtel (Jan Juffermans, medewerker van De Kleine Aarde, had in 2005 een sabbatical year. Redactie.)

Oplossing

Ik ben zeer tevreden over jullie gevarieerde blad, maar ik heb toch een vraag. Ik probeer altijd de puzzel op te lossen, maar dit lukt niet altijd helemaal. Is het mogelijk om in het daaropvolgende kwartaalblad de gehele oplossing af te drukken. U zou mij er een groot plezier mee doen. Bij voorbaat dank.

Annie Boll (via e-mail)

U wordt op uw wenken bediend: met in-gang van dit nummer zullen we de oplos-sing van de crypto uit het vorige nummer publiceren. (Redactie)

DE KLEINE AARDE ZET DE TOON Muzikale zondagen

In de maanden januari, februari en maart 2005 houdt De Kleine Aarde één keer per maand een muzikale happening met winter rondleidingen en winterse hapjes & drankjes onder het motto 'Er zit muziek in De Kleine Aarde!' Buxtelse muziekgezelschappen brengen u hartverwarmende muziek, van fanfare tot Spaanse klanken. Ook zijn er allerlei heerlijkheden in winterse sfeer: warme Apfelstrudel, chocomel, Glühwein, ertwensoep en broodjes Sauerkraut mit (oder ohne) Wurst. De groentekas wordt speciaal voor deze gelegenheden omgetoverd in een groene concertzaal. Ook zijn er op deze dagen gratis rondleidingen door de winterse tuinen van De Kleine Aarde.

Locatie: De Kleine Aarde in Boxtel

Tijd: tussen 13.00 en 17.00 uur

Toegang: gratis

Data: zondag 16 januari, zondag 20 februari en zondag 20 maart.

Brabant in het zonnetje

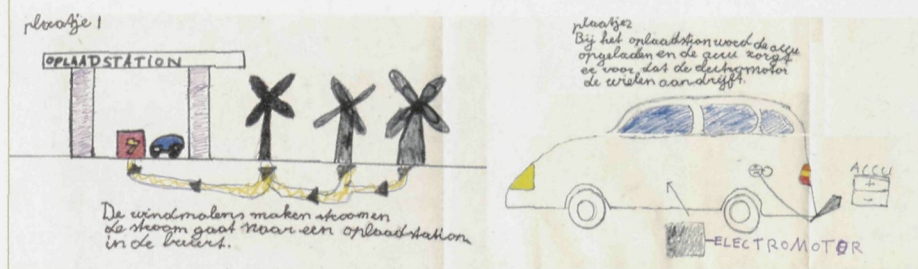
Vanaf begin 2005 start het Brabants Bureau voor Toerisme in Tilburg de promotiecampagne 'Bijzonder Brabant'. De Kleine Aarde participeert vanzelfsprekend in deze promotie-actie. Allereerst vanwege het feit dat een vakantie of dagtrip in Brabant een relatief Kleine VakantieVoetafdruk oplevert, maar natuurlijk ook om nog meer bezoekers het Ecopark in Boxtel te laten ontdekken. Ook komen er radiocommercials, televisiespots en speciale toeristische programma's zoals Dagtripper, waarvoor Omroep Brabant op het terrein van het Eco-park reeds opnames maakte. Dagtripper wordt in het voorjaar van 2005 uitgezonden.

Meer info: www.bijzonderbrabant.nl

Idee

Ik zou het leuk vinden als dit echt gebeurt en het is milieuvriendelijk.

Mark van Reusel (9 jaar), Breda

OPENING NIEUW SEIZOEN OP 17 APRIL

De Kleine Aarde Vakantiebeurs

Zondag 17 april opent De Kleine Aarde het nieuwe seizoen met *De Kleine Aarde Vakantiebeurs*. Op deze zondag wordt tevens de tentoonstelling 'De Vakantie-Voetafdruk' geopend. Een interactieve expositie over 'vriendelijk vakantie vieren': vakanties met aandacht voor natuur en milieu. Met een speciaal voor De Kleine Aarde ontwikkeld computerprogramma kunt u uw Vakantie Voetafdruk berekenen en krijgt u tal van tips voor fijne vakanties die het milieu minder belasten. Lees voor meer informatie over de VakantieVoetafdruk verder in dit nummer.

Ook op www.vakantievoetafdruk.nl kunt u uw Vakantie-Voetafdruk berekenen.

Sfeervolle muziek, (h)eerlijke hapjes en drankjes, kinderactiviteiten en workshops zullen niet ontbreken op deze feestelijke dag. **Meer info:** www.dekleineaarde.nl.

Het Bewaarde Land in Baarn.

PROJECT VOOR SCHOOLJEUGD

Het Bewaarde Land

Vanaf voorjaar 2005 zal in de omgeving van buurtschap de Roond, op de Kampina, een bijzonder project van start gaan: 'Het Bewaarde Land in Noord-Brabant', een natuurbelevingsproject voor de groepen 5 en 6 van het basisonderwijs.

Deelnemende klassen gaan drie keer een dag de natuur in. In deze dagen bouwen de kinderen een band op met die natuur. Wanneer je een band met de natuur hebt zul je er beter voor gaan zorgen, is de gedachte achter dit project.

Speels

Het programma wordt begeleid door vrijwilligers. Deze zogenoemde wachters gaan ieder met een groepje kinderen op pad en maken hen op een speelse manier vertrouwd met de natuur. Pen en papier hoeven niet mee het bos in. Wél krijgen de kinderen een werkboek. De leerkracht gebruikt dit boek in de klas om de wekelijkse bezoeken voor te bereiden en maakt samen met de kinderen verwerkingsopdrachten.

Er draaien al 'Bewaarde land-projecten' in Baarn en in de duinen bij Wassenaar. Het project op de Kampina wordt uitgevoerd door De Kleine Aarde. Initiatiefnemer Mari Verstegen zal daartoe bij De Kleine Aarde worden gedetacheerd. Financiers van het project zijn het VSB-fonds, Innovatieplatform Duurzame Meijerij, de Provincie Noord-Brabant en de gemeente Bostel.

Wilt u als vrijwilliger meewerken aan dit project? Meld u aan bij De Kleine Aarde, tel.: (0411) 68 49 21.

De Energietuin

Dit voorjaar start bij De Kleine Aarde een nieuw project genaamd 'De Energietuin'. Met 'De Energietuin' wil De Kleine Aarde bezoekers van het Eco-park kennis laten maken met duurzame energietechnieken die direct toepasbaar zijn in of rond elk huis of bedrijf, zoals kleine windturbines, zonnepanelen en warmtepompen. Deze installaties worden interactief zodat bezoekers de energie op een speelse manier kunnen ervaren.

Voor potentiële gebruikers komen er **energietuin-excursies** die inzicht bieden in de mogelijkheden om duurzame energietechnieken zelf te realiseren. Doelgroepen voor deze excursies zijn onder meer verenigingen van woning-eigenaren, woningbouwcorporaties en gemeenteambtenaren. (Zie ook de aanbieding op pagina 30.) De Energietuin is ook individueel te bezoeken. Leuk en leerzaam voor jong en oud!

Voor meer info: Tel. (0411) 68 49 21.

De Kleine Aarde luncht bewust

Amsterdam – Veel maatschappelijk bewuste organisaties bieden tussen de middag de medewerkers geen lunch aan met keuze uit biologische en/of fair trade producten. Dit blijkt uit een onderzoek dat is gedaan door Consumentenvereniging Goede Waar & Co. Goede Waar onderzocht het lunchaanbod van 35 maatschappelijke organisaties met een voorbeeldfunctie. In het onderzoek is gekeken in hoeverre deze organisaties biologische en fair trade producten aanbieden tijdens de lunch. Dit betreft ook de koffie en thee. Hivos, De Kleine Aarde, Platform Biologica en de Stichting Varkens in Nood scoren heel hoog. Bij alle andere organisaties die door Goede Waar & Co zijn geëquipeerd, is er tijdens de lunch nauwelijks keuze op dit gebied.

AGENDA

SprookjesBeelden aan Zee

SprookjesBeelden aan Zee, het nieuwe en openbare beeldenterras van Museum Beelden aan Zee aan de boulevard in Scheveningen is het hele jaar gratis toegankelijk voor het publiek. Het terras bestaat uit een balkon, trappen, eilandjes, zitbanken en sokkels voor drieëntwintig sprookjesachtige beelden van de beeldhouwer Tom Otterness uit New York.
Meer info: www.beeldenaanzee.nl

16-20 februari

Tuinidee 2005

TuinIdee 2005 biedt iedere tuinliefhebber een overdaad aan inspiratie en activiteiten. Ook De Kleine Aarde zal aanwezig zijn met een bijzondere tuin.

Locatie: Brabanthallen 's-Hertogenbosch

Meer info: www.tuinidee.nl

4-6 maart Uit & Actief, van uitstap tot uitdaging

Een nieuw evenement voor de actieve consument in de Jaarbeurs te Utrecht. De Kleine Aarde is aanwezig op deze beurs met een Vakantiekeet waar bezoekers hun VakantieVoetafdruk kunnen berekenen en tips krijgen om die te verkleinen.

Locatie: Jaarbeurs Utrecht

Meer info: www.uitenactief.nl

22-24 april

'Avondje uit in Marrakech'

Op 22, 23 en 24 april 2005 viert men op het Jemaa el Fna plein in de Marokkaanse stad Marrakech en op het Leidseplein in Amsterdam simultaan feest met muziek, eten en dans. Via een satellietverbinding en grote beeldschermen worden deze twee levendige ontmoetingsplaatsen aan elkaar gekoppeld.

Meer info: www.marokkonederland2005.nl

Door de Kanaaltunnel naar het regenwoud

Danny Beaton, Mohawk indiaan en natuuractivist uit Canada opende in 2004 in Hyde Park in London de campagne van The Living Rainforest.

Wie alles wil weten van het regenwoud kan terecht op drie kwartier ten westen van Londen. The Living Rainforest wil door middel van haar bezoekerscentrum mensen bewuster maken van de manier waarop we met de natuur omgaan en de noodzaak voor natuurbehoud. Steeds

wisselende exposities maken een bezoek voor jong en oud de moeite waard. Bezoekers die met het openbaar vervoer komen, krijgen korting op de entreprijs! The Living Rainforest, Hampstead Norreys, Berkshire, RG18 0TN, UK
Meer info: www.livingrainforest.org

Dramatische gevolgen van tsunami groter door weghalen van ecologische barrières

De afschuwelijke ramp die de landen rondom de Indische Oceaan op tweede kerstdag 2004 heeft getroffen geeft de noodzaak aan voor een ander kustbeleid dan die van ongebreidelde bouw van toerismecentra aan de kusten, zoals in Sri Lanka, Thailand en Maleisië heeft plaatsgevonden. Het weghalen van natuurlijke barrières heeft er mede toe geleid dat het dodental nu zo enorm kon oplopen. Met name arme mensen zijn hiervan het slachtoffer. Volgens Dr. Jeff McNeely, Chief Scientist van The World Conservation Union (IUCN), is de omvang van de ramp zo groot omdat mensen in bepaalde ecologisch kwetsbare kuststreken plannen uitvoerden om meer welvaart te krijgen. Armoede of niet goed geplande toeristische ontwikkelingen zijn hiervan de oorzaak. "Vijftig jaar geleden waren de kusten in het gebied niet zo dichtbevolkt als nu met de vele toeristenhotels. De traditionele kustdorpen werden verder van de kust af gebouwd."

Een groot probleem is ook het massaal weghalen van mangrovebossen langs de kusten, vooral ten behoeve van vis- en garnalenkweek. "Mangrovebossen in ondiep water langs de kusten bieden bescherming tegen onder meer vloedgolven. In de afgelopen twintig of dertig jaar zijn de mangroves weggehaald door mensen die geen oog hadden voor de gevolgen op de lange termijn." Ook door de verwoesting van koraalriffen voor de kusten is de natuurlijke bescherming van het land aangetast, aldus McNeely.

De uitdaging is nu om bij de wederopbouw meer rekening te houden met kust-ecosysteemherstel, duurzame vormen van toerisme-ontwikkeling en planning.

Meer info: www.nciucn.nl

Trekroute olifanten mijnenvrij

Een oude migratieroute voor olifanten in Angola wordt binnenkort mijnenvrij gemaakt. Hierdoor kunnen kuddes uit buurlanden Botswana en Zambia hun leefgebied uitbreiden. In Angola heeft een burgeroorlog het land ruim dertig jaar lang geteisterd. Hierdoor is de bodem nog steeds bezaaid met landmijnen. Deze 'sluipmoordenaars' eisen dagelijks slachtoffers onder mens én dier. Angola voert samen met Afghanistan, Cambodja, Colombia en Irak de lijst van meest met mijnen vervuilde landen aan. Het project is nodig omdat in buurland Botswana de olifantenbevolking stevig uitdijt. De kudde, die in een reservaat leeft, neemt jaarlijks met 5 procent toe. Steeds vaker komen de dieren in conflict met de lokale bevolking omdat zij haar gewassen vertrappen. Hierdoor gaan er meer stemmen op om een groot deel van de dikhuiden af te schieten. De milieuorganisatie van de Verenigde Naties, Unep, schat dat de zeker 120.000 dikhuiden straks kunnen emigreren als hun oude wandelroute mijnenvrij wordt gemaakt. De route is al heel oud, maar wordt door de olifanten niet meer gebruikt sinds de mijnen er liggen. De dieren voelen het gevaar aan, aldus natuurbeschermers. Ook de Angolese bevolking kan profiteren van het eerherstel van de olifantentrekroute. Deskundigen verwachten dat het toerisme naar het straatarme land hierdoor een impuls kan krijgen. Bron: Oneworld

www.duurzaamopvakantie.nl

De website www.duurzaamopvakantie.nl is een initiatief van Martien van der Heide en biedt méér dan info over duurzame accommodaties. Van der Heide: "Als ik op vakantie ga, kijk ik vooraf op internet waar ik in de buurt van mijn vakantie bestemming biologische restaurantjes kan vinden en of er een natuurvoedingswinkel of biologische markt is. Ook zoek ik dan naar 'ecologisch verantwoorde' uitstapjes in de buurt. Telkens weer blijkt relevante informatie op internet enorm versnipperd aangeboden te worden. Door alle duurzame initiatieven op vakantiegebied nu op één site te zetten, hoop ik hierin verandering te kunnen brengen!"

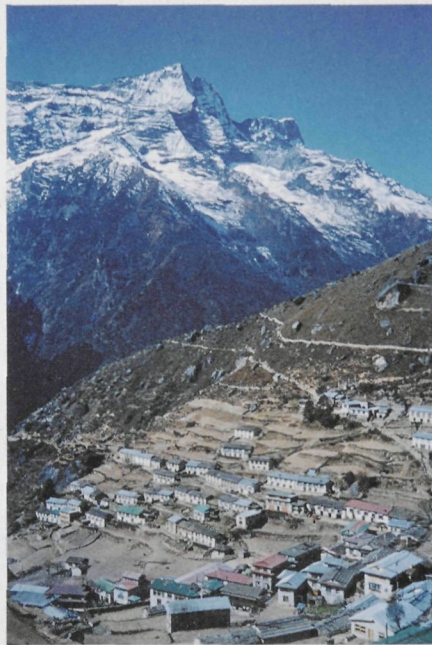
Meer info: Duurzaam op vakantie, Bruin Zandoogje 2, 4814 SR Breda, (076) 571 82 30, www.duurzaamopvakantie.nl

Gedragscode: bescherm kinderen tegen seksuele uitbuiting door toeristen

ECPAT Nederland zet zich al jaren in om de reisindustrie (hotels, luchtvaartmaatschappijen en touroperators) actief te betrekken bij het beschermen van kinderen tegen seksuele uitbuiting van kinderen. Om dit te bereiken hebben een aantal ECPAT organisaties een internationale gedragscode ontwikkeld. Met deze *Code of Conduct* neemt de reisindustrie een aantal concrete maatregelen, die zichtbaar zijn voor zowel klanten als eigen personeel, om prostitutie van minderjarigen te bestrijden.

Friezen maken Himalaya schoon

Begin 2004 heeft een groep Friezen in Nepal, samen met extra dragers, gidsen en personeel van twee Nepalese organisaties, Keep (Kathmandu Environmental Education Project) en Acap (Annapurna Conservation Area Protection) de Royal Trek schoongemaakt. Deze trektocht is zeer geliefd bij toeristen, die van hieruit naar het Annapurna Basiskamp, het Macchapuchare Basiskamp en Jomoson kunnen lopen. Uitgerust met speciale schoonmaakstokken en handschoenen heeft de groep Friezen en Nepalezen ruim 700 kg vuil ingezameld. Tijdens de tocht werden verschillende dorpen aangedaan en werd de lokale bevolking gemobiliseerd om samen met de schoonmaakploeg vuil op te ruimen. De Nepalezen hebben de bevolking gevraagd vanaf nu het vuil in te zamelen en te verbranden. Mogelijk zullen glas en blik (en batterijen) in de toekomst worden ingezameld. Dat het Nederlandse initiatief erg werd gewaardeerd bleek op twee persconferenties, waar zowel radio als tv op af waren gekomen. De Nepalese tv deed er verslag van. Het schoonmaakproject was een onderdeel van een drieweekse Nepalreis. Dit project is een initiatief van Nepal Pariwar. Eind februari 2005 staat er weer een reis op het programma, met een meerdaagse trektocht naar Muktinath, een bezoek aan National Park Chitwan en enkele Nepalese steden. Goede conditie is een vereiste. Er gaan minimaal 10 en maximaal 15 personen mee. Aanmelden bij janlaan@worldonline.nl of telefonisch (0516) 49 19 47 (na 19.00 uur). Indien u de Stichting wilt steunen kan dat door een bedrag over te maken op girorekening 3702 van Stichting Nepal Pariwar te Jelsum.

Het model van de Mondiale Voetafdruk staat centraal op De Kleine Aarde. In dit model wordt de milieudruk van je leefstijl uitgedrukt als het ruimtebeslag dat je daarmee legt op de aarde. Hoeveel ruimte dat is hangt onder meer af van je consumptiegedrag. Het model berekent de oppervlakte die met jouw levensstijl nodig is voor bijvoorbeeld energie en grondstoffen, productie van voedsel, wonen etc. Per wereldburger is er 1,7 hectare beschikbaar, dit noemen we het Eerlijke Aarde Aandeel. In Nederland gebruiken we gemiddeld 4,7 ha.

DE VOETAFDruk VAN ANWB's
Guido van Woerkom

De VakantieVoetafdruk is een maat voor de milieubelasting van een vakantie. De VakantieVoetafdruk geeft weer hoeveel ruimte een vakantie in beslag neemt en wordt uitgedrukt in m². De VakantieVoetafdruk is afgeleid van het model van de Mondiale Voetafdruk. Tien procent van de Mondiale Voetafdruk wordt besteed aan vakanties. **Bereken uw VakantieVoetafdruk op www.vakantievoetafdruk.nl en maak kans op een gratis Weekendje Weg!**

DE STELLING VAN GUIDO VAN WOERKOM:

Informatie over duurzaamheid van vakanties moet gemakkelijk beschikbaar zijn. Voor vakantiegangers heeft het milieu niet de hoogste prioriteit, maar wanneer ze op basis van relevante informatie een goede keuzemogelijkheid hebben, zullen ze eerder voor een duurzame vakantie kiezen.

Wilt u reageren op de stelling?

Stuur uw brief naar redactie@dekleinearde.nl

Guido van Woerkom, hoofddirecteur van de ANWB, in zijn woorden een "soort volksvereniging voor vakantie en vrije tijd", is het afgelopen jaar twee keer op vakantie geweest met zijn gezin. Een weekje wintersport in Oostenrijk, in een hotel - "zal wel drie of vier sterren geweest zijn..." - en twee weken in een appartement in Griekenland. Beide keren met het vliegtuig, "om de eenvoudige reden dat één van de kinderen in auto en trein erg ziek wordt. Hij is dan een week van slag, dus verder dan Noord-Frankrijk komen we niet met de auto. In het vliegtuig valt het mee, omdat de reis veel korter duurt." Het vliegtuig geeft de doorslag bij de berekening van Van Woerkoms VakantieVoetafdruk: 7.156 m², ongeveer anderhalf keer de gemiddelde Nederlander en 4,5 keer het 'Eerlijke Aarde Aandeel'. Van Woerkom ziet niet alleen maar nadelige effecten aan een verre vakantie: "Ik zag ook ergens opgravingen die alleen maar mogelijk waren dankzij de inkomsten uit het toerisme." Hij is ook een voorstander van het stimuleren van bijvoorbeeld lokale horeca maar dan moeten die hotels en restaurants wel voldoen aan de eisen die de moderne toerist stelt. "Overigens moet je

altijd met respect voor de omgeving acteren, of je nu in je eigen tuintje bezig bent of op vakantie."

Dichter bij huis is Van Woerkom geen autofreak die puur voor zijn plezier achter het stuur kruipt, maar hij vindt het wel modisch om te zeggen dat het openbaar vervoer beter is voor het milieu dan de auto: "Dat is niet altijd onomstreden bewezen. De auto heeft een technische progressie doorgemaakt, trein en bus nauwelijks." Toch ontwierp de ANWB samen met Natuur en Milieu en de Fietsersbond een actieplan voor het gebruik van de fiets in plaats van de auto voor korte afstanden beneden de 7,5 kilometer. "Je moet mensen verleiden, ze laten zich niet dwingen met het opgeheven vingertje. Mensen zijn niet irrationeel, maar ze worden pas rationeel als ze kunnen kiezen. Ze nemen de fiets pas als er goede fietspaden zijn, veilige stallingen, diefstalpreventie en ga zo maar door."

Het draait allemaal om informatie: "Vijfennegentig procent of meer van de bevolking zal de Mondiale Voetafdruk niet kennen, maar ze zijn wel te bewegen om voor het goede te kiezen wanneer er een reële keuze is."

Met de Mondiale Voetafdruk worden niet alleen grote mondiale verschillen duidelijk, maar ook de milieueffecten van onze persoonlijke leefstijl. Met deze inzichten kan iedereen in het dagelijks leven daadwerkelijk iets doen om zijn Mondiale Voetafdruk te verkleinen. En dat is nodig, want veel wereldburgers, waaronder wij in Nederland leven op te grote voet. Op www.voetenbank.nl kun je zelf eenvoudig je MV uitrekenen.

Door consumptie gaat natuur eraan

Dat blijkt uit het nieuwe Living Planet Report 2004, te downloaden op: www.ecofoot.net. De MV van de mensheid is nu 20% groter dan de duurzame draagkracht van onze planeet: overbevissing, klimaatverandering, degradatie van de bodemkwaliteit en een dramatische daling van de mondiale biodiversiteit (in 30 jaar 40% minder soorten-populaties) zijn het gevolg. Voor het eerst is ook een scenario-studie opgenomen om een vergroting van onze ecologische schuld te voorkomen.

Een levensverzekering voor onze aarde

Op een conferentie van de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) in Bangkok, eind 2004 is een mondiale levensverzekering gepresenteerd: Eco-Insurance. Nu premies betalen waarmee duurzame ontwikkeling versneld kan worden is goedkoper en veiliger dan maar afwachten welke rampen er op ons af zullen komen.

www.eco-insurance.net

Een Russische Voetafdruk

Onlangs kreeg de Canadese wetenschapper Mathis Wackernagel, één van de bedenkers van de ecologische voetafdruk, in St. Petersburg uit handen van dr. Valerie Gusev een uitbeelding van een voetafdruk-hectare, zoals die er in Rusland uitziet. Gusev is afkomstig uit Pestovo, één van de vijf gemeenten die deelnemen aan het Russische proefproject van MilieuKontakt Oost-Europa en de Lokale Agenda 21. Gusev bezocht twee jaar geleden De Kleine Aarde.

www.footprintnetwork.org

Global Footprint Network

De MV wordt in steeds meer landen toegepast. Om een gedegen wetenschappelijke onderbouwing en vergelijkbaarheid te verzekeren heeft het Global Footprint Network een drietal commissies in het leven geroepen. Kleine Aarde-medewerker Jan Juffermans is getreden tot het Communication Standards Committee, dat zal toezien op o.a. een correcte presentatie van onderzoeksresultaten. Uiteindelijk zal dit gaan leiden tot een systeem van certificering.

www.footprintnetwork.org

Water Footprints of Nations

Een van de opvallende conclusies van het Living Planet Report 2004, met veel nieuw cijfermateriaal: tussen vijftien en twintig procent van de waterproblemen in de wereld wordt veroorzaakt door productie voor consumptie elders in de wereld en... voor één hamburger is 2.400 liter water nodig.

www.waterfootprint.org

Ideale jongeren vakantie

Ruim 4.000 jongeren deden in 2004 mee aan een enquête over de ideale jongeren vakantie. De meerderheid van de jongeren zegt het belangrijk te vinden om rekening te houden met lokale gewoontes als je op vakantie bent, om zuinig om te gaan met energie en water en om je inkopen te doen bij lokale winkeltjes. De ideale vakantie van de hoofdprijswinnaars is een busreis naar Polen, waarbij ze in contact komt met de lokale bevolking en veel van Polen te zien krijgt. De Nationale Jeugdraad gaat deze vakantie voor haar regelen en probeert deze zo duurzaam mogelijk te maken. COOL Driving compenseert de CO₂-uitstoot van haar vakantie. www.voetafdruk.nl

Singing in the rain

Handig op vakantie, deze radio en lamp ineen, zeker ook door zijn handzaam formaat (6 x 6 x 7,5 cm). Het apparaatje is spatwaterdicht dus een stevige regenbui is geen probleem, geschikt voor kampeertochten en wandelingen. En thuis, voor in de badkamer!

Even de dynamo opwinden -anderhalve minuut- en de radio speelt twintig minuten lang. De dynamo zorgt er ook voor dat de schijnwerper kan branden, die een helder licht geeft.

De radio heeft AM/FM bereik (AM 540 - 1600 KHz en FM 88 - 108 Mhz). Er is ook ruimte voor twee (eventueel oplaadbare) AAA batterijen. Voorzien van aansluitingen voor adapter (4,5V/300mA) en koptelefoontje.

Voor lezers van De Kleine Aarde extra voordelig! Bestellen?

Maak € 22,25 over op postbanknr. 34 23 00 t.n.v. P&P Partners te Heemstede o.v.v. 'DKA Radio'. Vergeet vooral niet uw naam, adres, postcode en woonplaats te vermelden!

De radiolamp wordt u dan zonder verdere kosten binnen 3 weken na ontvangst van uw bestelling toegestuurd.

Ruud Klep, adviseur duurzaam toerisme bij adviesbureau ReKwest en Paul Peeters, lector Sustainable Transport and Tourism aan de hogeschool voor toerisme NHTV, ontwikkelden voor De Kleine Aarde de VakantieVoetafdruk.

DE GEMIDDELDE NEDERLANDER OP VAKANTIE: **Kort, vaak en ver**

De VakantieVoetafdruk is een maat voor de duurzaamheid van een vakantie, en is gebaseerd op het model van de Mondiale Voetafdruk. De Kleine Aarde vroeg uitleg over het concept en sprak met Klep en Peeters over de gespannen verhouding tussen toerisme en duurzaamheid en, vooral, over wat de toerist kan doen om duurzamer vakantie te vieren.

TEKST: MARJON WEIJZEN

FOTO: SANDRA PEERENBOOM

Hoe gaat de gemiddelde Nederlander op vakantie? En wat zijn de belangrijkste milieuaspecten van toerisme?

"De trend is steeds verder en steeds vaker", zegt Ruud Klep. Paul Peeters vult aan: "en steeds korter". Peeters: "Ik zou liever spreken van karakteristiek vakantiegedrag dan van de gemiddelde Nederlander. Typisch Nederlands vakantiegedrag is bijvoorbeeld: één keer met de auto naar Frankrijk en dan nog een keer kort, bijvoorbeeld een weekje naar de Canarische Eilanden." Klep: "Als het gaat om duurzame vakanties, gaat het vrijwel nooit over de reizen binnen Europa. De discussie gaat over de exotische bestemmingen of juist de bestemmingen binnen Nederland. Maar de meeste mensen gaan naar landen binnen Europa. Frankrijk is vakantie-land nummer 1. Daarna volgen Spanje en Duitsland. De verre bestemmingen maken slechts 10% uit van het totaal aantal

Ruud Klep (links) en Paul Peeters (rechts).

reizen. En daarvan gaat het merendeel naar Noord-Amerika." Peeters: "Maar die verre reizen zorgen wel voor de grootste milieuschade. Je kunt 21 jaar elke zomer met de auto naar Frankrijk voor één keer vliegen naar Costa Rica. En nu vliegen zo goedkoop is zal het aandeel van de verre bestemmingen nog sneller toenemen. Er is op dit moment een enorme prijzenslag gaande in de luchtvaart. Bij één en dezelfde touroperator is een weekje Kenia

goedkoper dan een weekje Oostenrijk. En dan heb ik het ik over bedragen onder de 450 euro. All-in: vliegpreis - ook naar Oostenrijk - inclusief hotel. Voor Kenia kan dat alleen maar, vliegttechnisch, voor zo'n lage prijs, als ze onder de kostprijs vliegen". Peeters toetst snel wat in op een rekenmachine en vervolgt: "Die kostprijs moet rond de 600 euro liggen. Andere passagiers moeten daarvoor betalen. En andere manieren van vervoer worden er

CIJFERS: De VakantieVoetafdruk van de gemiddelde Nederlander komt op 4.700 m² per jaar, uitgaande van 18 vakantiedagen

helemaal uitgeconcentreerd. Gevolg is ook dat er op de korte afstanden steeds meer waar gevlogen wordt. En die vluchten belasten het milieu relatief het meest. Want vooral het opstijgen en klimmen kost veel brandstof. Van het totaal aantal vluchten voor toeristische reizen vindt 70% plaats binnen Europa." Klep: "Je hebt tegenwoordig vrijgezellenfeestjes in Barcelona en mensen die voor de kerstinkopen naar New York vliegen."

Is die trend te keren?

"Wie met boot, trein of bus reist krijgt meer voor zijn geld: bijzondere ontmoetingen, mooie landschappen en een écht reisgevoel", betoogt Peeters. "Vind je"? vraagt Klep. Het beste voor het milieu is kamperen op de boerderij in Friesland en dat doet hij dan ook wel, privé, maar hij gelooft niet dat de reiziger die op zoek is naar cultuur of zon in Thailand of naar avontuur in Mexico, in Nederland blijft omdat dat beter is voor het milieu. "Je kunt dan beter zorgen dat je op zo'n manier reist dat de lokale bevolking en de natuur ter plaatse er wel bij varen."

Welke tips geven jullie de vakantie-ganger om duurzaam op vakantie te gaan?

"In Nederland op vakantie gaan is gewoon leuk." Peeters benadrukt de invloed van de reis op de milieubelasting van vakanties: "Ga in Nederland of omliggende landen op vakantie. En ga vooral niet vliegen. Als je toch ver weg wilt gaan, maak dan eens in de, zeg tien jaar, een lange verre reis. En gebruik daarbij liefst zoveel mogelijk het openbaar vervoer. Verder ik zou haast zeggen: ga lekker op het strand liggen. Dan belast je het milieu het minst." Klep: "We hebben het tot dusver alleen nog gehad over de ecologische aspecten die reizen op onze omgeving heeft. Mijn insteek is toch wat anders. Voor veel ontwikkelingslanden is toerisme een goede optie om de levensstandaard te verhogen. Ik denk dan aan een land als Mozambique, dat aan de vooravond van een toeristische ontwikkeling staat. Ik zou dan ook adviseren:

denk aan de sociale effecten van je reis. Besteed je geld liefst zo lokaal mogelijk. Kies voor lokale restaurants, gebruik lokaal vervoer en kies een eenvoudige goede accommodatie van een ondernemer die aandacht heeft voor duurzaamheid." Klep: "Als ik nog een tip mag geven: ga eens buiten het seizoen op vakantie." Peeters: "Voor een natuurvakantie is dat weer niet zo'n goede tip, want dan wordt het wild het hele jaar door gestoord..."

Ik mis een tip om te compenseren voor de CO₂-uitstoot van de reis.

Peeters: "Daar hebben we in de berekening van de VakantieVoetafdruk ook erg mee geworsteld. Uiteindelijk zijn we er in het model op uitgekomen dat compenseren de VakantieVoetafdruk verlaagt. Maar eigenlijk is dat natuurlijk niet zo - je koopt alleen elders ruimte om te compenseren." Klep ziet wel voordelen in dat compenseren: "Het zet mensen aan het denken." Peeters vreest voor het rebound-effect: "Ik ben bang dat mensen juist meer gaan reizen omdat het gecompenseerd wordt. Klimaatcompensatie zou in mijn ogen alleen gebruikt moeten worden voor het zakelijk reizen en niet ingekocht door consumenten, maar door vervoerbeprijven en touroperators."

Over de VakantieVoetafdruk gesproken: jullie concludeerden dat de reis voor het overgrote gedeelte (75%) de VakantieVoetafdruk bepaalt. En dat vliegen veel milieubelastender is dan andere manieren van vervoer. Hoe komen jullie eigenlijk aan die cijfers?

Peeters: "Er is geen wetenschappelijke consensus over de getallen." Klep vult aan: "Al is iedereen het er wel over eens dat vliegen milieubelastender is dan autorijden en gebruik maken van het openbaar vervoer het beste is voor het milieu. Wij werken met de verhouding: 14:5:1." Peeters: "Omdat we uitgaan van een hogere bezettingsgraad en geen onderscheid maken tussen soorten treinen komt de trein er bij ons wat gunstiger uit dan in bijvoorbeeld het model dat onderzoeks- en adviesorganisatie CE in

1998 opstelde. We maken trouwens geen onderscheid tussen hoge-snelheidstreinen en andere omdat je daar in de praktijk als reiziger geen reële keuzes in hebt."

Klep: "Dat is overigens in de hele discussie een probleem: als reiziger heb je vaak maar beperkte keuzes en slecht overzicht over de gevolgen voor milieu en lokale bevolking van bijvoorbeeld het vervoerbedrijf, de accommodatie en de touroperator waar je mee reist."

Wat is nu een na te streven VakantieVoetafdruk?

Peeters: "Het is best lastig hiervoor een richtwaarde te geven. Nederland heeft een Mondiale Voetafdruk van 4,7 hectare per inwoner. Per wereldbewoner is 1,7 hectare per jaar beschikbaar. We gebruiken dus ongeveer drie keer zoveel dan waar we recht op hebben, als we eerlijk delen. Van die Mondiale Voetafdruk wordt 30% gebruikt voor vrijetijdsbesteding, waarvan we aannemen dat eenderde voor vakantie is (dus 10% van het totaal). Dat betekent dat gemiddeld 4.700 m² per jaar per Nederlander aan vakantie opgaat. Als we ook hierbij eenderde van die ruimte als richtlijn nemen kom je op zo'n 1.600 m² per jaar. Gemiddeld gaan Nederlanders 18 dagen per jaar op vakantie. Per vakantiedag is een na te streven VakantieVoetafdruk dan 90 m²."

Kom je op diezelfde cijfers uit als je het vakantiegedrag van ons Nederlanders analyseert?

Peeters: "Dat zou interessant zijn om te onderzoeken."

Hebben jullie als afsluiting nog een tip voor de gemiddelde Nederlander?

"Toch dat weekje Canarische Eilanden vervangen door bijvoorbeeld Zuid-Frankrijk en dan per TGV."

lagen per jaar. Dat is 250 m² per dag. Een 'Eerlijke' VakantieVoetafdruk komt uit op 90 m² per dag.

Skiën, langlaufen en wandelen in een adembenemend wit berggebied. Voor veel wintersportliefhebbers zijn de Alpenlanden een ideale bestemming. Het massatoerisme vormt echter een behoorlijke belasting voor dit kwetsbare gebied, maar de groene sneeuwavonturier kan deze winter met een gerust hart de skipistes betreden. Verschillende reisorganisaties bieden in samenwerking met het Nederlands Alpenplatform wintersportarrangementen aan met oog voor de natuur.

TEKST: ILSE SPIJKERMAN

J aarlijks bezoeken ruim honderd miljoen toeristen, onder wie twee miljoen Nederlanders, de Alpen om te genieten van de zuivere berglucht en de prachtige natuur. Frankrijk, Zwitserland, Italië en Oostenrijk vormen een prima vakantiebestemming voor wintersporters, wandelaars en bergbeklimmers. Het toerisme heeft echter een keerzijde: de gevolgen voor natuur en milieu zijn niet gering. Het Nederlands Alpenplatform maakt zich ernstig zorgen over de bedreiging van toeristische activiteiten voor het kwetsbare Alpengebied en zet zich in voor duurzaam Alpentoeerisme. "Het Alpengebied kent grote hoogteverschillen. De bergen en hellingen zijn erg gevoelig voor verschuivingen, zoals bijvoorbeeld lawines. Deze kunnen mede ontstaan door menselijk ingrijpen", vertelt Marnix Viëtor, secretaris van het Nederlands Alpenplatform (NAP). "De aanleg van skipistes en skiliften is bijvoorbeeld zo'n ingreep. Enorme machines rijden de hellingen op om deze voorzieningen aan te leggen. Dit kost niet alleen veel energie, het zorgt ook voor bodem- en luchtvervuiling. Bovendien beschadigt het de vegetatie waardoor erosie wordt bevorderd. De grond glijdt hierdoor makkelijker naar beneden. Door de aanleg van skipistes verdwijnen gevoelige planten- en diersoorten. Het pisteskiën zelf veroorzaakt verdichting van de sneeuw, waardoor de oppervlakte langer bedekt blijft. Het groeiseizoen van planten wordt hierdoor verkort. Off-pisteskiën verniet jonge bosaanplant en verjaagt het wild uit rustgebieden."

Milieukeurmerk

Niet alleen de aanleg en het gebruik van skivoorzieningen zorgen voor verstoringen in het ecosysteem, ook de bouw en het gebruik van verblijfsaccommodaties zoals hotels en appartementen dragen bij aan natuur- en milieuschade. Viëtor: "Toeristen gebruiken veel energie en water en zorgen voor een hoop afval. Gelukkig zijn er in Oostenrijk en Zwitserland verschillende hotels die een milieukeurmerk dragen, dat wil zeggen dat ze zorg besteden aan het behoud van de lokale cultuur en natuur en de bescherming van het milieu. Deze accommodaties gaan zuinig om met water en energie, gebruiken milieuvriendelijke reinigingsmiddelen en scheiden het afval. Op het menu van deze hotels staan vaak biologische streekgerechten. Wanneer je voor een dergelijke accommodatie kiest, draag je bij aan de bescherming van natuur en milieu."

Autovrije dorpen

Een andere tip van Viëtor is het reizen per bus of trein, vervoermiddelen die milieuvriendelijker zijn dan de auto. Viëtor: "Ongeveer zeventig procent van de Nederlandse toeristen komt met de auto naar de Alpen. Dat zorgt voor luchtvervuiling, want uitlaatgassen blijven hangen in de dalen. Wanneer je naar de Alpen wilt, is het dus verstandig om de auto thuis te laten staan. Er zijn autovrije ski-gebieden en -dorpen die prima te bereiken zijn met het openbaar vervoer. Autovrije en autoluwe gemeenten hebben zich in Zwitserland verenigd in de Gemeenschap Autofreier Schweizerische

Tourismusorte (G.A.S.T.). Voorbeelden van zulke gemeenten zijn Braunwald en Bettmeralp, maar ook gerenommeerde skibestemmingen als Zermatt en Saas Fee. In Oostenrijk zijn bijvoorbeeld Weissensee, Werfenweng en Bad Hofgastein autoluwe gemeenten." Als laatste punt wijst Viëtor op de vakantiespreiding. "De pieken in het hoogseizoen spelen een belangrijke rol bij de natuur- en milieubelasting. Boek bij voorkeur een wintersportvakantie buiten het hoogseizoen. De milieubelasting is zo meer gespreid en heeft minder invloed op het gebied."

Alpenvakanties

Het NAP ontwikkelde in het kader van het project 'Duurzaam toerisme Alpen 2005' een aantal milieuvriendelijke Alpenvakanties en -reizen, samen met reisorganisatoren als Hotelplan, SNP en TUI. In het winterseizoen 2004/2005 is het mogelijk om Alpenvakanties te boeken naar bestemmingen die zich inzetten voor natuur en milieubehoud. Holland International, een merknaam

van TUI, biedt bijvoorbeeld een aantal reizen aan naar autovrije dorpen, zowel in Zwitserland als Oostenrijk. Bij deze reisorganisatie hebt u de keuze uit verschillende hotels en appartementen in autovrije dorpen zoals Wengen (Berner Oberland, Zwitserland), Zermatt en Saas Fee (Wallis, Zwitserland). Holland International biedt zelfs de mogelijkheid om appartementen te boeken in Torgon, een dorp in de Zwitserse provincie Wallis, dat geheel voorzien is van groenestroom, inclusief skiliften en skipistes. Torgon is aangesloten op het grensoverschrijdende skigebied van Les Portes du Soleil. Met 650 kilometer aan pistes is dit gebied een van de grootste aaneengesloten skigebieden ter wereld. Robinsonclub, net als Holland International een merk van TUI, biedt overnachtingen aan in accommodaties met een intern milieubeleid. Club Schlanitzen Alm in Nassfeld en Club Landskron in Villach (Oostenrijk) hebben zelfs een *Austrian environmental award* op hun naam staan. Bij Robinsonclub vindt u eveneens bestemmingen in autovrije

dorpen als Wengen, Zermatt en Saas Fee (Zwitserland) en Bad Hofgastein, St. Anton en Seefeld (Oostenrijk). Robinsonclub ondersteunt het COOL Driving initiatief. Dit betekent dat wanneer u besluit een autoreis te boeken bij Robinsonclub, de schadelijke CO₂-uitstoot van deze reis wordt gecompenseerd door de aanplant van bomen.

Duurzame reisformule

Wie kiest voor een 'groene' wintersportvakantie naar de Alpen kan eveneens terecht bij SNP. SNP is een reisorganisatie met een duurzame reisformule: reizen met gevoel voor natuur en cultuur en met respect voor de lokale bevolking. "Duurzaamheid is inherent aan al onze reizen", vertelt Marleen Raats, SNP-medewerker. "Binnen Europa reizen we per trein of bus en onze groepen bestaan uit

Stichting Nederlands Alpenplatform (NAP)

Het NAP is een samenwerkingsverband van de ANWB, de Nederlandse Ski-Vereniging, de Koninklijke Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging, en de Nederlandse Milieugroep Alpen. Het NAP is opgericht in 1991. Het NAP vindt dat alle partijen die bij bergsport en toerisme betrokken zijn, gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor natuur en milieu in de bergen. Het NAP bevordert, samen met het toeristisch bedrijfsleven, vervoerders en natuur- en milieuoorganisaties een bewust en duurzaam gebruik van berggebieden.

maximaal vijftien deelnemers. Op deze manier blijft de impact die je als toerist hebt op de natuur beperkt. We vermijden, waar mogelijk, het massatoerisme en dat betekent voor onze wintersportreizen dat we ons niet begeven op drukke skipistes, geen gebruik maken van skiliften en niet overnachten in de drukke skidorpen. De activiteiten die wij aanbieden zijn sneeuwwandelen, langlaufen en crosscountryskiën. Deelnemers van onze reizen overnachten in kleinschalige accommodaties, gerund door lokale bewoners. Op deze manier draag je als toerist direct bij aan de lokale economie van kleine gemeenschappen."

Snowrail

Wie met de trein naar de Alpen reist, kan kiezen voor de Ski-trein of de Alpen Expres. Deze wintersporttrein vertrekt op vrijdagavond, zodat u op zaterdag al op de pistes in Oostenrijk of Zwitserland staat. NS Travel heeft tevens een ruim aanbod van samengestelde treinarrangementen voor een complete sneeuwvakantie inclusief verblijf. De Alpen Expres vertrekt iedere vrijdagavond tot en met 18 maart 2005.

Informatie

Het Nederlands Alpenplatform: www.alpenplatform.nl
Autovrije gemeenten in Zwitserland: www.gast.org
Autovrije gemeenten in Oostenrijk: www.igmobil.at
Accommodaties met een milieukeurmerk: www.yourvisit.info
Milieuvriendelijke Alpenvakanties en -reizen: www.tui.nl, www.hollandinternational.nl, www.robinsonclub.nl, www.snp.nl
Treinreizen naar de Alpen: www.nstravel.nl
Nederlandse Milieugroep Alpen: www.nmga.bergsport.com

Skïën, langlaufen en wandelen in een adembenemend wit berggebied. Voor veel wintersportliefhebbers zijn de Alpenlanden een ideale bestemming. Het massatoerisme vormt echter een behoorlijke belasting voor dit kwetsbare gebied, maar de groene sneeuwavonturier kan deze winter met een gerust hart de skipistes betreden. Verschillende reisorganisaties bieden in samenwerking met het Nederlands Alpenplatform wintersportarrangementen aan met oog voor de natuur.

TEKST: ILSE SPIJKERMAN

Jaarlijks bezoeken ruim honderd miljoen toeristen, onder wie twee miljoen Nederlanders, de Alpen om te genieten van de zuivere berglucht en de prachtige natuur. Frankrijk, Zwitserland, Italië en Oostenrijk vormen een prima vakantiebestemming voor wintersporters, wandelaars en bergbeklimmers. Het toerisme heeft echter een keerzijde: de gevolgen voor natuur en milieu zijn niet gering. Het Nederlands Alpenplatform maakt zich ernstig zorgen over de bedreiging van toeristische activiteiten voor het kwetsbare Alpengebied en zet zich in voor duurzaam Alpentoeisme. "Het Alpengebied kent grote hoogteverschillen. De bergen en hellingen zijn erg gevoelig voor verschuivingen, zoals bijvoorbeeld lawines. Deze kunnen mede ontstaan door menselijk ingrijpen", vertelt Marnix Viëtor, secretaris van het Nederlands Alpenplatform (NAP). "De aanleg van skipistes en skiliften is bijvoorbeeld zo'n ingreep. Enorme machines rijden de hellingen op om deze voorzieningen aan te leggen. Dit kost niet alleen veel energie, het zorgt ook voor bodem- en luchtvervuiling. Bovendien beschadigt het de vegetatie waardoor erosie wordt bevorderd. De grond glijdt hierdoor makkelijker naar beneden. Door de aanleg van skipistes verdwijnen gevoelige planten- en diersoorten. Het pisteskiën zelf veroorzaakt verdichting van de sneeuw, waardoor de oppervlakte langer bedekt blijft. Het groeiseizoen van planten wordt hierdoor verkort. Offpisteskiën vernielt jonge bosaanplant en verjaagt het wild uit rustgebieden."

Milieukeurmerk

Niet alleen de aanleg en het gebruik van skivoorzieningen zorgen voor verstoringen in het ecosysteem, ook de bouw en het gebruik van verblijfsaccommodaties zoals hotels en appartementen dragen bij aan natuur- en milieuschade. Viëtor: "Toeristen gebruiken veel energie en water en zorgen voor een hoop afval. Gelukkig zijn er in Oostenrijk en Zwitserland verschillende hotels die een milieukeurmerk dragen, dat wil zeggen dat ze zorg besteden aan het behoud van de lokale cultuur en natuur en de bescherming van het milieu. Deze accommodaties gaan zuinig om met water en energie, gebruiken milieuvriendelijke reinigingsmiddelen en scheiden het afval. Op het menu van deze hotels staan vaak biologische streekgerechten. Wanneer je voor een dergelijke accommodatie kiest, draag je bij aan de bescherming van natuur en milieu."

Autovrije dorpen

Een andere tip van Viëtor is het reizen per bus of trein, vervoermiddelen die milieuvriendelijker zijn dan de auto. Viëtor: "Ongeveer zeventig procent van de Nederlandse toeristen komt met de auto naar de Alpen. Dat zorgt voor luchtvervuiling, want uitlaatgassen blijven hangen in de dalen. Wanneer je naar de Alpen wilt, is het dus verstandig om de auto thuis te laten staan. Er zijn autovrije ski-gebieden en -dorpen die prima te bereiken zijn met het openbaar vervoer. Autovrije en autoluwe gemeenten hebben zich in Zwitserland verenigd in de Gemeinschaft Autofreier Schweizerische

Tourismusorte (G.A.S.T.). Voorbeelden van zulke gemeenten zijn Braunwald en Bettmeralp, maar ook gerenommeerde skibestemmingen als Zermatt en Saas Fee. In Oostenrijk zijn bijvoorbeeld Weissensee, Werfenweng en Bad Hofgastein autoluwe gemeenten. Als laatste punt wijst Viëtor op de vakantiespreiding. "De pieken in het hoogseizoen spelen een belangrijke rol bij de natuur- en milieubelasting. Boek bij voorkeur een wintersportvakantie buiten het hoogseizoen. De milieubelasting is zo meer gespreid en heeft minder invloed op het gebied."

Alpenvakanties

Het NAP ontwikkelde in het kader van het project 'Duurzaam toerisme Alpen 2005' een aantal milieuvriendelijke Alpenvakanties en -reizen, samen met reisorganisatoren als Hotelplan, SNP en TUI. In het winterseizoen 2004/2005 is het mogelijk om Alpenvakanties te boeken naar bestemmingen die zich inzetten voor natuur en milieubehoud. Holland International, een merknaam

et met oog voor de natuur

van TUI, biedt bijvoorbeeld een aantal reizen aan naar autovrije dorpen, zowel in Zwitserland als Oostenrijk. Bij deze reisorganisatie hebt u de keuze uit verschillende hotels en appartementen in autovrije dorpen zoals Wengen (Berner Oberland, Zwitserland), Zermatt en Saas Fee (Wallis, Zwitserland). Holland International biedt zelfs de mogelijkheid om appartementen te boeken in Torgon, een dorp in de Zwitserse provincie Wallis, dat geheel voorzien is van groene stroom, inclusief skiliften en skipistes. Torgon is aangesloten op het grensoverschrijdende skigebied van Les Portes du Soleil. Met 650 kilometer aan pistes is dit gebied een van de grootste aaneengesloten skigebieden ter wereld. Robinsonclub, net als Holland International een merk van TUI, biedt overnachtingen aan in accommodaties met een intern milieubeleid. Club Schlanitzen Alm in Nassfeld en Club Landskron in Villach (Oostenrijk) hebben zelfs een *Austrian environmental award* op hun naam staan. Bij Robinsonclub vindt u eveneens bestemmingen in autovrije

dorpen als Wengen, Zermatt en Saas Fee (Zwitserland) en Bad Hofgastein, St. Anton en Seefeld (Oostenrijk). Robinsonclub ondersteunt het COOL Driving initiatief. Dit betekent dat wanneer u besluit een autoreis te boeken bij Robinsonclub, de schadelijke CO₂-uitstoot van deze reis wordt gecompenseerd door de aanplant van bomen.

Duurzame reisformule

Wie kiest voor een 'groene' wintersportvakantie naar de Alpen kan eveneens terecht bij SNP. SNP is een reisorganisatie met een duurzame reisformule: reizen met gevoel voor natuur en cultuur en met respect voor de lokale bevolking. "Duurzaamheid is inherent aan al onze reizen", vertelt Marleen Raats, SNP-medewerker. "Binnen Europa reizen we per trein of bus en onze groepen bestaan uit

Stichting Nederlands Alpenplatform (NAP)

Het NAP is een samenwerkingsverband van de ANWB, de Nederlandse Ski-Vereniging, de Koninklijke Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging, en de Nederlandse Milieugroep Alpen. Het NAP is opgericht in 1991. Het NAP vindt dat alle partijen die bij bergsport en toerisme betrokken zijn, gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor natuur en milieu in de bergen. Het NAP bevordert, samen met het toeristisch bedrijfsleven, vervoerders en natuur- en milieuorganisaties een bewust en duurzaam gebruik van berggebieden.

maximaal vijftien deelnemers. Op deze manier blijft de impact die je als toerist hebt op de natuur beperkt. We vermijden, waar mogelijk, het massatoerisme en dat betekent voor onze wintersportreizen dat we ons niet begeven op drukke skipistes, geen gebruik maken van skiliften en niet overnachten in de drukke skidorpen. De activiteiten die wij aanbieden zijn sneeuwwandelen, langlaufen en crosscountryskiën. Deelnemers van onze reizen overnachten in kleinschalige accommodaties, gerund door lokale bewoners. Op deze manier draag je als toerist direct bij aan de lokale economie van kleine gemeenschappen."

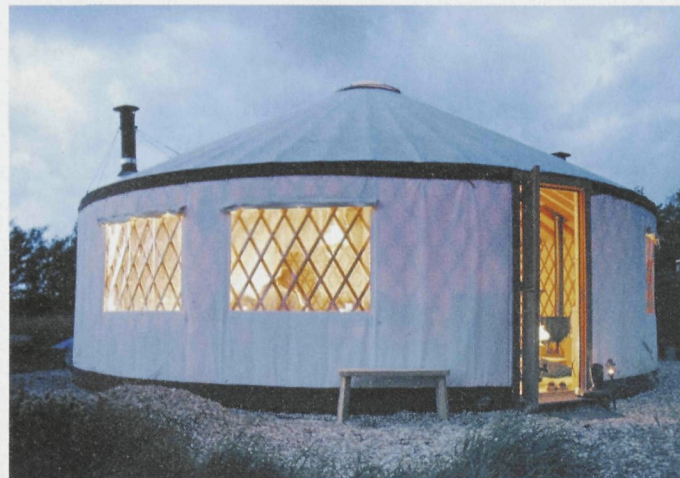
Snowrail

Wie met de trein naar de Alpen reist, kan kiezen voor de Ski-trein of de Alpen Expres. Deze wintersporttrein vertrekt op vrijdagavond, zodat u op zaterdag al op de pistes in Oostenrijk of Zwitserland staat. NS Travel heeft tevens een ruim aanbod van samengestelde treinarrangementen voor een complete sneeuwvakantie inclusief verblijf. De Alpen Expres vertrekt iedere vrijdagavond tot en met 18 maart 2005.

Informatie

Het Nederlands Alpenplatform: www.alpenplatform.nl
Autovrije gemeenten in Zwitserland: www.gast.org
Autovrije gemeenten in Oostenrijk: www.igmobil.at
Accommodaties met een milieukeurmerk: www.yourvisit.info
Milieuvriendelijke Alpenvakanties en -reizen: www.tui.nl,
www.hollandinternational.nl, www.robinsonclub.nl, www.snp.nl
Treinreizen naar de Alpen: www.nstravel.nl
Nederlandse Milieugroep Alpen: www.nmga.bergsport.com

Beleef Marokko
in... Borgerhout.
Zie pagina 17.

Leef even als een nomade in een yurt op... Texel!
Comfortabele eenvoud op een unieke plek in een biologische
boomgaard op loopafstand van het centrum van Den Burg.
Meer info: (0222) 32 21 00 of www.texelyurts.nl

Ver weg of dichtbij?

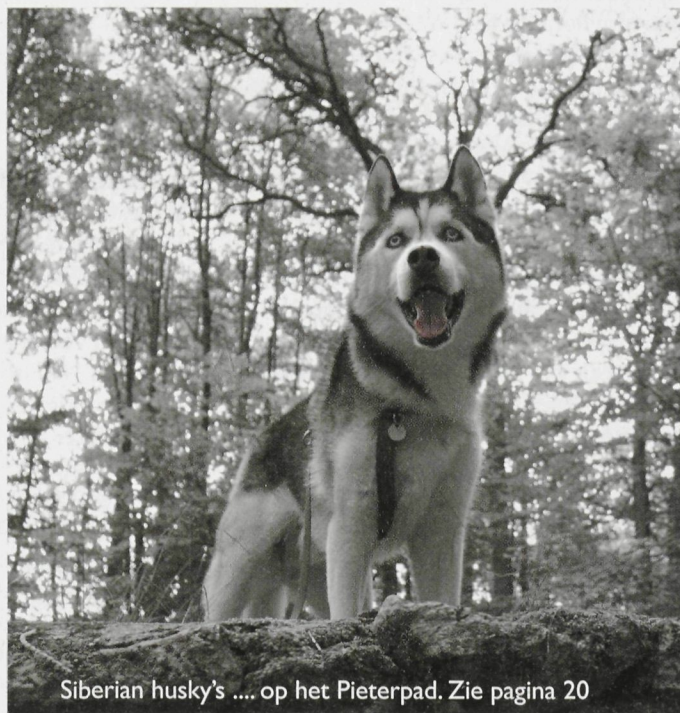
Een handvol exotische bestemmingen voor de avontuurlijke vakantieganger.

Camping De Hertshoorn in Garderen, in het hart van de
Veluwe, biedt u de unieke gelegenheid om te slapen in een
boomtent! Met weinig luxe en comfort, maar met volop sfeer,
overnacht u hoog en droog. Zachtjes deint uw tent mee met
de machtige boomstam... Meer info: (0577) 46 15 29
of www.boomtent.nl ONTWERP TENT: DRÉ WAPENAAR

赫戴姆德伯赫瓦爾街

China Town in Den Haag
(Gedempte Burgwal).
Zie pagina 15.

Siberian husky's op het Pieterpad. Zie pagina 20

COLUMN

MARIËT MEESTER

O, die woonwagen...

Reizen betekent voor mij: goed opletten, notities maken, mensen ontmoeten. Vakantie is iets heel anders, op vakantie wil ik juist niemand zien, vakantie hou ik wanneer ik schoon genoeg heb van de hele wereld en in het bijzonder van mezelf.

Gelukkig kennen Jaap en ik Señora, een mevrouw in Andalusië die appartementen verhuurt in een tuin vol oleanders, manskoges en ficussen als bomen. Señora is uiterst kieskeurig met het toelaten van gasten. De eerste keer dat we bij haar aanklopten verjoeg ze ons met haar stok. Pas een jaar later kwamen we door de keuring, nadat Jaap naar de kapper was geweest en we koffers op wielletjes hadden gekocht. Sindsdien leven we met de geruststellende gedachte dat we altijd terecht kunnen in een mooie, warme tuin aan zee. Gewoon wat zitten, wat naar het water staren, en na tien dagen zijn we weer gewapend voor werk en teleurstellingen thuis.

FOTO: JAAP DE RIJG

Mariët Meester
schrijft romans
en columns.

Ook bezitten we nog steeds een woonwagen. Na de verschijning bij De Kleine Aarde van Een spoor van paardemest, mijn reisverslag over een tocht met paard en wagen, hebben we eerst jarenlang in verschillende woonwagens geleefd, maar uiteindelijk zijn we verhuisd naar Amsterdam. Het paard (26)

wordt nu verzorgd door lieve vrienden, de laatste woonwagen hebben we zelf gehouden. Hij is van hout, tien meter lang, heeft geslepen glas met bloemmotieven, en staat niet ver van de stad op het terrein van een boerenfamilie. In mijn laatste roman De Overstroming speelt hij een cruciale rol. O, de woonwagen! Ieder weekend spant het erom: redden we het, vinden we tijd er een dag en een nacht naartoe te gaan? Al mijn ideeën ontstaan daar. Lezen doe ik daar. Uitslapen doe ik daar. Vuurtje stoken doe ik daar. Naar koeien kijken doe ik daar. Zo is onze woonwagen, op vijftig kilometer van huis, voor mij een van de beste vakantiebestemmingen gebleven.

(Advertenties)

Perfect Balance

PERFECT BALANCE is wellicht de gezondste en lekkerste oliemelange met omega-3 en omega-6 vetzuren in de optimale verhouding (2:1). PERFECT BALANCE voldoet aan de hoogste eisen die je aan een olie kunt stellen, zowel op het gebied van gezondheid als smaak, milieuvriendelijkheid en houdbaarheid.

AFSLANKEN? Perfect Balance is ook ideaal ter ondersteuning bij het afslanken. Deze essentiële vetten worden namelijk omgezet in energie en dus niet in lichaamsvet.

Ecostove Speksteenkachels

Warmte in harmonie
met mens en milieu

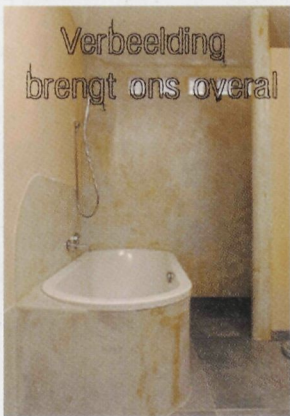
- maatwerk
- eigen modellen
- diverse soorten speksteen
- accumulatie kachels
- kleinschalige warmtekrachtkoppeling

Schoolstr. 8
5866 AX Swolgen

tel 0478 692716
fax 0478 691626

info@ecostove.nl
www.ecostove.nl
www.miniwwk.nl

Verbeelding
brengt ons overal

Peter van Hemert Decor

- Leemstuc
- Tadelakt.
- Decoratief/Schilderwerk

Deskundig advies en vrijblijvende offerte.
Vraag de brochure, Of kijk op internet-www.petervanhemert.nl

PetervanHemert Decor
Postbus 646
5201 AP Den Bosch
Tel 06-42403282

afvalwater zuiveren? helofytenfilters!

ONTWERP & AANLEG

Voor meer informatie:
De Schepen 17
5688 VM OIRSCHOT
tel: 0499-550328
fax: 0499-550329

info@ecofyt.nl www.ecofyt.nl

- Milieuvriendelijk
- Maatwerk
- Eenvoudige techniek
- Rendabel
- Gebruiksvriendelijk
- Onderhoudsarm
- Zeer laag energieverbruik
- Hoge reinigende prestaties

Wereldreis in Den Haag

Je hoeft niet ver te reizen om in contact te komen met andere culturen. In de Haagse wijken Transvaal, Stationsbuurt en Schilderswijk wonen ruim 120 nationaliteiten bij elkaar. Leeuwen- en drakendansen, markten, moskeeën, een hammam, Iraanse winkels en Turkse bakkers geven de stad Schwung. Een stadswandeling biedt een kleurrijk dagje Den Haag.

TEKST: INGE LENTING

De wandeling start bij het informatiecentrum City Mondial aan de Wagenstraat. Aan dezelfde straat ligt de moskee Al Aqsa. Als bezoeker kun je gewoon in de moskee rondkijken. Als je er zou komen om deel te nemen aan een dienst, dan moet je er rekening mee houden dat mannen en vrouwen bidden in afzonderlijke ruimtes. Even verderop loop je een wijk in die zich steeds meer ontwikkelt als China Town. In Den Haag wonen ruim 10.000 Chinezen, en in dit gebied is een concentratie ontstaan van allerlei Chinese en Aziatische bedrijfjes. Je vindt hier toko's, kapsalons, veel eethuisjes en verschillende kruidendokters.

Huizen van papier

Verderop, in de Boekhorststraat, ligt de Iraanse winkel Frogh/Gazaar. Hier vind je alle mogelijke gedroogde kruiden, zure sappen, gedroogde bessen, noten en bijzondere rijstsoorten. Aan de Zuidwal is de Chinese uitvaartwinkel De Witte Lelie gevestigd. Chinezen geven hun overledenen allerlei spullen mee voor 'onderweg'. In de uitvaartwinkel zijn bijvoorbeeld huizen van papier te koop en nep-geld. Het oosterse badhuis de Hammam, aan de Rubensstraat, is de eerste hammam die in Nederland als zodanig werd ontworpen en gebouwd. Hier is baden tot een kunst verheven. Je kunt hier heerlijk zelf baden en scrubben of je laten masseren op de buiksteen in het midden van de ruimte. In de relaxruimte kun je uitrusten met een glas muntthee en baklava. Ook als

je niet wilt baden, kun je even een kijkje nemen: in het halletje worden lekkere oliën verkocht en vind je uitleg over het badritueel.

De uitkijktoren van het multiculturele centrum Zcala zie je al van verre. In Zcala is onder meer de tentoonstelling 'Komen en Gaan' te zien, over het ontstaan van onze veelkleurige samenleving. De toren zelf is te beklimmen en biedt uitzicht over de Schilderswijk. De Haagse Markt, aan de Herman Costerstraat, is een begrip. En niet alleen in Den Haag zelf. In 1938 werd hier de eerste markt gehouden; nu komen hier op marktdagen ongeveer 40.000 mensen. Verspreid over zo'n 550 kramen vind je hier niet alleen bloemen, groente en aardappelen maar ook oosterse kruiden, olijven, exotische stoffen en nog veel meer. Bijna grenzend aan de markt ligt het wijkpark Transvaal, zo'n drie hectare groot. Dit stadspark moet de verbinding gaan vormen tussen de markt en de multiculturele winkelstraat de Paul Krugerlaan. In die straat vind je Turkse bakkers, Ayurvedische schoonheidssalons, islamitische slagerijen, winkels met prachtige sari's, tempelbeelden en natuurlijk Surinaamse roti's. Een leuke afsluiting van deze binnenlandse wereldreis is een bezoekje aan fotostudio Baksi. Hier kun je jezelf laten vereeuwigen in Turkse klederdracht met de Bosporus op de achtergrond. Deze kleding is speciaal voor Nederlanders gemaakt; Turken zijn vaak kleiner.

Bij het informatiecentrum City Mondial is voor twee euro een routeboekje te koop van de Haagse stadswandeling.

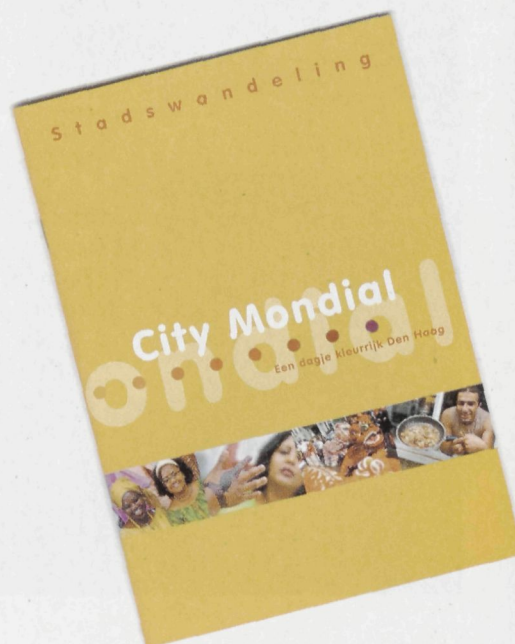
City Mondial, Wagenstraat 193, 2512 AW Den Haag, (070) 402 33 36, www.citymondial.nl, geopend dinsdag t/m zaterdag 11.00-17.00 uur.

Bureau Discriminatiezaken in Den Haag organiseert ook jaarlijks een 'Wereldreis door eigen stad'. Op deze dag houden allerlei organisaties, zoals moskeeën, hindoe-tempels, het Volksbuurtmuseum en de hammam open huis. Deze wereldreis vindt dit jaar plaats op 3 april.

Meer info: Bureau Discriminatiezaken in Den Haag, tel. (070) 302 86 86, www.discriminatiezaken.nl

VAKANTIEVOETAFDruk VAN DEZE STADSWANDELING, UITGAANDE VAN DE REIS ERNAARTOE MET DE TREIN EN EEN BEZOEK AAN DE HAMMAM.

Marokko bij de buren

Om je te laten onderdompelen in de oosterse mystiek, hoef je niet ver weg. In het Belgische Borgerhout waan je je voor een dag in het sprookje van duizend-en-één-nacht en beleef je de Marokkaanse cultuur van binnenuit.

TEKST: ILSE SPIJKERMAN

"Ik ben nog geen twintig kilometer buiten de deur en ik heb echt het gevoel dat ik in een heel andere cultuur ben", vertelt Ellen van de Aa uit Antwerpen enthousiast. Ellen is een van de deelnemers van een dagje Marokko in Borgerhout, een deelgemeente van Antwerpen. De Belgische reisorganisatie KrisKras organiseert daguitstappen waarin je, dicht bij huis, een andere cultuur kunt beleven. Peter Bosschaert begeleidt vandaag de deelnemers door de straten van Marokkaans Borgerhout. "Zelf heb ik eens een reis door Marokko gemaakt met een antropoloog en ben daardoor geboeid geraakt door de Marokkaanse cultuur. Ik wil de deelnemers zoveel mogelijk laten zien en beleven van het geloof, de eetgewoonten en de kunstuitingen die deze oosterse cultuur rijk is", vertelt hij.

Moskee

Als eerste staat een bezoek aan een moskee gepland. Dit is, in tegenstelling tot de sprookjesachtige moskeeën met minaretten die je in Nederland vindt, een doorsnee rijtjeshuis. "In België is het heel normaal dat een moskeevereniging een huis koopt en dit inricht als moskee," licht Peter toe. De moskee is sober. Op de grond liggen berbertapijten, er hangt een klok waarop het tijdstip van het eerstvolgende gebed staat aangegeven en er staat een rek met korans. Er hangt een serene sfeer. "Dit is voor het eerst dat ik in een moskee ben", fluistert Ellen. "Ik had gedacht dat het heel imposant zou zijn, maar dat valt mee. Het is wel heel tof om hier te zijn!"

VAKANTIEVOETAFDruk
VAN DEZE DAGTOCHT,
UITGAANDE VAN DE REIS
NAAR BORGERHOUT
VANUIT NEDERLAND PER
TREIN EN EEN VEGETARI-
SCHE MAALTIJD.

Proeven

Na het bezoek aan de moskee is het tijd om de Marokkaanse cultuur te proeven. In de Marokkaanse groentewinkel, waar de geur van komijn, koriander en kaneel hangt, proeven we een typische vrucht uit Marokko: de cactusvrucht. Lekker zoet! Na dit een voorafje gaan we voor de lunch naar Arabisch restaurant El Warda waar Tajine wordt geserveerd. Omgeven door kleurrijke mozaïeken eten we een Marokkaanse stoofschotel van couscous, groenten, verschillende kruiden en specerijen. "Ik heb dit nog nooit op, maar het is echt kei-lekker", glundert Ellen.

Henna

Bij bruiloften en bijzondere feestdagen in Marokko versieren de vrouwen en meisjes hun lichaam met tijdelijke tatoeages in diepe aardetinten, gemaakt van een mengsel van hennabladeren, olie en thee. Wie wil kan zelf een hennaschildering maken op handen of voeten. Ellen laat een hennaschildering op haar buik zetten, "dan valt het niet zo op".

Bendir

Na de korte theepauze gaan de deelnemers aan de slag met een soort grote trom: de Bendir. Na veel oefenen klinkt er uiteindelijk een opzwepend ritme. "Heel plezant om samen muziek te maken", vertelt Ellen. "Dat vind ik nou ook het leuke van zo'n dagje KrisKras. In korte tijd voel je je vertrouwd met onbekende mensen en je leert een andere cultuur beter kennen. Volgende week ga ik de Roma-cultuur ontdekken!"

KrisKras

De Belgische reisorganisatie KrisKras organiseert reizen, weekendtrips en daguitstappen voor jongeren tussen de 18 en 30 jaar. KrisKras reist met kleine groepen, maakt zoveel mogelijk gebruik van het openbaar vervoer en overnacht in kleinschalige accommodaties. Voor deelname aan een daguitstap is geen lidmaatschap van KrisKras vereist.

Meer info: www.kriskras.nl

FORT VECHTEN RECYCLET SCHAFTKEET Lekker Keten

De gloednieuwe interactieve tentoonstelling over de VakantieVoetafdruk bij De Kleine Aarde kreeg een unieke behuizing. Via het project 'Lekker Keten' bouwde men op Fort Vechten een Vakantiekeet op maat geheel volgens de wensen van de tentoonstellingsontwerpers. Initiatiefnemer Martin Vastenhout vertelt.

"Omdat op het fort geen beheerderswoning aanwezig was, is een schaftkeet omgebouwd tot kampeerkeet, zodat de beheerder over een eenvoudige, maar goede verblijfsaccommodatie op het fort kon beschikken. Deze kampeerkeet bleek tot de verbeelding van talloze gasten te spreken, want de verzoeken om erin te mogen overnachten liepen in de tientallen. Niet onlogisch; de kampeerkeet staat op een prachtige plek waar je het fort voor jezelf lijkt te hebben, en heeft een terras op de avondzon met barbecue en vuurkorf. De kampeerkeet lijkt ideaal om je een weekend lang zigeuner te voelen".

Verrassend was dat veel medewerkers aangaven graag een kampeerkeet te willen bouwen. Bijna alle voorkomende bouwdisciplines en -werkzaamheden zitten in het 'ombouwproces' van de keet: strippen, ijzerreparatie (lassen), timmerwerk, dakdekken, gas en elektra aanleggen, isoleren, glaszetten en schilderen. Het bouwen van een kampeerkeet is eigenlijk zoets als het maken van een 'eigen huisje'.

De stichting 'Werk aan de Linie' heeft daarom het project 'Lekker Keten' opgestart en het project ingepast in haar arbeidstrainings-, scholings- en reïntegratietrajecten.

Maatwerk

Op Fort Vechten is een gedeelte van Barak Z omgebouwd tot kampeerkeet-bouwplaats. Dagelijks wordt er aan de keten gebouwd door de werkmeester van 'Lekker Keten' en zijn assistenten. Ze

bouwen de kampeerketen op bestelling. Alles kan op maat en naar ieders specifieke wensen uitgevoerd worden!

Alleen dak en onderstel van de voormalige schaftketen worden hergebruikt. Daarna wordt de kampeerkeet met nieuwe, duurzame materialen opnieuw gebouwd.

Op Fort Vechten staat de 'modelkeet' van de beheerder en is een schaalmodel van 1 op 10 aanwezig met inventaris. Daarnaast zijn inmiddels al een aantal keten op diverse plaatsen in Nederland afgeleverd. Ze staan op rustige, landschappelijk aantrekkelijke plekken waar geen of weinig andere kampeersers staan. Dit zou afbreuk doen aan het gevoel van vrijheid. Geschikte plekken voor een kampeerkeet zijn natuurkampeerterreinen, landgoederen, kamperen bij de boer, een boomgaard of een grote tuin.

Te huur

Kampeerketen zijn onder meer te huur bij: Boerderijcamping 'De Prinsenhof' Werkhovenseweg 12, 3984 LG Odijk (0343) 55 14 57 Fam. Rennes, Meidoornstraat 7, 2282 EE Rijswijk. (070) 399 88 88, Herberg 'Het volle Leven' in Appelscha www.hetvolleleven.com (zie ook kader)

Zelf geïnteresseerd in het kopen van een keet? Bel (030) 65 65 285, Roel Berg (werkmeester) of Martin Vastenhout (locatiemanager)

Meer info: www.kampeerketen.nl

Maquette van de Vakantiekeet waarin de interactieve tentoonstelling 'De VakantieVoetafdruk' wordt gehuisvest. De tentoonstelling is vanaf 17 april 2005 te bezoeken bij Het Eco-park De Kleine Aarde in Boxtel.

Het Volle Leven

Op het terrein van herberg Het Volle Leven, gelegen aan de rand van het Nationaal Park Het Drents-Friese Wold, net buiten Appelscha, staat een knusse kampeerkeet, op bestelling gemaakt door Fort Vechten. De keet staat beschut op het terrein met een eigen tuintje en beschikt over een tweepersonsbed, een tafel en twee stoelen. Laat u eens lekker in de watten leggen met een heerlijk ontbijt en diner, en geniet van rust en ruimte.

Een overnachting kost circa € 50,- p.p.n. (inclusief halfpension) Eigenaar-kok Yt van der Ploeg kookt met biologische producten die zoveel mogelijk uit de eigen moestuin komen.

Herberg Het Volle Leven

Yt van der Ploeg & Lot Vekemans
Oude Willem 5, 8426 SM Appelscha
tel.: (0516) 43 00 91
e-mail: info@hetvolleleven.com
www.hetvolleleven.com

VUL JE PICKNICKMAND MET STREEKPRODUCTEN

Smullend op de fiets

De Kleine Aarde heeft een nieuw arrangement samengesteld voor lekkerbekken die graag fietsen. Lekker een dagje op pad in de natuur en onderweg je picknickmand vullen met allerlei producten van steekproducenten die je onderweg tegenkomt, zoals een geitenboerderij. Petra Hoenderdos en Nelleke Berg gingen op pad met fiets en picknickmand en testten de route voor u uit.

TEKST: PETRA HOENDERDOS EN NELLEKE BERG

We zijn al vroeg uit de veren, want het belooft een prachtige dag te worden. Na een korte rit met de trein komen we aan in Boxtel, waar de Ekobus* ons naar De Kleine Aarde brengt. Daar huren we fietsen. De picknickmand staat al voor ons klaar. Na een kopje koffie en het bekijken van de route gaan we op weg. We vertrekken richting Olland en al snel verruilen we het dorp Boxtel voor een prachtig stuk cultuurlandschap vol rust, ruimte en prachtige boerderijen waar de koeien nog buiten staan.

Gemekker

Onze eerste stop is een geitenboerderij. Je proeft hier een echt stukje Brabants leven en met het gemekker van de geiten waan je je even in sprookjesland. We krijgen een geitenkaasje mee voor de picknick. Onderweg is er van alles te zien en het landschap is verrassend mooi. We passeren de rivier de Dommel. Hier zien we hoe het Dommeldal er oorspronkelijk uit heeft gezien. Dichtbij de rivier liggen de gras- en hooilanden, die in de winter vaak onderlopen. De akkers liggen evenals de huizen op de hogere gronden. We passeren diverse kapelletjes en op deze plekjes lijkt het of tijd heeft stilgestaan. Dat geldt eigenlijk voor het hele gebied. Het is nog niet zo lang geleden dat hier de zandpaden werden verruild voor stenen wegen en asfalt. Via de dorpen Morgenstraatje, Hulst en Kreamselen komen we aan in Boskant. Nabij Hulst staat sinds kort een tien meter hoge piramidevormige uitkijktoren, die een prachtig uitzicht biedt op het Dommeldal.

Hier bezoeken we een galerie en even verderop kunnen we heerlijke streekproducten kopen. Daar krijgen we een lekker sapje en fruit mee. Er is veel fruit te koop, en ook honingwijn, jams en verse aardbeien. Verderop vinden we een heerlijk rustig plekje om te picknicken en dus genieten we in alle rust van de inhoud van de picknickmand en het sap, het fruit en de geitenkaas. We hebben ongeveer zeventien kilometer gefietst.

De zon schijnt volop als we weer op pad gaan richting Sint-Oedenrode. We passeren een prachtig kasteeltje. Dit dorp heeft een gezellig marktplein, dus drinken we een lekker kopje thee op het terras. De Dommel stroomt ook door Sint-Oedenrode. Als we het riviertje passeren, is goed te zien hoe snel het stroomt. In een mum van tijd fietsen we weer in het buitengebied en genieten van het landschap en de prachtige oude boerderijen. Hier en daar zijn mensen aan het werk op het land of bij hun dieren. Nog een paar kilometer en we zijn weer terug bij De Kleine Aarde, waar we de mand - leeg natuurlijk, want alles was even lekker! - weer inleveren. We drinken nog lekker wat op het mooie terras. Na een wandeling door het Eco-park zit de dag er weer op. Wat een heerlijke dag!

***De Ekobus is een gezamenlijk initiatief van De Kleine Aarde en De groene poort verenigd in Stichting Duurzaam vervoer Boxtel. De bus rijdt op groene stroom en is te bereiken via tel. 06-26 97 26 05. De Ekobus rijdt op afspraak van het Centraal Station Boxtel naar De Kleine Aarde.**

Picknick-fietsroutes

Van dinsdag tot en met zaterdag kunt u kiezen uit twee verschillende routes waarbij u langs verschillende streekproducenten fietst. Op de aangegeven afstapplaatsen krijgt u tegen inlevering van een bon een typisch streekproduct. Op deze manier maakt u uw picknickmand compleet. Op zondag gaat u op weg met een volledig gevulde picknickmand die is samengesteld op De Kleine Aarde. De fietsroutes variëren van 32 tot 36 km. en gaan door het gevarieerde landschap van het Groene Woud.

U kunt de routes fietsen vanaf medio april t/m september 2005. Prijs: € 15 per persoon inclusief picknick en bezoek aan het Eco-park van De Kleine Aarde. Reserveren: (0411)-68 49 21. Het is mogelijk om via De Kleine Aarde fietsen te huren. Tijdig reserveren is aanbevolen.

Lopen van Pieterburen naar de Sint-Pietersberg. Het Pieterpad is verreweg het mooiste langeafstandspad in Nederland en loopt van de Groninger Waddenkust naar de Sint-Pietersberg bij Maastricht. Maya Brünner bewandelt het Pieterpad al jaren met een groep liefhebbers van de husky, de snelle ranke poolhond die soms voor een wolf wordt aangezien en niks liever doet dan lopen.

TEKST: TSEARD ZOETHOUT

Met husky's op het

Het Pieterpad sluit aan op een internationaal netwerk van langeafstandspaden en reikt tot het Franse Nice. Bertje Jens en Toos Goorhuis, twee fanatieke wandelaars, zijn de initiatiefnemers van het Pieterpad. De twee vriendinnen woonden op een flinke afstand van elkaar: de een in Groningen, de ander in Limburg. Ze bedachten in de jaren zeventig een wandelroute die hun beider woonplaatsen verbond. Het pad bleek een schot in de roos te zijn: duizenden wandelaars leggen de route in etappes van pakweg vijftien tot dertig kilometer af. Het NIVON, vereniging van natuurvrienden, stelde twee routeboekjes samen waarin de hele etappe staat beschreven, inclusief kaart. Het hele traject wordt gemarkeerd door wit-rode strepen, een internationaal gebruikte markering voor langeafstandspaden. Het Pieterpad voert vooral door de stille natuurgebieden van Nederland, van de Groninger klei, de Drentse zandgronden en Gelderse Achterhoek, tot de Sallandse Heuvelrug,

Montferland en Limburg. De etappes beginnen en eindigen in dorpen of kleine steden, waar openbaar vervoer en mogelijkheden tot overnachten aanwezig zijn. Wandelaars hebben de keuze uit zowel luxe hotels, bed & breakfast, en NIVON-huizen, als kampeerboerderijen, campings of simpele trekkershutten. Maya Brünner, buitenmens en fervent liefhebber van de Siberian husky, loopt al jaren etappes van het Pieterpad. Sinds ze met haar man Paul, voorzitter van de Siberian Husky Klub Nederland (SHKN) in het Groningse Bierum woont, trekt ze vrijwel dagelijks de wandelschoenen aan om samen met haar geliefde honden de omgeving te verkennen. “De meeste mensen die poolhonden hebben, houden van lopen”, vertelt Maya. “Dat moet ook wel, want een Siberian husky heeft, als één van de vijf erkende sledehondenrassen, extreem veel beweging nodig.” Wanneer je de oorsprong van dit schitterende poolhondenras bekijkt, is dit niet vreemd. De Siberian husky is afkomstig uit de streek rondom de Lena, een grote rivier in het verre oosten van Siberië.

Toen Ryssen vanaf de 17de eeuw ook in deze regio begonnen te roven en ruilen, werden honden door de inheemse bevolking ingezet om goederen en mensen te vervoeren. Dat ging over steeds grotere afstanden, over bevroren rivieren, van ijs krakende meren en vlijmscherpe bergkammen. Aan het begin van de 20ste eeuw, toen honderden husky's naar Canada werden geïmporteerd, bezaten deze honden zoveel snelheid en uithoudingsvermogen dat ze maar liefst 1.400 kilometer in enkele dagen konden overbruggen. Siberian husky's kunnen dus prima tegen kou en ontbering. Net als andere poolhonden is het dier vriendelijk voor kinderen, wat teruggetrokken naar vreemden en behept met een sterk jagersinstinct. Dit laatste is reden genoeg hen altijd aan te lijnen.”

Een roedel husky's

Eigenlijk vraagt een echte husky maar één ding van de eigenaar: lopen, lopen en nog eens lopen. En dat doet Maya dan ook, weliswaar niet zo extreem als men dat vroeger in Siberië en Canada

t Pieterpad

deed, maar gewoon wandelend, met tien à vijftien andere huskyliefhebbers over delen van het Pieterpad. "Bij nog grotere groepen treden er teveel tempoverschillen op", licht ze toe. "Ongeoefende lopers denken vaak dat ze wel even twintig tot vijfentwintig kilometer kunnen lopen, maar als ze na een uur blaren krijgen, houden ze de rest van de groep op."

Goede, waterdichte wandelschoenen zijn een noodzaak. Sommige stukken in Drenthe en de Gelderse Achterhoek gaan door moerassig terrein en met natte sokken loop je zó je voeten kapot. Een paar extra sokken, regenkleding en brood voor onderweg zijn geen overbodige luxe. Per hond nemen we anderhalve liter water mee, dat stellen we verplicht. Ons afval nemen we in een zak weer mee terug naar huis."

De roedel husky's is voor andere wandelaars een ware attractie. "Een roedel bestaat soms uit meer dan veertig honden. Vaak krijgen we enthousiaste reacties", vertelt Maya. "Vooral op drukke trajecten, zoals op de Holterberg, ten oosten van Deventer, kregen we veel belangstel-

ling. Bij de Duivelsberg in Nijmegen werd de belangstelling ons iets teveel. Spitsuur op zondag in de bossen spreekt de meeste huskywandelaars niet aan."

Holle wegen

De mooiste herinneringen bewaart Maya aan de rustiger delen van het Pieterpad, zoals de brinkdorpen en uitgestrekte heidevelden in Drenthe, de bijna middeleeuwse cafeetjes en terrasjes in het Groningse Garmwerd en de vele kerkpaadjes die dwars door de weilanden voeren. "Door het Pieterpad kom je op plaatsen waarvan je het bestaan niet eens wist", vertelt Maya. "Op onze wandelingen komen we soms voor vreemde verrassingen te staan. Dan kunnen we alleen via een boomstammetje de andere kant van het water bereiken en moeten hond en baas balanceren om droog te blijven. En wat dacht je van 'hengelen' met husky's tijdens een hete middag langs de Millingerwaard? Dan is water heerlijk verkoelend."

Maya verheugt zich al op de volgende route als de groep het Limburgse land intrekt. "Hier wordt het landschap heuvelachtiger, zie je steeds meer variatie in bouwstijlen en aparte vierkante boerderijen opduiken. Hadden we in Groningen en Drenthe eerst hoge paden, nu treden we het land van de holle wegen binnen. Verder belooft de route veel meer beekjes en historische gebouwen. Na nog een paar van deze wandelingen eindigt de tocht uiteindelijk op de Sint Jansberg."

Midzomernachtwandeling

Aan echt 'eindigen' denkt Maya nog volstrekt niet. "Als we de Sint-Pietersberg hebben bereikt, volgen we de GR5, de wandelroute die voert door de Belgische Ardennen naar het Franse Nice", vertelt Maya enthousiast. "Hier trekken we dan geen dag maar een week voor uit. We overnachten dan op campings of in trekkershutten. De honden slapen buiten op meegebracht stro. Iets dergelijks zo goedkoop mogelijk organiseren geeft me gewoon een kick." "En voor leden van de huskyclub", zo verklaart ze, "wil ik in Scandinavië aan de poolcirkel ook nog wel eens een midzomernachtwandeling van een week op poten zetten".

Korting voor lezers

Speciaal voor lezers van dit magazine krijgt u van de Siberian Husky Klub Nederland het inschrijfgeld (7 euro) voor lidmaatschap en/of abonnement op 'Siberian Nieuws' cadeau. Vermeld bij uw inschrijving: 'DKA Vakantiespecial'.

Voor meer informatie en/of opgeven voor deze actie kunt u schrijven naar Maya Brünner, SHKN evenementen, Oude Dijk 3, 9906 TE Bierum (Groningen)

VAKANTIEVOETAFDRUK
VOOR EEN WEEK PIETERPAD-
WANDELLEN MET HUSKY'S,
UITGAANDE VAN HEEN-
EN TERUGREIS IN EEN
ZUINIGE AUTO EN
KAMPEREN ONDERWEG.

495 M2
Vakantie
voetafdruk

De vele gezichten van Quinta da Alfarrobeira

Quinta da Alfarrobeira is een betoverend landgoed van 6 hectare. Het ligt in de zuidwestelijke Algarve in Portugal, dicht bij het havenstadje Lagos en is een prachtige uitvalsbasis voor (wandel)tochten naar de Serra de Monchique en de Atlantische kust. De weg vanuit de Quinta naar de baai van Meia Praia met haar ongerepte lagunes en uitgestrekte zandstrand doorkruist het terrein van 'Palmares Golf'.

FOTO'S: INGE KEIZER EN THEO BAKKER

Theo Bakker (49) en Inge Keizer (38) wonen samen met hun drie zoons Tjacco (11), Nuno (7) en Yorick (4) in dit paradijselijke oord. Nanette, de moeder van de oudste twee, met wie Theo een co-ouderschap vervult, woont op een steenworp afstand. Theo, sinds zijn negentiende actief als ondernemer, is ontwerper, kunstenaar, architect en all-round bouwvakker. Hij heeft in Nederland onder meer een aantal

karacteristieke panden gerestaureerd, omgevormd en een nieuwe bestemming gegeven. Vanaf het begin was het recyclen van (bouw)materialen een belangrijk thema. Zo heeft hij complete gebouwen ontworpen middels hergebruik van stalen constructies uit eind 19e eeuw. In 1994 is hij naar Portugal verhuisd. Op de Quinta kan hij naar hartelust zijn creatieve brein en handen laten gaan. Inge studeerde Franse taal- en letterkunde

en is, na de vertaling van een aantal boeken, uiteindelijk in het bedrijfsleven terechtgekomen. Zij spreekt vijf talen vloeiend en heeft gevarieerde, internationale werkervaring. De switch naar Portugal was ook voor haar een keuze voor een totaal ander leven: een ander land, weg uit de stad, het voortzetten en uitbreiden van de activiteiten op de Quinta en zo duurzaam mogelijk leven. Theo creëerde op de Quinta twee gasten-

verblijven. Beide zijn in traditionele stijl verbouwd en smaakvol gedecoreerd met antieke spullen vanuit de hele wereld. Ook in de winter, als de amandelbomen in bloei staan en de velden bedekt zijn met gele klaver, is het goed toeven in de huisjes. Overdag in de zon - dit puntje van de Algarve telt de meeste zon-uren van Europa - en 's avonds met een boek voor de open haard.

Wwoofers

Quinta da Alfarrobeira opereert al jaren als Wwoof host: Wwoof staat voor Willing Workers on Organic Farms. Inge vertelt enthousiast: "Vrijwilligers vanuit de hele wereld, met of zonder kinderen, komen hier om een steentje bij te dragen aan de ontwikkeling van de Quinta tot een milieuvriendelijk, zelfvoorzienend landgoed. De Wwoofers tuinieren, planten bomen, schilderen, storten cement of geven pianoles in ruil voor kost en inwoning."

In de (nabije) toekomst zullen er op de Quinta workshops georganiseerd worden, waarbij kunst, oude (lokale) ambachten, duurzame levensstijl en persoonlijke groei centraal zullen staan. In het verlengde hiervan biedt de Quinta onderdak aan individuele kunstenaars en handwerkslieden ('art in residence'). Hen staat een volledig uitgeruste workshop/atelier ter beschikking.

Om (minder bevoorrechte) kinderen de gelegenheid te geven er eens tussen uit te zijn en kennis te maken met kleinschalige biologische landbouw en in contact te komen met dieren, willen ze tevens een educatieve functie gaan uitoefenen: 'Quinta Educativa'.

Afval van de marmerfabriek

De Quinta wordt zo milieuvriendelijk mogelijk gerund. Theo: "Wij gebruiken milieuvriendelijke producten en scheiden ons afval. We recyclen bouw materiaal en gebruiken zoveel mogelijk natuurlijke en afvalbouwmaterialen zoals ramen, deuren, marmer, hout, ijzer, stenen, klei etc. Zo is bijvoorbeeld onze veranda gebouwd met spanten van een negentiende-eeuwse spoorweggaanderij uit Gent.

Onze aanbouw is opgebouwd uit stenen en klei van ons eigen land. Voor ons

terras hebben we gebruik gemaakt van afval van de lokale marmerfabriek en we gebruiken stenen uit ons land voor muren en terrassen."

Kleinschalig kamperen

Achter op het land zijn Theo en Inge bezig met de aanleg van een milieuvriendelijke, kleinschalige camping. Het afvalwater wordt opgevangen en door planten gezuiverd. Daarna loopt het in een vijvertje. Op deze manier hopen Theo en Inge meer vogels en andere dieren aan te trekken.

Voor de energievoorziening van de quinta gebruiken ze zoveel mogelijk natuurlijke energiebronnen. Zonnepanelen en houtkachels zorgen voor warm water en centrale verwarming. De twee willen nog graag een windmolen installeren. Ze hebben plannen in overvloed: "In de winter van 2005 beginnen we met het recyclen van afvalolie tot bio-diesel. Op deze manier kunnen we onze eigen, 100% schone energie produceren en zijn ook onze voer- en werktuigen schoon.

We hebben een biologische moes- en kruidentuin, een citrusboomgaard, vele amandel-, vijge- en olijfbomen en diverse andere fruitbomen. Volgend seizoen hopen we ook onze gasten van biologische groenten te kunnen voorzien."

Al met al ontstaat er op het landgoed van Quinta da Alfarrobeira een bruisende en inspirerende uitwisseling tussen gasten, kinderen, vrijwilligers, kunstenaars en passanten uit alle windstreken.

Meer info: Inge Keizer

Tel.: + 351 282 79 84 24

Fax: + 351 282 79 96 30

e-mail: bakker@mail.telepac.pt

VAKANTIEVOETAFDRUK
PER PERSOON, UITGAAN-
DE VAN DRIE WEKEN
IN DE ZOMER MET EEN
GEZIN VAN 4 PERSONEN,
VLIEGREIS EN HUURAUTO.

3.768 MF²

VAKANTIEVOETAFDRUK
PER PERSOON, UITGAAN-
DE VAN DRIE WEKEN
IN DE ZOMER MET EEN
GEZIN VAN 4 PERSONEN EN
REIZEN PER TREIN.

1.491 MF²

Prijs gastenverblijf:
vanaf € 430,- per week
Kamperen (gezin van 4 personen,
per nacht): vanaf € 12,-.

Siberië ontdekken

In 2003 reisde Marieke van de Ree naar een natuurgebied in Polen en publiceerde een artikel over die ervaring in de PAN Parks Courier van het WWF (zie kader). Tamara Panchisheva uit Kemerovo in Siberië las het artikel op internet en schreef haar daarop een e-mail: voor echt ongerepte, uitgestrekte wildernis moest Marieke naar Siberië komen! Daar zijn nog vrijwel onaangeroerde gebieden met beren en wolven te vinden en dichte bossen, waarin je hopeloos kunt verdwalen. Marieke pakte haar koffers en ging naar Siberië. Hieronder haar reisverslag.

TEKST EN FOTO'S: MARIEKE VAN DE REE

Net als ik voelt Tamara Panchisheva zich aangesproken door de uitgangspunten van PAN Parks. Samen met haar dochter Anna organiseert zij in haar regio - het Altai-gebergte, tegen de grens met Kazachstan, China en Mongolië - ecotoeristische activiteiten. Ik heb haar uitnodiging om met eigen ogen te komen kijken met beide handen aangenomen. In augustus 2004 reisde ik met dochter Anna en haar man vanuit Parijs naar Siberië.

Russische massage

We vliegen via St. Petersburg naar Barnaul en rijden vervolgens per taxi door naar Belakuricha, een beroemd kuuroord. De ontvangst in de datsja (houten buitenhuisje) van Tamara is warm en hartelijk. De vermoeienissen

van de lange reis zijn snel vergeten bij het zien en proeven van het heerlijke fruit, de groenten uit eigen tuin, melk zo van de koe en natuurlijk de wodka. Al snel maak ik kennis met het genot van de bagna, de Russische sauna die bij geen enkel huis ontbreekt en hier een prima alternatief biedt voor een badkamer. We blijven een paar dagen, bezoeken de plaatselijke markt én het kuuroord, waar we genieten van kruidenbaden en een stevige Russische massage.

Van Belakuricha reizen we per taxi naar Oeimin, een dorpje aan de voet van het Altai-gebergte. Daar stappen we over op een Ural, een Russische 6-wiel aangedreven jeep, die ons over onverharde wegen vol gaten en dwars door snelstromende

rivieren naar Albagan Basecamp brengt. Die rit alleen al is een indrukwekkende belevenis. Albagan is opgezet door een voormalige kernfysicus uit Novosibirsk. Hij hield twaalf jaar geleden zijn wetenschappelijk bestaan voor gezien en besloot tot deze radicale verandering. "De beste keuze in mijn leven", zegt hij. In het kamp zijn kleine houten huisjes, een restaurant en natuurlijk een bagna. Een klein paradijs!

Wodka en sneeuwballen

Vanuit Albagan maken we te paard een tocht door de bergen. Wat een sterke dieren! We gaan dwars door het bos, over omgevallen bomen, door rivierbeddingen met flinke keien en sterk stromend water, tegen steile hellingen op. Je kunt niet

anders dan al je vertrouwen in je paard stellen en je overgeven. In de modder bij een van de beken vinden we de verse pootafdruk van een beer. Felle zon, wolkenluchten, weidse uitzichten. Een plotselinge onweersbui met hagel, terwijl het al die tijd stralend weer was. Het maakt niet uit. Een groot vuur wordt aangestoken, natte kleren gaan uit, een maaltijd is zo bereid en de wodka maakt je snel weer warm. De eeuwige sneeuw nodigt uit tot een sneeuwballengevecht, en we schuwen zelfs een duik in een ijskoud bergmeer niet. Op de hoogvlakte raken we de weg kwijt en zakken veel te diep weg in het mos. Het bos is zo ondoordringbaar en dicht: als je er verdwaalt, vindt niemand je ooit weer terug. Bij het kampvuur en de wodka 's avonds komen de sterke verhalen. De vele indrukken, het overwel digend mooie landschap, de onderlinge sfeer, het is bijna niet te beschrijven.

Het is moeilijk afscheid nemen van Albagan, maar we reizen toch door naar het grote Teletskoje-meer. We logeren bij mensen die een deel van een groot houten huis zelf bewonen en de rest als gastenverblijf hebben ingericht. De volgende dag maken we een boottocht en bezoeken het Altai Nature Reserve. Opnieuw ontroerend warme gastvrijheid en schitterende natuur. De dagen vliegen om.

Gevaren

Het is een reis om niet meer te vergeten! De tegenstellingen tussen armoedige bebouwing, luxe hotels en ruige natuur zijn groot. Onderweg discussiëren we veel over de gevaren die deze prachtige natuur bedreigen. Je wordt je bewust van wat wij in het westen zijn kwijtgeraakt, maar ook wat er in het oosten te winnen valt, voordat het te laat is. Vijftig jaar communistische dictatuur heeft zijn stempel achtergelaten, maar de mensen zijn ook warm en hartelijk. Dicht bij de eenvoud van een hard bestaan, de confrontatie met ongerepte wildernis; het geeft je de kostbare kans even alles achter je te laten en brengt je tegelijkertijd heel dicht bij jezelf. Het dwingt je tot nadenken én ontspanning. Wat een mensen, wat een land, wat een reis!

Association Projectile

Wat weten wij eigenlijk van Siberië? Toen ik vrienden vertelde van mijn Siberische reisplannen, kreeg ik vooral verbaasde reacties. Beelden van ijzige kou, wrede strafkampen, eindeloze vlaktes domineren. Wat heeft een Nederlandse reiziger daar te zoeken? Anna Panchisheva probeert met haar organisatie Association Projectile - opgezet in 2001 - dit beeld van Siberië te nuanceren, door de rijkdom aan cultuur en natuur die Siberië te bieden heeft meer bekendheid te geven.

Dit doet zij onder meer door artikelen te publiceren over (inter)nationale projecten op het gebied van ecologie en natuurbescherming. Projectile zet ook eigen projecten op. Een voorbeeld daarvan is het programma dat zich richt op het herstel van de lokale bedrijvigheid van de Shor, een volk dat leeft in het nationale park 'Gornay Shoria' en dat met uitsterven is bedreigd.

Af en toe organiseert Projectile reizen naar Siberië, met een speciaal programma dat gelegenheid biedt om de uitgestrektheid en de nog onbedorven wildernis van dit bijzondere deel van Rusland te ontdekken. Ook krijgt de reiziger de kans kennis te maken met de lokale bevolking en de ecologische projecten.

In augustus 2005 organiseert Projectile opnieuw een reis naar de Altai-regio in het westen van Siberië, tegen de grens met Kazachstan, China en Mongolië. Het programma is vrijwel identiek aan de reis die ik maakte en beschreef in dit artikel, maar er is wel een dag in St. Petersburg aan toegevoegd, en wellicht de mogelijkheid bomen te planten in één van de natuurgebieden. Bovendien reizen er gedurende de hele reis twee gids/vertalers mee en... een Russische masseur! Voor degenen die paardrijden en/of wildwatervaren te zwaar vinden, kan een alternatief programma worden aangeboden (wandelen, kruiden zoeken, paddestoelen plukken, vissen).

Duur: 17 dagen, groepsgrootte: 10 - 12 personen

Periode: augustus 2005

Niveau: wandelingen van 3-4 uur in glooiend terrein, pittige trektocht te paard van enkele dagen in de bergen (1.300-2.500 m), rafting (20 km, 3e categorie). Een goede conditie is vereist; bagage wordt vervoerd; de accommodaties zijn eenvoudig.

Meer info: www.altayvista.com, Anna Panchisheva: annap@tiscali.fr of

Marieke van de Ree: info@mariekevanderee.nl

PAN Parks werd opgericht in 1997 door het WereldNatuurFonds en de Nederlandse Molecategroep. PAN Parks staat voor Protected Area Network of Parks en heeft tot doel een netwerk van Europese natuurgebieden te creëren, de natuur beter te beschermen door de ontwikkeling van verantwoord toerisme en een betrouwbare Europees keurmerk voor natuurbescherming te bieden. **Meer info:** www.panparks.org

20 vakantie
10.704 M²
voetafdruk

Voeding en VakantieVoetafdruk

De lokale keuken uitproberen is leuk en lekker, goed voor de lokale economie en goed voor het milieu. Maar net als thuis is de belangrijkste milieufactoor als het gaat om voeding het gebruik van dierlijke producten. Voor het produceren van 1 kilo vlees is immers 5 kilo veevoer nodig. Hoe minder vlees je eet (ook op vakantie) hoe kleiner de VakantieVoetafdruk zal zijn.

Met de bus naar de Spaanse zon

Overdag lekker relaxen op het strand, 's nachts flink doorzakken. De Costa Brava is al jaren favoriet onder veel jongeren. Na twintig uur in de bus eerst een duik in zee en dan op zoek naar een Hollandse hap. De vier vrienden Peter, Edwin, Willem en Marcel hadden de tijd van hun leven in de Spaanse badplaats Malgrat de Mar.

TEKST: ILSE SPIJKERMAN

De Costa Brava is voor de vier vrienden een bekende stek; jarenlang brachten zij er hun vakantie door met hun ouders. Nabijgelegen steden als Barcelona, Girona en Figueres kennen ze inmiddels als hun broekzak, evenals de kunstwerken van Gaudi en Salvador Dalí die ze al tientallen keren bewonderd hebben. Edwin Jansen, Willem Ebbers, Peter Arts en Marcel Janssen uit het Gelderse Angeren hadden dit jaar andere plannen. Zon, zee en strand, maar vooral het bruisende nachtleven vormden dit keer de ingrediënten van hun vakantie.

Santa Susana

Een keer per week worden de smalle straatjes van de Spaanse kustplaatsen dichtbevolkt door bussen. Die zetten honderden toeristen af bij de verschillende hotels, waarna het grote genieten kan beginnen. Het viertal wordt na aankomst in het hotel verwacht op de welkomstborrel van Solmar tours, de touroperator die hen naar de Costa Brava bracht. "Toen we de woorden beachparty en kroegentocht hoorden, gingen onze oren pas echt open", vertelt Marcel. "We hebben meteen de discopas aangeschaft en ons ingeschreven voor de kroegentocht." Na een korte kennismaking met vier Limburgse meiden die eveneens voor een relax- en uitgaansvakantie zijn gekomen, vertrekt het viertal, beladen met luchtbedden, bier en frisdrank, naar het Santa Susana strand in Malgrat.

Tropical Waikiki

De avond begint met een Hollandse hap in eethuis 'Oh lala'. Daarna zijn Peter, Edwin, Willem en Marcel klaar voor het

nachtleven. Edwin: "De eerste avond wilden we het rustig aan doen omdat we nog moesten bijkomen van de vermoeiende busreis, maar een biertje ging er wel in. Als eerste zijn we dan ook naar disco Tropical Waikiki gegaan, ook wel 'The Liter House' genoemd. Alles wat je hier bestelt krijg je per liter. Na al het bier konden we het toch niet laten om nog even de beest uit te hangen in feestcafé Asterix."

Na een nacht doorzakken verschijnen de vrienden tegen lunchtijd in de eetzaal, "het ontbijt hebben we geen enkele keer meegemaakt." Evenals het Spaanse diner kunnen de heren ook de lunch in het hotel niet waarderen. De rest van de vakantie zoeken ze hun heil bij snackbar 'Broodje Bal'.

Lloret de Mar

De jongens zijn dagelijks te vinden op het strand, in het zwembad en in de disco. Mèt of zonder Limburgse meiden. Marcel: "We zijn elke avond het uitgaansleven ingedoken en werden 's ochtends op de meest vreemde plekken wakker." Naast de kroegen en disco's van Malgrat de Mar heeft het viertal ook voor één nacht uitgaansparadijs Lloret de Mar

onveilig gemaakt. Na elf dagen feesten was het voor Peter, Edwin, Willem en Marcel genoeg. Peter: "Elf dagen ongezond eten, weinig slapen, en veel drinken begint je toch wel op te breken, maar we hebben wel een supervakantie gehad!"

Het vakantieavontuur van Peter, Edwin, Willem en Marcel in Malgrat de Mar is terug te vinden op hun eigen website www.malgratdemar.tk

VAKANTIEVOETAFDRUK
PER PERSOON, UIT-
GAANDE VAN EEN
13-DAAGSE VAKANTIE,
VERBLIJF IN EEN HOTEL
EN REIS PER BUS.

VAKANTIEVOETAFDRUK
PER PERSOON, UIT-
GAANDE VAN EEN
13-DAAGSE VAKANTIE,
VERBLIJF IN EEN HOTEL
EN REIS PER VLIEGTUIG.

Prijsindicatie
13 dagen Costa
Brava, busreis,
hotel, vol pen-
sion: vanaf
ca € 375,- in het
hoogseizoen.

Verschillende reisorganisaties en touroperators bieden volledig verzorgde busreizen voor jong en oud aan naar de Spaanse Costa's, waaronder

De Jong Intra, www.dejongintra.nl,

Peter Langhout, www.langhout.nl,

Snoeyink Reizen, www.snoeyink.nl en

Solmar tours, www.solmar.nl. Organisaties die zich speciaal op jongeren richten zijn onder andere Gogo-tours, zomer.gogo.nl, Holiday Express, www.jongerenreizen.nl en Do-it, www.travel.nl

Costa Brava: meer dan disco en strand

De Costa Brava (woeste kust) is één van de drukstbezochte gebieden van Europa en heeft zijn naam te danken aan de grillige rotspartijen die vaak stijl aflopen in zee. De Costa Brava bestaat uit de kustgebieden van de Catalaanse provincie Gerona en omvat een 200 kilometer lange kuststrook. Er zijn zowel grote, moderne en luxe badplaatsen als Lloret de Mar en Malgrat de Mar, als kleine authentieke dorpjes als Estartit. Een spoorlijn langs de kust verbindt de verschillende plaatsen met elkaar. Reizen met het openbaar vervoer is dus heel goed mogelijk. In het achterland liggen mooie steden zoals Barcelona met de bekende kerk de Sagrada Familia en de vele kunstwerken van Gaudi. Ook historische steden als Gerona en Figueres zijn zeer de moeite waard. Landinwaarts is het landschap bergachtig en prima geschikt voor wandelaars. De uitlopers van de Pyreneeën bereiken hier hoogtes van 3.000 meter.

(Advertenties)

kamperen met de luxe van eenvoud

141 Natuurkampeerterreinen heten u van harte welkom! Uitstekend voor rustzoekers, liefhebbers van natuur en avontuurlijk ingestelde gezinnen met kinderen, goed basissanitair met wc/douche, omgeving die uitnodigt tot creativiteit, eenvoudige speelvoorzieningen, fiets- en wandelmogelijkheden! Voor tentkampeers, caravaners en campers. Uitgebreid beschreven in het groenste campinggidsje van Nederland: **Het Groene Boekje 2005**

Prijs: € 9,- (incl. Natuurkampeerkaart 2005). Verkrijgbaar bij onder andere ANWB, Bever Zwerfsport, de reisboekhandel én:

Stichting Natuurkampeerterreinen, Postbus 413, 3430 AK Nieuwegein, tel. 030-6033701 (di. t/m vr.) of kijk op www.natuurkampeerterreinen.nl

WORD NU VRIEND VAN DE KLEINE AARDE EN WIN EEN WEEKENDJE WEG!

De Kleine Aarde vriendenactie

De Kleine Aarde wil zo veel mogelijk mensen inspireren tot een duurzame leefstijl. Om die doelstelling te bereiken zoeken we nieuwe Vrienden. Helpt u mee? U kunt zelf Vriend worden, of een nieuwe Vriend werven. Er zijn twee mogelijkheden: het Kleine Aarde Kennismakingspakket en het Kleine Aarde Vriendenpakket. Leuk extraatje: iedereen die de antwoordkaart (in het hart van dit blad) instuurt voor 5 mei maakt kans op één van de vijf tweepersoons verwenweekendjes bij De Kleine Aarde!

Het Kleine Aarde Kennismakingspakket

De Kleine Aarde stuurt u een leuk verpakt pakket. Het Kennismakingspakket bevat twee recente nummers van De Kleine Aarde en een fraai mapje met daarin drie dubbele wenskaarten (11x17 cm.) met bijpassende enveloppen. De wenskaarten bevatten elk een zaaimatje voor zomerbloemen, tuinkers of zomerazalea. Ook leuk om cadeau te doen!

Kennismakingspakket (inclusief verzendkosten): € 10,-

Het Welkomstpakket voor nieuwe Vrienden

Het Vriendenpakket bevat een recent nummer van De Kleine Aarde en een fraai mapje met daarin drie dubbele wenskaarten (11x17 cm.) met bijpassende enveloppen. De wenskaarten bevatten elk een zaaimatje voor zomerbloemen, tuinkers of zomerazalea. En natuurlijk ontvangt u de Vriendenkaart die onder meer recht geeft op een jaar lang gratis toegang tot het Eco-park voor u en uw huisgenoten. U krijgt elk kwartaal in 2005 het tijdschrift toegestuurd.

Minimumdonatie: € 25,-

Het Tijdschriftabonnement

U kunt ook alleen een jaarabonnement nemen op het tijdschrift. U ontvangt dan geen Vriendenkaart.

Tijdschriftabonnement zonder Vriendenkaart: € 15,-

Alle Vriendenvoordelen op een rij:

- U steunt de doelstellingen van De Kleine Aarde.
- Vier maal per jaar krijgt u het magazine De Kleine Aarde
- U en uw huisgenoten hebben gratis toegang tot het Bezoekerscentrum en de tuinen van De Kleine Aarde.
- U krijgt 10% korting op alle cursussen en workshops.

ACTIVITEITENMAGAZINE 2005

De Kleine Aarde

CENTRUM VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

Met bon voor
gratis smullen!

Nieuw: High Tea!

Groepsaccommodatie

Cursusagenda 2005

www.dekleineaarde.nl

De Kleine Aarde heet u welkom!

Het Eco-park De Kleine Aarde in Boxtel is met zijn prachtige tuinen en Bezoekerscentrum een bron van inspiratie voor een duurzame leefstijl. Bezoek de exposities Werelds Wonen, De Vakantie-Voetafdruk, en de Voedingstentoonstelling en doe de Bike-Experience. Ook voor kinderen is het Eco-park leuk en leerzaam met de doolhof, insectenhoek en het Zonne-speelobject. Ook is er een Aardmannetjespad, (4-6 jaar), Speurneuzenpad (7-8 jaar) en Natuurpad (9-12 jaar). En speciaal voor kleine smulpapen: het Juniormenu.

Dag je uit? Kom naar De Kleine Aarde!

Kom naar het Eco-park van De Kleine Aarde in Boxtel voor een inspirerend dagje uit. Tegen inlevering van deze ingevulde bon kunt u gratis smullen van (h)eerlijk appelgebak in het Eco-café.

*Deze bon is geldig voor 1 persoon t/m 31 december 2005

Naam: _____ M/V
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
E-mail: _____
Telefoon: _____

Neem mee: Bon voor GRATIS appelgebak

Meer info:
www.dekleineaarde.nl
of bel: 0411-684921

NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

Tegen inlevering van bovenstaande bon ontvangt u bij uw bezoek aan Eco-park De Kleine Aarde in Boxtel gratis een stuk heerlijk appelgebak.

Dit voorjaar op De Kleine Aarde: De Energietuin

Zelf duurzame energie opwekken in je eigen woon- of werkomgeving! Maak kennis met duurzame energietechnieken die direct toepasbaar zijn in of bij vrijwel ieder huis of bedrijf.

Energietuinexcursie:

groepen vanaf 15 personen leren hoe simpel en rendabel het is om zelf tot plaatsing van duurzame energietechnieken over te gaan. Dankzij een overheidssubsidie kunnen wij 30 gratis Energietuinexcursies aanbieden aan de volgende groepen:
Gemeenteambtenaren,
wethouders en raadsleden -
Provincieambtenaren,
gedeputeerden en leden van de P.S.
- Leden van vereniging Eigen Huis
- Makelaars - Installateurs -
Woningbouwcorporaties -
Medewerkers van energiebedrijven.

De excursies vinden plaats vanaf voorjaar 2005.

NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

Energietuinexcursies voor groepen

Wilt u met een groep deelnemen aan een Energietuinexcursie? Meld u aan met onderstaande bon of bel (0411) 68 49 21. Kosten voor een groep van 15 personen: € 150,- (extra personen: € 10,-). Hiernaast vermelde groepen maken kans op een gratis Energietuin-excursie. (op volgorde van binnenkomst aanmeldingen).

Naam: _____ M/V
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
E-mail: _____
Telefoon: _____

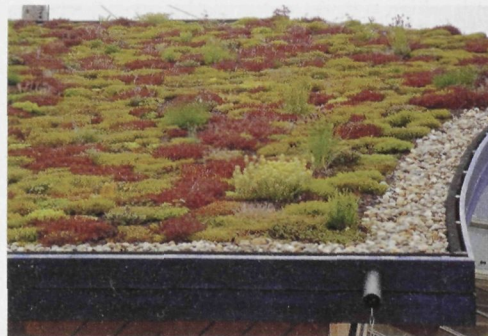
Stuur deze bon in een envelop naar De Kleine Aarde, Antwvr. 16151, 5280 VJ Boxtel (postzegel niet nodig)

Nieuw:
De Energietuin
Maak kans op
een GRATIS
groepsexcursie!

EKOGRAS®

DAKBEGROEIING

Ook voor uw dak?!

- keuze uit verschillende vegetatie's
- toepasbaar bij nieuwbouw en renovatie
- geluidsreductie tot 46 Db
- onbeperkte levensduur
- bestaande uit milieuvriendelijke materialen
- tevens leverbaar als "Doe Het Zelf" pakket
- **NIEUW Sedumroll;** voorgekweekte vegetatiematten voor aanwending in de tuin, op balkon, in bloembakken, etc.

voor aanvraag documentatie: Rozenboger 2
5301 KD Zaltbommel
Tel. 0418- 512927
Fax 0418- 515277
Dhr. Hobo
www.ekogras.com

Groene handen?

Maak dan kennis met

3 Maanden voor slechts € 8,00

Meldt u aan voor een proefabonnement op: www.moestuin.nl of bel: (0575) 51 55 15

Vrij!

De start van het nieuwe seizoen van De Kleine Aarde staat in het teken van duurzame vrijetijdsbesteding. Op zondag 17 april vindt 'De Kleine Aarde Vakantiebeurs' plaats. Verschillende bedrijven en organisaties presenteren zich onder het motto 'vriendelijk op vakantie'. Natuurlijk heeft De Kleine Aarde tal van andere duurzame happenings voor 2005 op het programma staan waaronder ons jaarlijkse Eco-Festijn op zondag 26 juni.

In de maanden januari, februari en maart 2005 houdt De Kleine Aarde, onder het motto 'Er zit muziek in De Kleine Aarde' één keer per maand een muzikale happening met rondleidingen en (h)eerlijke hapjes & drankjes!

De Kleine Aarde heeft weer een uitgebreid aanbod aan cursussen en workshops. Wat dacht u van een originele High Tea? Eerst zelf bereiden en dan eerlijk genieten!

Nieuwsgierig? Laat u verrassen door onze uitgebreide cursusagenda op pagina 4 en 5! In dit Activiteitenmagazine vindt u verder informatie over onze evenementen in 2005, voor zover bekend.

Kijk ook op www.dekleineaarde.nl voor actueel nieuws.

Wij wensen u veel vrijetijdsplezier!

Het Eco-park, ook leuk voor de Kids: doolhof, Zonnespeelobject, Aardmannetjespad, (4-6 jaar), Speurneuzenpad (7-8 jaar), Natuurpad (9-12 jaar) en voor kleine smulpapen: het Juniormenu.

INHOUD

Workshops en cursussen	4
Nieuwe workshop: High Tea	4
Cursusagenda 2005	5
Activiteitenagenda	6
Servicepagina	7
Antwoordcoupon	7

MEER WETEN? BEL DE KLEINE AARDE (0411) 68 49 21, WWW.DEKLEINEAARDE.NL OF VUL DE ANTWOORDKAART IN EN STUUR HEM OP (GEEN POSTZEGEL NODIG).

High Tea!

Engelse High Tea
workshop in 1 dag

Hou je van Engelse High Tea?

Weet je dat Engelse High Tea
eigenlijk niet bestaat maar dat
het 'Low Tea' moet zijn?

Wil je leren hoe je scones
moet maken?

Wil je weten hoe je de tafel op
een Engelse manier dekt?

High Tea bij de Kleine Aarde
in Boxtel op donderdag (13.00
tot 17.00 uur): 7 april, 5 mei, 9
juni, 7 juli, 4 augustus en
1 september.

€ 65 euro inclusief de English
High Tea, max. 12 personen
De cursus wordt in het Engels
gehouden, de aantekeningen
zijn in het Nederlands.

Cursusagenda

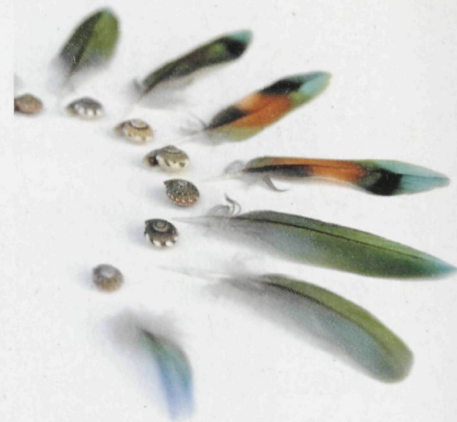
Sieraden maken met natuurlijke materialen In deze
workshop leert u natuurlijke materialen te verwerken
tot een fraai sieraad. Docent: Thea van Oorschot.
Zondag 20 februari, 13 maart, 24 april,
29 mei (13.30-16.00 uur), € 28,50 p.p.

Fruitbomen snoeien Hoe verricht u achterstallige
snoei, vormsnoei, snoei voor optimale productie en
snoei van jonge bomen? U gaat zelf aan het werk!
Docent: Cees Sleutjens.
Zaterdag 22 januari, 26 februari (9.15-16.30 uur),
€ 65,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en literatuur.

Wdwd Woodshop Het plezier van werken met hout
staat voorop in de Woodshop van houtartiest Jos Breg-
man. Vorm en structuur van het hout bepalen mede het
eindresultaat. Ervaring niet nodig. Docent: Jos Bregman.
Vrijdag 28 januari, zaterdag 26 februari, vrijdag 25
maart, zaterdag 23 april, vrijdag 27 mei, zaterdag 18
juni (10.00-16.00 uur), € 65,- per dag p.p., inclusief
lunch, koffie en thee en enig materiaal. Groter materi-
aal is tijdens de Woodshop verkrijgbaar.

Vegetarisch koken voor lekkerbekken! In deze prak-
tische en informatieve cursus richt diëtiste en kooklief-
hebber Marion Pluimes zich op het nóg smakelijker
bereiden van vegetarische gerechten. De kookcursus
bestaat uit drie middagen. U kunt de workshops ook
afzonderlijk volgen. Docent: Marion Pluimes.
Zaterdag 29 januari, 2 april (10.00-14.00 uur), kosten
per workshop € 65,- p.p., inclusief ingrediënten.

De Aarde Roept Een workshop met natuurbelieving
en creativiteit en een 'vergadering van alle wezens' of
'council of all beings'. Dit is een leuke workshopvorm
waarbij je een diepe relatie aangaat met een element
of wezen uit de natuur. Docenten: Gerwine Wuring en
Huibert Boer.
Zaterdag 29 januari (10.00-17.00 uur) en zondag 30
januari (10.00-17.00 uur). € 170,- p.p., inclusief over-
nachting, maaltijden, koffie en thee.

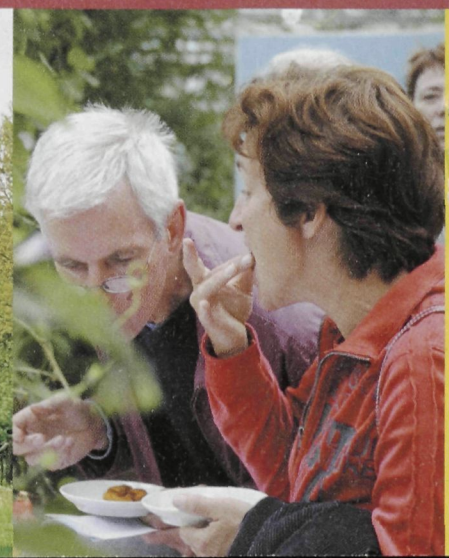
Sluiertechnieken met natuurverf

Door vegen, deppen, wik-
kelen, strijken en sjablo-
neren ontstaan levendige
kleuren en mooie structu-
ren op een witte muur (of
plafond).
Docent: Hans Claessens.
Zaterdag 19 februari, 12
maart (09.00-17.00 uur),
€ 75,- p.p., inclusief
lunch, koffie, thee en
materiaal.

Natuurvriendelijke kunstschildersverf maken

Een vergeten ambacht
ontdekken en schitterende
verf maken zonder conser-
veringsmiddelen.
Docent: Luuk Stofferis
Zaterdag 19 februari
(10.00-17.00 uur),
€ 90,- p.p., inclusief
lunch, koffie, thee.

Kijk voor uitgebreide cursusinformatie op www.dekleineaarde.nl of bel (0411) 68 49 21

Spaar met een duurzaam gegarandeerd rendement van 8% en steun het behoud van het regenwoud!

Looptijd maximaal 5 jaar - gegarandeerd rendement van 8%
Deelname mogelijk vanaf € 36,- per maand
Ecologisch en sociaal verantwoord, projecten ondersteund door Greenpeace en het FSC.

Wilt u een groen en gegarandeerd rendement op uw vermogen dat hoger is als bij uw bank? Parkhaege Financiële Diensten is een onafhankelijk advieskanaal dat deze mogelijkheden biedt. Na een gedegen onderzoek en uitvoerige studies op de locaties van de betreffende projecten hebben wij voor u de mogelijkheden uiteengezet om deel te nemen in ecologisch en sociaal verantwoorde beleggingsvormen, waarbij niet alleen uw geld groeit! Het betreft projecten waarbij u participeert in FSC-gecertificeerde houtplantages. Het FSC (Forest Stewardship Council) is een initiatief van o.a. Greenpeace en Novib.

Parkhaege Financiële Diensten is een onafhankelijk adviesorgaan dat op vrijblijvende basis informatie verschaft over duurzaam sparen en beleggen.

De ecologische siertuin Leer meer over de siertuin binnen een natuurlijk evenwichtige situatie. Basiscursus. Docent: Egbert Jansen. Vrijdag 1 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 2 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

De ecologische moestuin Groenten telen en de aarde in haar waarde laten. Basiscursus. Docent: Egbert Jansen. Vrijdag 8 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 9 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

Douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken Met natuurlijke ingrediënten leert u heel eenvoudig douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken. Docent: Agnes ten Haken. Zondag 24 april (14.00-16.00 uur), € 25,- p.p., inclusief koffie, thee en materiaal.

Paddestoelen telen

Voor de liefhebber die zelf paddestoelen wil kweken. Docent: Peter Oei. Zaterdag 7 mei (09.45-16.45 uur), € 75,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en kweekpakketten.

Docenten gevraagd

De Kleine Aarde stelt haar faciliteiten beschikbaar, ook voor uw cursus! De Kleine Aarde verzorgt de publiciteit voor u via persberichten en vermelding op onze website. Daarnaast krijgen meer dan 35.000 lezers uw cursus onder ogen via dit Activiteitenmagazine.

Geïnteresseerd?
Bel (0411) 68 49 21.

ENDA 2005

Sieraden maken
Fruitbomen snoeien
Wdwr Woodshop
Vegetarisch koken
De Aarde roept

Natuurverf
Kunstschildersverf
Sieraden maken
Wdwr Woodshop
Fruitbomen snoeien

Crèmes en zalven
Natuurverf
Sieraden maken
Wdwr Woodshop

Ecologische siertuin
Vegetarisch koken
High Tea
Ecologische moestuin
Crèmes en zalven
Wdwr Woodshop
Sieraden maken
Douchegel en shampoo maken

Za. 2
Do. 7
Vrij. 8
Zo. 10
Za. 23
Zo. 24
Zo. 24

mei
Do. 5
Za. 7
Vrij. 27
Zo. 29

juni
Do. 9
Za. 18

juli
Za. 2
Do. 7

augustus
Do. 4
september

Do. 1
Zo. 25

oktober

Vrij. 7
Za. 8

Zo. 16
Vrij. 28

Za. 29

november

Zo. 13
Za. 26

High Tea
Paddestoelen telen
Wdwr Woodshop
Sieraden maken

High Tea
Wdwr Woodshop

Kunstschildersverf
High Tea

High Tea

High Tea
Sieraden maken

Ecologische siertuin
Kunstschildersverf
Sieraden maken
Ecologische moestuin
Paddestoelen telen

Sieraden maken
Fruitbomen snoeien

KIES VOOR DUURZAAM EN SOCIAAL VERANTWOORD SPAREN, WAARBIJ NIET ALLEEN UW GELD GROEIT!

Stuur deze kaart naar ons op of bel onze klantenservice:
(050) 549 26 92 en ontvang ons gratis infopakket!
Fax: (050) 314 41 42
e-mail: parkhaege@msn.com

FSC gecertificeerd

AUB
gefrankeerd
verzenden

Parkhaege Financiële Diensten

Postbus 5058

9700 GB Groningen

High Tea!

Engelse High Tea
workshop in 1 dag

Hou je van Engelse High Tea

Weet je dat Engelse High Tea
eigenlijk niet bestaat maar dat
het 'Low Tea' moet zijn?

Wil je leren hoe je scones
moet maken?

Wil je weten hoe je de tafel op
een Engelse manier dekt?

High Tea bij de Kleine Aarde
in Boxtel op donderdag (13.00
tot 17.00 uur): 7 april, 5 mei, 9
juni, 7 juli, 4 augustus en
1 september.

€ 65 euro inclusief de English
High Tea, max. 12 personen
De cursus wordt in het Engels
gehouden, de aantekeningen
zijn in het Nederlands.

Naam _____

Adres _____

Postcode _____

Plaats _____

Telefoon _____

juni (10.00-16.00 uur), € 65,- per dag p.p., inclusief
lunch, koffie en thee en enig materiaal. Groter materi-
aal is tijdens de Woodshop verkrijgbaar.

Vegetarisch koken voor lekkerbekken! In deze prak-
tische en informatieve cursus richt diëtiste en kooklief-
hebber Marion Pluimes zich op het nóg smakelijker
bereiden van vegetarische gerechten. De kookcursus
bestaat uit drie middagen. U kunt de workshops ook
afzonderlijk volgen. Docent: Marion Pluimes.
Zaterdag 29 januari, 2 april (10.00-14.00 uur), kosten
per workshop € 65,- p.p., inclusief ingrediënten.

De Aarde Roept Een workshop met natuurbeleving
en creativiteit en een 'vergadering van alle wezens' of
'council of all beings'. Dit is een leuke workshopvorm
waarbij je een diepe relatie aangaat met een element
of wezen uit de natuur. Docenten: Gerwine Wuring en
Huibert Boer.

Zaterdag 29 januari (10.00-17.00 uur) en zondag 30
januari (10.00-17.00 uur). € 170,- p.p., inclusief over-
nachting, maaltijden, koffie en thee.

ren op een witte muur (of
plafond).

Docent: Hans Claessens.
Zaterdag 19 februari, 12
maart (09.00-17.00 uur),
€ 75,- p.p., inclusief
lunch, koffie, thee en
materiaal.

Natuurvriendelijke kunstschildersverf maken

Een vergeten ambacht
ontdekken en schitterende
verf maken zonder conser-
veringsmiddelen.

Docent: Luuk Stofferis
Zaterdag 19 februari
(10.00-17.00 uur),
€ 90,- p.p., inclusief
lunch, koffie, thee.

Kijk voor uitgebreide cursusinformatie op www.dekleineaarde.nl of bel (0411) 68 49 21

Ja, ik steun De Kleine Aarde en maak kans op een Weekendje Weg

Noteer mij voor:

- ☐ het Kleine Aarde Kennismakingspakket van € 10,-
- ☐ het Kleine Aarde Welkomspakket voor nieuwe Vrienden, ik doneer minimaal € 25,-
- ☐ het Kleine Aarde Tijdschriftabonnement 2005 voor € 15,-

Naam: _____

☐ M ☐ V

Straat en huisnummer: _____

Plaats: _____

Postcode: _____

Telefoonnummer: _____

E-mailadres: _____

Handtekening: _____

U ontvangt een acceptgiro.

Deze actie loopt tot 5 mei 2005.

WWW.DEKLEINEAARDE.NL

De ecologische siertuin Leer meer over de siertuin binnen een natuurlijk evenwichtige situatie. Basiscursus. Docent: Egbert Jansen. Vrijdag 1 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 2 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

De ecologische moestuin Groenten telen en de aarde in haar waarde laten. Basiscursus. Docent: Egbert Jansen. Vrijdag 8 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 9 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

Douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken Met natuurlijke ingrediënten leert u heel eenvoudig douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken. Docent: Agnes ten Haken. Zondag 24 april (14.00-16.00 uur), € 25,- p.p., inclusief koffie, thee en materiaal.

Paddestoelen telen

Voor de liefhebber die zelf paddestoelen wil kweken. Docent: Peter Oei. Zaterdag 7 mei (09.45-16.45 uur), € 75,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en kweekpakketten.

Docenten gevraagd

De Kleine Aarde stelt haar faciliteiten beschikbaar, ook voor uw cursus! De Kleine Aarde verzorgt de publiciteit voor u via persberichten en vermelding op onze website. Daarnaast krijgen meer dan 35.000 lezers uw cursus onder ogen via dit Activiteitenmagazine.

Geïnteresseerd?
Bel (0411) 68 49 21.

ENDA 2005

Sieraden maken
Fruitbomen snoeien
Wdwr Woodshop
Vegetarisch koken
De Aarde roept

Natuurverf
Kunstschildersverf
Sieraden maken
Wdwr Woodshop
Fruitbomen snoeien

Crèmes en zalven
Natuurverf
Sieraden maken
Wdwr Woodshop

Ecologische siertuin
Vegetarisch koken
High Tea
Ecologische moestuin
Crèmes en zalven
Wdwr Woodshop
Sieraden maken
Douchegel en
shampoo maken

mei

Do. 5 High Tea
Za. 7 Paddestoelen telen
Vrij. 27 Wdwr Woodshop
Zo. 29 Sieraden maken

juni

Do. 9 High Tea
Za. 18 Wdwr Woodshop

juli

Za. 2 Kunstschildersverf
Do. 7 High Tea

augustus

Do. 4 High Tea

september

Do. 1 High Tea
Zo. 25 Sieraden maken

oktober

Vrij. 7 Ecologische siertuin
Za. 8 Kunstschildersverf
Zo. 16 Sieraden maken
Vrij. 28 Ecologische moestuin
Za. 29 Paddestoelen telen

november

Zo. 13 Sieraden maken
Za. 26 Fruitbomen snoeien

De Kleine Aarde

Donateursadministratie

Antwoordnummer 16151

5280 VJ BOXTEL

High Tea!

Engelse High Tea workshop in 1 dag

Hou je van Engelse High Tea?

Weet je dat Engelse High Tea eigenlijk niet bestaat maar dat het 'Low Tea' moet zijn?

Wil je leren hoe je scones moet maken?

Wil je weten hoe je de tafel op een Engelse manier dekt?

High Tea bij de Kleine Aarde in Boxtel op donderdag (13.00 tot 17.00 uur): 7 april, 5 mei, 9 juni, 7 juli, 4 augustus en 1 september.

€ 65 euro inclusief de English High Tea, max. 12 personen. De cursus wordt in het Engels gehouden, de aantekeningen zijn in het Nederlands.

CENTRUM VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

juni (10.00-16.00 uur), € 65,- per dag p.p., inclusief lunch, koffie en thee en enig materiaal. Groter materiaal is tijdens de Woodshop verkrijgbaar.

Vegetarisch koken voor lekkerbekken! In deze praktische en informatieve cursus richt diëtiste en kookliefhebber Marion Pluimes zich op het nóg smakelijker bereiden van vegetarische gerechten. De kookcursus bestaat uit drie middagen. U kunt de workshops ook afzonderlijk volgen. Docent: Marion Pluimes. Zaterdag 29 januari, 2 april (10.00-14.00 uur), kosten per workshop € 65,- p.p., inclusief ingrediënten.

De Aarde Roept Een workshop met natuurbeleving en creativiteit en een 'vergadering van alle wezens' of 'council of all beings'. Dit is een leuke workshopvorm waarbij je een diepe relatie aangaat met een element of wezen uit de natuur. Docenten: Gerwine Wuring en Huibert Boer. Zaterdag 29 januari (10.00-17.00 uur) en zondag 30 januari (10.00-17.00 uur). € 170,- p.p., inclusief overnachting, maaltijden, koffie en thee.

ren op een witte muur (of plafond). Docent: Hans Claessens. Zaterdag 19 februari, 12 maart (09.00-17.00 uur), € 75,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en materiaal.

Natuurvriendelijke kunstschildersverf maken Een vergeten ambacht ontdekken en schitterende verf maken zonder conserveringsmiddelen. Docent: Luuk Stofferis. Zaterdag 19 februari (10.00-17.00 uur), € 90,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee.

Kijk voor uitgebreide cursusinformatie op www.dekleineaarde.nl of bel (0411) 68 49 21

CURSUS RESERVEREN?

Reserveren kan tot uiterlijk twee weken voor aanvang van een cursus. Vul de antwoordkaart in op pagina 7 en stuur hem op. U kunt ook een e-mail sturen naar cursus@dekleineaarde.nl met naam en datum van de cursus en uw naam, adres en telefoonnummer. Of bel: (0411) 68 49 21.

10% korting voor 'Vrienden van De Kleine Aarde'
Vrienden van De Kleine Aarde krijgen 10% korting op de cursussen die in dit Activiteitenmagazine en op de website vermeld staan.
Meer weten? Vul de coupon in of bel (0411) 68 49 21

Natuurlijke crèmes en zalven maken Leer hoe u zelf plantenextracten in natuurlijke crèmes en zalven kunt verwerken en neem de zelfgemaakte crèmes mee naar huis. Docent: Agnes ten Haken.
Zondag 6 maart, zondag 10 april (13.30-16.00 uur), € 28,50 p.p., inclusief koffie, thee en materiaal.

De ecologische siertuin Leer meer over de siertuin binnen een natuurlijk evenwichtige situatie. Basis cursus. Docent: Egbert Jansen.
Vrijdag 1 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 2 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

De ecologische moestuin Groenten telen en de aarde in haar waarde laten. Basis cursus. Docent: Egbert Jansen.
Vrijdag 8 april (17.00-22.00 uur) en zaterdag 9 april (17.00-22.00 uur), € 150,00 p.p inclusief overnachting, maaltijden, koffie, thee en een tuinboek.

Douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken
Met natuurlijke ingrediënten leert u heel eenvoudig douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken. Docent: Agnes ten Haken.
Zondag 24 april (14.00-16.00 uur), € 25,- p.p., inclusief koffie, thee en materiaal.

Paddestoelen telen

Voor de liefhebber die zelf paddestoelen wil kweken. Docent: Peter Oei.
Zaterdag 7 mei (09.45-16.45 uur), € 75,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en kweekpakketten.

Docenten gevraagd

De Kleine Aarde stelt haar faciliteiten beschikbaar, ook voor uw cursus! De Kleine Aarde verzorgt de publiciteit voor u via persberichten en vermelding op onze website. Daarnaast krijgen meer dan 35.000 lezers uw cursus onder ogen via dit Activiteitenmagazine.

Geïnteresseerd?
Bel (0411) 68 49 21.

januari

Zo. 9 Sieraden maken
Za. 22 Fruitbomen snoeien
Vrij. 28 Wdwr Woodshop
Za. 29 Vegetarisch koken
Za. 29 De Aarde roept

februari

Za. 19 Natuurverf
Za. 19 Kunstschildersverf
Zo. 20 Sieraden maken
Za. 26 Wdwr Woodshop
Za. 26 Fruitbomen snoeien

maart

Zo. 6 Crèmes en zalven
Zo. 12 Natuurverf
Zo. 13 Sieraden maken
Vrij. 25 Wdwr Woodshop

april

Vrij. 1 Ecologische siertuin
Za. 2 Vegetarisch koken
Do. 7 High Tea
Vrij. 8 Ecologische moestuin
Zo. 10 Crèmes en zalven
Za. 23 Wdwr Woodshop
Zo. 24 Sieraden maken
Zo. 24 Douchegel en shampoo maken

mei

Do. 5 High Tea
Za. 7 Paddestoelen telen
Vrij. 27 Wdwr Woodshop
Zo. 29 Sieraden maken

juni

Do. 9 High Tea
Za. 18 Wdwr Woodshop

juli

Za. 2 Kunstschildersverf
Do. 7 High Tea

augustus

Do. 4 High Tea

september

Do. 1 High Tea
Zo. 25 Sieraden maken

oktober

Vrij. 7 Ecologische siertuin
Za. 8 Kunstschildersverf
Zo. 16 Sieraden maken
Vrij. 28 Ecologische moestuin
Za. 29 Paddestoelen telen

november

Zo. 13 Sieraden maken
Za. 26 Fruitbomen snoeien

ACTIVITEITENAGENDA 2005

Muzikale zondagen op De Kleine Aarde

In de maanden januari, februari en maart houdt De Kleine Aarde één keer per maand een activiteit met muziek, winterrondleidingen en lekkere hapjes & drankjes.

De data zijn:

Zondag 16 januari

Zondag 20 februari

Zondag 20 maart

Vakantiebeurs

Op zondag 17 april vindt 'De Kleine Aarde vakantiebeurs' plaats. Bel De Kleine Aarde voor openingstijden of kijk op www.dekleinearde.nl.

Vlinders in de buik

Tentoonstelling over dagvlinders, van 1 april t/m 9 mei. Vlinder-rondleidingen en kinderactiviteiten in voorjaarsvakantie.

Eco-Festijn

Zondag 26 juni van 11.00 tot 17.00 uur. Het zomerevenement van De Kleine Aarde met een grote infomarkt, vrolijke kinderactiviteiten en heerlijke eco-catering.

Groene Maand

De Kleine Aarde is weer deelnemer in september.

Culinaarde

Culinair evenement voor echte lekkerbekken.

Zondag 18 september.

Afsluiting seizoen

Donderdag 27 september

Bike-Experience

Bel De Kleine Aarde voor openingstijden of kijk op www.bike-experience.nl.

Voor alle activiteiten geldt een entreeprijs.

Vrienden van De Kleine Aarde hebben gratis toegang.

Dagje Eco-park

Met vernieuwde en verrassende activiteiten biedt De Kleine Aarde in Boxtel volop informatie en inspiratie aan iedereen die op zoek is naar duurzame en praktische oplossingen op het gebied van tuinieren, wonen, voeding, persoonlijke verzorging, mobiliteit en recreatie.

Eco-park & tuinen Het Eco-park en de tuinen van De Kleine Aarde zijn een bezoek meer dan waard.

Bike-Experience Fietstestplaats voor bijzondere fietsen en fietskarren voor vele doeleinden. Leuk en leerzaam voor jong en oud.

Werelds Wonen Inspiratie en informatie over eigentijdse woninginrichting.

Voedingstentoonstelling Interactieve tentoonstelling over duurzame voeding en gentechologie.

Arrangementen Voor individuele bezoekers en groepen zijn er verrassende arrangementen mogelijk.

Vergaderen & overnachten Behalve vergaderaccommodatie beschikt De Kleine Aarde over sfeervolle slaapkamers. Een bijzondere locatie voor uw vergadering, bezinningsweekend of familiebijeenkomst in de natuurlijke omgeving van Boxtel. Biologische catering is mogelijk.

Rondleidingen & excursies Met een gids door het Eco-park en het bezoekerscentrum.

Koken voor groepen Kook je eigen maaltijd en kom meer te weten over gezonde voeding met gezamenlijk eten.

Catering Het Eco-café biedt volop (h)eerlijke mogelijkheden, vanaf een eenvoudige consumptie tot een complete maaltijd.

Kinderen & scholen Ontdekpaden voor alle leeftijdsgroepen. Zeer geschikt voor zowel groepen als individuele bezoekers.

Servicepagina

Wegwijzer

De Kleine Aarde is als volgt te bereiken:

Vanaf NS-station Boxtel met de **treintaxi** tel.: (0411) 68 33 84 of met de milieuvriendelijke E-Kobus, www.ekobus.nl of tel.: (06) 26 97 26 05. **Huurfiets:** op werkdagen tel.: (0411) 68 59 99. **Te voet** (een half uur lopen); volg de bordjes in het centrum.

Per auto: vanaf de A2 uit de richting Den Bosch: afslag Boxtel-Noord, uit de richting Eindhoven: afslag Boxtel. Daarna de bordjes volgen.

Kijk op www.dekleineaarde.nl voor een routekaartje of kijk ook op www.routenet.nl

Toegangsprijzen

Vrienden van De Kleine Aarde: Gratis

Volwassenen: € 5,-

Kinderen 9-12 jaar: € 2,50

Kinderen tot 8 jaar: Gratis

Adresgegevens

De Kleine Aarde

bezoekadres: Het Klaverblad 1
5283 TV Boxtel.

Postbus 151, 5280 AD Boxtel

Tel.: (0411) 68 49 21

Fax: (0411) 68 34 07

E-mail: info@dekleineaarde.nl

Website: www.dekleineaarde.nl

Bel De Kleine Aarde of kijk op www.dekleineaarde.nl voor actuele informatie over openingstijden.

Knip onderstaande bon uit, of maak een kopie, en stuur de ingevulde bon naar De Kleine Aarde, Donateursadministratie, Antwoordnummer 16151, 5280 VJ Boxtel. Een postzegel is niet nodig.

Colofon

Uitgave: Stichting De Kleine Aarde,
Centrum voor een duurzame Leefstijl
De Kleine Aarde wil zoveel mogelijk
mensen inspireren tot een duurzame
leefstijl.

Redactie:

Gürtan Ercan en Heleen van der Sanden

Fotografie:

Istockphoto, Roos van der Sanden

Advertenties:

Heleen Petter, tel. (0411) 68 49 21

Vormgeving:

Quadro Vormgevers, Oss

Druk:

Incido, Uden

JA

☐ **Ik word Vriend van De Kleine Aarde.** Ik betaal minimaal € 25,- per jaar en ontvang een welkomstpakket en gratis het kwartaalblad, inclusief Activiteitenmagazine.

☐ Stuur mij éénmalig een gratis kennismakingsnummer van het kwartaalblad De Kleine Aarde.

☐ Ik wil graag meer informatie over:

☐ Groeps- en vergaderaccommodatie ☐ Cursussen ☐ Anders, namelijk:

☐ Ik wil graag deelnemen aan de volgende cursus:

Naam cursus:

Datum:

Aantal personen:

Naam:

☐ M ☐ V

Straat + huisnummer:

Postcode + woonplaats:

Telefoon:

E-mail:

Handtekening:

De Kleine Aarde is een van de goede doelen van de Nationale Postcode Loterij.

BAK JE EIGEN *Gras-EI* PANNEKOEK

Kind in de Wei

Kinderen uit de stad bezoeken zelden een echte boerderij waar dieren worden gehouden zoals kippen, varkens, koeien en kalveren.

Soms weten kinderen niet hoe een kip een ei legt. De **Gras-BURGER** organisatie nodigt kinderen van de basisscholen uit om een Grasdier boer te bezoeken.

Zie ook www.graskeurmerk.nl

Stem op www.grasburger.nl

Scholen

Naast een uitgebreid bezoek aan de stal met kippen, kunnen de kinderen **Gras**Ei pannenkoeken bakken in de wei, ei-spelen doen en moeilijke diervragen beantwoorden. Scholen kunnen groep 6 en 7 opgeven voor een leerzame Kind in de Wei middag. Bel de **Gras-BURGER** organisatie (0599-512 675) en het wordt een leuke dag.

Gras-BURGER organisatie,
postbus 46, 9530 AA Borger.

Gras
DIER
KEURMERK

Kind in de Wei®

©Stichting Gras Keurmerk ©Gras, Gras Ei, Graskippen, Grasdier, Grasmelk, Grasvarkens

Maximaal 50 woorden. Tarief: t/m 20 woorden € 25,-. Daarboven € 1,25 per woord. Voor brieven onder nummer € 3,51 extra. Bewijsnummer € 4,54 extra inclusief BTW. Stuur uw tekst op papier; per fax (lieft getypt) of e-mail naar Regeladvertenties, De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel, fax (0411) 68 34 07, h.petter@dekleineaarde.nl. Vermeld uw adres; u krijgt een acceptgiro toegestuurd. De redactie behoudt zich het recht voor advertenties niet te plaatsen. Zend uw regeladvertentie voor het zomernummer voor 1 mei 2005 in.

TE KOOP

FIN-OVEN bouwpakketten, geheel droog stapelbaar en in combinatie met leem/baksteenbouw. Inclusief stookdeuren met glas, roosters, enz. bouwtekening en bouwomschrijving. Bel voor documentatie. Tigchelaar Tegelschels, tel. (0566) 602 171 of fax (0566) 601 971.

Brede grenen vloerdelen, 16, 19 of 21 cm breed € 16,- p/m², incl. BTW. Kamerdroog, evt. breder en in eiken. BAX TERHEYDEN. tel. (076) 593 21 88.

AGA'S leverbaar van volledig nagekeken tot geheel opnieuw geëmailleerd. Tevens voor onderhoud, reparatie en ombouw naar olie, gas of propaan, tel. (0223) 521 981. Alleen geopend op afspraak, site: www.classiccookers.nl

TE HUUR/VAKANTIE

NEDERLAND

Te huur in SEVENUM Limburg, rustieke appartementen, 2-8 pers., cv, op oude boerderij in bosrijke omgeving. Eigen natuurtuin met dierenweide en speeltuinen. Tevens minicamping. Folder: (077) 467 25 93.

GELDERSE ACHTERHOEK. Vier stenen vakantiewoningen en minicamping bij woonboerderij. Fijne fietsomgeving. Als u van rust en ruimte houdt. Silvolde tel. (0315) 329 728.

Lief huisje te huur, bij NIEUWKOPSE PLASSEN. Dus veel kano- en fietsmogelijkheden. Landgeitgemekker, schapenpoep, hanengekraai en houtkachel gratis! Infolder? Bel (0172) 612 070.

In het Brabantse Liempde te huur monumentale VAKANTIEWONING, 2-5 personen. Ideaal voor wandel-, fiets- of ruitervakantie. Tel. (0411) 632 755 www.dehopbel.tk

BOIJL, aan het Drents-Friese Wold. Camping TE HOOL EN TE GRAS. Sfeervol 4 & 8-persoons appartement, plaggenhutten. 11 door groen gescheiden kampeerplaatsen. Slecht weer accommodatie. Finse sauna, mogelijkheid voor Reiki- of massagebehandeling. Tel. (0561) 42 17 96.

Vak.bung. 6 pers. 500 m van strand RENESSE. Vrij uitzicht over weiland, rust en privacy. Fietsen, wandelen, vliegeren en de machtig mooie Zeeuwse luchten. Tel. (013)-571 08 61

FRANKRIJK

Ontdek het vulkaanbergte van de Cantal-Auvergne. 'LE CLOU' heeft gastenkamers, natuurkampeerterrein en een vierpersoonshuisje. Tel. (00) (33) 471 47 01 45. www.leclou-france.com

NOORD-BRETAGNE, vrijstaand oud huis, eenvoudig ingericht, vlakbij dorp, rustige landelijke omgeving, wandel- en fietsgebied ongeveer een half uur van de kust. Tel. (0575) 562 361.

HEERLIJK rustig in Midden-Frankrijk. Op kleine familiecamping met zwembad: ruime, volledig ingerichte bungalowtenten te huur. Heuvellandschap, wandelen, genieten. Gratis folder: www.vakantie.fr of tel. (0184) 615 826.

Op zoek naar een andere vakantie? Kleinschalige vakantieaccommodaties op de mooiste plekken in Frankrijk, www.petote-france.com.

Van prachtige vergezichten en rust geniet u in ons royale sfeervolle 7-persoons huis in de VOGEZEN. Prijs: v.a. 285 euro per week. Tel. (024) 323 47 38.

Op zoek naar een andere vakantie? Kom dan eens naar de VOGEZEN. La Haute Fourche, herberg en vakantiehuizen in de Vogezes. www.lahautefourche.com, tel. (00) (33) 384 94 45 94.

LA BOUYSSSE, vakantieboerderij in prachtig Zuid-Frans natuurgebied. Welkom in alle seizoenen (ook wandelen, beeldhouwen, koor, keramiek, schilderen, veg. koken, communicatie, bachbloesem en kinderweken.) Verder kijken? www.la-bouysse.com, folder: (00) (33) 565 99 43 36.

PORTUGAL

CASA DONA MARIA Midden-Portugal: 2 appartementen te huur in Portugese vivenda, gelegen in pittoresk dorpje aan de rivier de Alva; ideaal voor wandelvakanties. www.casadonamaria.nl of tel. (013) 580 06 26.

POLEN, TSJECHIË, HONGARIJE

LEKKER LUIEREN op de boerderij of rondwandelen, fietsen of kanoën door de fraaie natuur. Ook speciale vakanties voor ouders en kinderen. Dobry Den reizen. www.dobryden.nl, dobryden@wxs.nl, tel. (071) 514 17 82.

CURSUS

Cursus ecologie van het NEDERLANDSE LANDSCHAP. Veertien theoriebijeenkomsten en veertien excursies. Aanvraag folder: Eric Wirtz, tel. (030) 656 52 86, e-mail: wirtz@nieuwland.nl, www.fortvechten.nl

DIVERSEN

DE GROENE HYPOTHEEKADVISEURS, op zoek naar een duurzame betaalbare hypotheek? Onze adviseurs werken door heel Nederland en komen graag bij u thuis voor een vrijblijvend advies. Bel voor een afspraak: (0182) 570 290.

MENSEN

& MOGELIJKHEDEN

Zoekt u mensen om samen iets te gaan doen? Stuur een bericht van maximaal 50 woorden naar Mensen en Mogelijkheden, De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel, fax (0411) 68 34 07 of h.petter@dekleineaarde.nl. Een gratis service, uitsluitend voor donateurs. Niet voor commerciële berichten. De redactie behoudt zich het recht voor advertenties niet te plaatsen. Stuur uw bericht voor het zomernummer voor

Zin om een weekend de handen uit de mouwen te steken? Helpen met bomen snoeien en ander winter buitenwerk in ruil voor lekker eten en overnachting op een mooie plek in DRENTHE. 5,6 februari en/of 26,27 februari. Tel. (0599) 512 443.

Gevraagd WEEFWOL (geen breiwool) gekleurd of wit. Tel. (023) 534 35 23.

Gezocht MEDETUINIERDER (vrl. of mnl.) voor moestuin achter de botanische tuinen in Utrecht/Uithof e-mail: cobietog@wanadoo.nl of (030) 231 45 91.

Oude JAARGANGEN van De Kleine Aarde, vanaf 1978 nr 26 tot > 2000 gratis aangeboden, tel. (072) 512 03 27.

Een ervaringsreis op zich: verblijven in een yurt op Texel.

Sfeervolle ronde ruimte, houtgestookt fornuis. Comfortabele eenvoud op unieke plek in biologische boomgaard op loopafstand van het centrum van Den Burg.

Voor info bel (0222) 322 100 of zie www.texelyurts.nl

€ 225
incl. b.t.w.
(geheel compleet)

**Donkey
geeft
uw fiets
meer
ruimte**

• Laadvermogen 40 kg • gewicht ca. 10 kg • simpel aankoppelen

Van Meurs & Co, Postbus 122, 4130 EC Vianen,
tel. 0347 351855, fax 0347 351334, www.winther-bikes.com

**ALLE PONTJES
IN ÉÉN BOEKJE!**
vijfde herziene druk

met handige kaartjes en heel veel
extra informatie op borstzakformaat

Alle overzetveren in Nederland, België,
Luxemburg en de Duitse grensstreek

te bestellen door € 10 (incl. verzendkosten) over te
maken op rekening 5265803 t.n.v. de penningmeester
Vrienden van de Voetveren te Wassenaar
www.voetveren.nl

LID WORDEN? maak dan 5 euro over o.v.v. "nieuw lid"

**De ultieme fiets
(vakantie)tocht!**

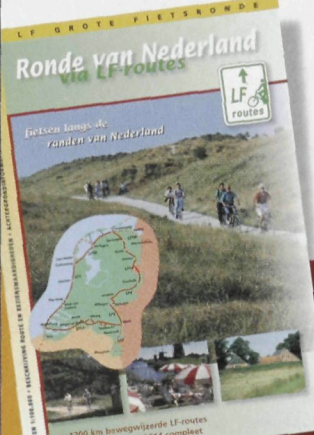
NIEUW: Ronde van Nederland

Zes (delen van) Landelijke Fietsroutes vormen met
elkaar een unieke fietsronde. De 1200 km tellende
ronde is ideaal voor een fietsvakantie, maar ook
om bij elkaar te sparen via dag- of weekendtochten.
Onderweg kunt u genieten van de meest uiteenlopende land-
schappen en ervaart u de grote regionale verscheidenheid van
ons land. Kortom: een prachtige uitdaging!

De gids met 45 beschreven deel-
trajecten, nieuwe gedetailleerde
kaarten (schaal 1:100.000) en veel
praktische informatie is verkrijg-
baar bij ANWB/VVV, boekhandel
of Fietsplatform.

Stichting Landelijk Fietsplatform
Tel. 033-4653656 (9 tot 12 uur)
e-mail: slf@fietsplatform.nl
of surf naar www.fietsplatform.nl

Vakantie: op stap met jezelf!

Kies voor een zomerweek bij
Kraaybeekhof:

- Bewustzijnsverruiming:
8 t/m 12 augustus
- Natuurwezens: 15 t/m 19 aug.
- Flow Forms en waterkwaliteit:
22 t/m 26 augustus
- Maar ook: de praktische omgang
en de verzorging van kruiden
leer je in de Kruidencursus.
Verder gaan we uitgebreid in
op de toepassing van kruiden.
Zes zaterdagen eens in de
drie weken vanaf 23 april.
- Algemene informatieavond
(met programma):
9 mei en 15 juni

KRAAYBEEKERHOF
cursussen opleidingen trainingen

Postbus 17, 3970 AA Driebergen
tel. (0343) 51 29 25 / fax 53 38 65
e-mail: info@kraaybeekhof.nl
www.kraaybeekhof.nl

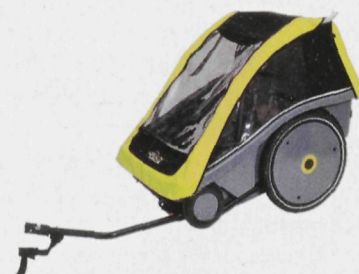
Watertoren Buitenlust
Kromme Zandweg 80 3319 LC Dordrecht
ecologisch centrum

Maia ligfietsen & skates
maia.ligfiets.net
078 - 616 63 02
Poldercafé De Waterjuffer
www.de-waterjuffer.nl
078 - 622 44 11
La Luna holistische praktijk
voor jong en oud
06 - 20 20 75 33
Restaurant De Waterdrager
078 - 616 99 05

Eco-Design ecologische
kleding www.eco-design.nl
078 - 616 15 94
Delices delicatessenatelier
078 - 621 37 72
De Watertoren verswinkel
078 - 616 82 47
Waterlelie Evenementen
www.waterlelie.nl
078 - 616 67 29

Kinderen en bagage,
fietsen en wandelen.

www.roadyroller.com

Uw kar die alles kan...

Nederlands fabrikaat

Fietsvakanties mét en zonder...

VAKANTIEVOETAFDruk
PER PERSOON, UITGAAN-
DE VAN 3 WEKEN FIETSEN
EN KAMPEREN MET
2 VOLVASSENEN EN
2 KINDEREN.

FIETSVAKANTIE MET KINDEREN

De koningin van Lombardije

Als duurzaam ingestelde ouders die graag met kleine kinderen van een leuke vakantie willen genieten hebben we een aantal geweldige trekvakanties door Nederland gedaan.

Maar... hoe doe je dat met een éénjarige die regelmatig moet slapen en die je af en toe veilig moet kunnen stallen op een camping? Een handige vader maakt dan een bak in een fietskar-frame. Die dient als kinderbed, als box, als locker....

Bij de komst van dochter twee werd het deksel verhoogd met vier pootjes en werden er plastic schermen aan gemaakt tegen de regen: kar werd koets. Het grote voordeel was dat we op die manier door weer en wind heel veel kilometers konden maken terwijl de kinderen onderweg rustig sliepen. Bovendien deed de bovenkant met pootjes ook nog dienst als tafel bij het kamperen. En aangezien we op de buggydrager ook nog twee stoeltjes vervoerden, konden we na een dag ploeteren heel chic toch zitten. Onze routes: rondje IJsselmeer, op en neer naar Limburg over de Landelijke Fietsroute (LF) 3, heen en weer naar Twente. Je ziet hoe mooi Nederland is en je bent op vakantie vanaf het moment dat je de deur achter je dichtdoet.

We kregen reacties te over op deze niet alledaagse vorm van vakantievervoer: mensen die de auto aan de kant zetten om een foto van deze 'attractie' te maken en dan verzuchtten: "Wat heerlijk om niet in die auto te hoeven"! Mensen die spontaan gaan zingen "de koningin van Lombardije..." waardoor dochterslief met hun handjes wuiven... Het lijkt alsof deze menselijke maat meer aanspreekt! Het was ploeteren, zeker als het weer niet mee zat. Maar het zijn ervaringen die ik niet had willen missen!

Marijke Kuipers

FIETSEN ZONDER ZORGEN...

Niet zelden schieten de ouders er tijdens een vakantie bij in omdat ze voornamelijk bezig zijn met zorgen. Cycletours organiseert volledig verzorgde fietsvakanties voor ouders en kinderen. 'Fietsen met kinderen' is ook zeer populair bij eenoudergezinnen, voor wie het argument 'wij nemen een deel van de zorg even over' vaak extra zwaar telt. Ook het gemakkelijk leggen van contacten ervaren zij als zeer positief. Een groep bestaat uit ± 20 ouders (echtparen en alleengaanden) en 20 kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar. Op de lichtere reizen liggen de leeftijden lager dan op de zwaardere reizen. Er zijn speciale reizen voor kinderen vanaf 13 jaar.

Er reist een complete keuken mee evenals een grote luifel, tafels en banken. Kinderstoeltjes zorgen ervoor dat ook de allerkleinsten veilig aan tafel kunnen zitten. Terwijl u naar de volgende etappeplaats fietst, staat de reisbegeleiding voor u in de rij bij de supermarkt om de maaltijden in te kopen. Geen gesjouw met bagage; die wordt voor u vervoerd.

EN ZONDER (EIGEN) FIETS

U kunt bij deze reizen een fiets huren met 24 versnellingen. Er zijn ook kinderfietsen, aanhangfietsen en kinderzitjes met helmpjes te huur. **Meer info:** www.cycletours.nl

Meer fietsvakantieinfo:

De Fietsvakantiewinkel: tel. (0348) 42 18 44
www.fietsvakantiewinkel.nl en www.weekendjefietsen.nl
Stichting Landelijk Fietsplatform ontwikkelde een netwerk van Landelijke Fietsroutes (LF-routes) en de Fietsideeënkaart. www.fietsplatform.nl

Betaalbare vakanties

Nivon is een vereniging die 25 natuurvriendenhuizen en kampeerterrinen beheert. Tel. (020) 435 07 00.
info@nivon.nl, www.nivon.nl

Stayokay is de opvolger van de Nederlandse Jeugdherbergcentrale. Lidmaatschap geeft korting op overnachtingen in 30 hostels in Nederland. Je vindt de hostels aan zee, in het bos of in de stad. Tel. (010) 264 60 64,
www.stayokay.com

Stichting Vrienden op de fiets wil het fietsen en wandelen bevorderen. Voor fietsers en wandelaars die meerdaagse tochten willen maken zijn er zo'n 2.500 adressen bij particulieren die een aantal slaapplekken voor doortrekkende fietsers of wandelaars beschikbaar hebben. Logies met ontbijt kost € 15 per persoon per nacht. Tel. (030) 267 90 70,
www.vriendenopdefiets.nl

ANWB landgoedkamperen biedt de mogelijkheid van een paar uurtjes per dag werken in de natuur én een kampeervakantie, alleen of met gezin, met kinderactiviteiten, kampvuur enz. Tel. (070) 314 61 97,
info@anwb-vrijbuitens.nl,
www.anwb-vrijbuitens.nl

Ruilen...

De Landelijke Organisatie Vakantie-Woningruil (LOVW) is aangesloten bij Homelink International, het internationale samenwerkingsverband op het gebied van woningruilvakanties. In het *Holiday Exchange Book* bieden zij zo'n 11.000 vakantiewoningen aan in Nederland, België en zo'n vijftig andere landen. Info: LOVW (050) 313 24 24 (tussen 9.30-16.00 uur).

... of oppassen

Hebt u geen woning om te ruilen? Dan kunt u zich als oppas aanbieden. De Landelijke Oppas Centrale (onderdeel van de LOVW) helpt u aan adressen in Nederland en Vlaanderen. Info: (050) 313 35 35.

Commundo: reizen en werken

Commundo is een nieuwe reisorganisatie in Nederland met een uniek concept: reizen en werken in een ontwikkelingsgebied. Naast de ontwikkelingsgebieden in Guatemala, Zuid-Afrika en Azië, gaat Commundo in 2005 van start met vrijwilligersreizen naar Sri Lanka en Thailand. Zeker na de zeebeving in de Indische Oceaan is hulp hier meer dan welkom. De geselecteerde projecten komen voort uit de vraag van de lokale bevolking, in samenwerking met gevestigde hulporganisaties. Het werk kan variëren van het bouwen van een huis, het assisteren op een school tot het beschermen van bedreigde diersoorten. De drieweekse reis bestaat uit tien dagen werken en tien dagen rondtrekken.

Meer info: www.commundo.nl

UNESCO-wandelrondreis

De regio Jungfrau – Aletsch – Bietschhorn (Wallis, Zwitserland) behoort tot het werelderfgoed van Unesco. Holland International biedt in deze regio een uniek wandelarrangement aan. De indrukwekkende wereld van ijs, rots, alpenflora en bos staat tijdens deze acht- of vijfdaagse wandelrondreis centraal. Alle wandelingen zijn op eigen gelegenheid en zijn goed te doen, ook voor kinderen. U verblijft in het driesterrenhotel Riederalp, in het centrum van het autovrije dorp Riederalp.

Deze Unesco-wandelrondreis is tot stand gekomen na een intensieve samenwerking van het Nederlands Alpenplatform (NAP) en Holland International. De samenwerking maakt deel uit van het project 'Duurzaam Toerisme Alpen 2005'. Dit project draagt bij aan behoud van natuur en landschap van de Alpen en bevordert milieuvriendelijk toerisme. De Unesco-wandelrondreis is te vinden in de zomerbrochure van Holland International. **Meer info:** www.tuinederland.nl

(Advertenties)

EXCLUSIEVE BOS FORNUIZEN

Smaakvol genieten bij
BOS Exclusieve Fornuizen
Waalweg 28
3999 NS Tull en 't Waal
030-6019670
www.bos-fornuizen.nl

Iedere zaterdag kookdemo's
vanaf 11.00 uur
U komt toch ook!

HOOG HANGMATTEN

Specialist sinds 1979.
Open: zaterdag van 10 tot 17 uur of op afspraak
Wijksestraat 41,
6617 BZ Bergharen.
Tel/fax: 0487-53 14 29.
www.hoog.nl

Wij hebben ook een Bed & Breakfast waar u desgewenst in een hangmat kunt slapen.

Geld besparen als de zon schijnt, als het regent of als het waait met alternatieve energie!

- * Regenwatersystemen
- * Zonnepanelen
- * Windmolens
- * Energiebesparing
- * Adviezen

Voor particulieren en bedrijven.
Vaak subsidie mogelijk.
Kijk op onze internet site www.dbcom.nl
of bel 0499 392261

Klimaatcompensatie

We weten het allemaal: reizen met tram, trein of bus is beter voor het milieu. Wanneer u desondanks toch voor auto of vliegtuig kiest zijn er mogelijkheden om een deel van de de uitstoot van broeikasgassen die door uw reis wordt veroorzaakt te compenseren door het laten aanplanten en beschermen van bomen. Deze *klimaatcompensatie* kan de milieuschade veroorzaakt door vlieg- en autoreizen slechts gedeeltelijk compenseren. Geen vrijbrief dus om maar raak te reizen. Hieronder de mogelijkheden voor klimaatcompensatie voor u op een rij.

Vliegmaatschappijen stunen tegenwoordig met bodemprijzen: voor een paar euro zit je al in de wolken. In Nederland worden jaarlijks dan ook meer dan zes miljoen vliegreizen geboekt. Wanneer je bedenkt dat drie procent van de uitstoot van broeikasgassen wordt veroorzaakt door het vliegen, wordt het toch tijd om eens stil te staan bij deze snelle manier van reizen.

Door de verbranding van gas, diesel, benzine en kerosine komen broeikasgassen vrij waardoor de gemiddelde temperatuur op aarde toeneemt. De effecten hiervan zijn zeer ingrijpend voor mens, natuur en milieu: de zeespiegel stijgt, koraalriffen sterven af en extreme weersituaties, zoals orkanen en hevige regenval komen steeds vaker voor. Eén van de broeikasgassen die wordt uitgestoten tijdens een vliegreis is CO₂. Bomen nemen CO₂ op en zetten die om in zuurstof.

Stichting Face biedt via diverse klimaatcompensatieprogramma's de mogelijkheid de schadelijke uitstoot van vlieg- en autoreizen te compenseren door de aanplant en bescherming van bossen.

COOL Flying

COOL Flying is een dergelijk compensatieprogramma dat investeert in het werk van Stichting Face. Face staat voor Forest Absorbing Carbondioxide Emission, oftewel 'bossen die de uitstoot van kooldioxide vastleggen.' Face investeert in bosprojecten door de aanplant, het management en de bescherming van bossen in onder andere Oeganda, Maleisië, Ecuador, Tsjechië en Nederland. COOL Flying berekent heel eenvoudig voor u de hoeveelheid bomen die nodig is om

de uitgestoten broeikasgassen van een vlieg- en autoreis te compenseren. Tegenover een reis naar Malta staat bijvoorbeeld 1,4 ton aan CO₂-equivalenten. Zeventig bomen kunnen in één jaar deze uitstoot opnemen. De kosten hiervan bedragen 23,51 euro. U ontvangt een certificaat en de compensatiebijdrage wordt geïnvesteerd in bosprojecten van Stichting Face. Naast COOL Flying biedt COOL Driving automobilisten de mogelijkheid de schadelijke uitstoot van afgelegde kilometers te compenseren door de aanplant en bescherming van bossen. Verschillende reisorganisaties, waaronder SNP en Robinsonclub ondersteunen het COOL Flying- en Driving-initiatief van Stichting Face. Wanneer u een reis boekt bij een van deze organisaties ontvangt u een certificaat en wordt uw vlieg- of autoreis gecompenseerd.

Trees for Travel

Eenzelfde mogelijkheid tot klimaatcompensatie biedt Trees for Travel. Trees for Travel ontwikkelde een CO₂-meter waarmee u snel en eenvoudig uw CO₂-uitstoot van uw reis, maar ook van ander energiegebruik, kunt bepalen. De CO₂-meter berekent hoeveel CO₂-equivalenten u per jaar moet compenseren en hoeveel bomen hiervoor nodig zijn. U ontvangt hiervoor één of meerdere certificaten die garanderen dat per certificaat 1,25 ton CO₂ is vastgelegd in groeiend bos.

GreenCard

Gezien het gebrek aan ruimte en het tijdelijk karakter van de vastlegging van CO₂ in bomen, is klimaatcompensatie via bosaanplant geen eindoplossing,

Klimaatwijs op reis

Milieu Centraal is een landelijke organisatie die consumenten praktische en betrouwbare milieu-informatie biedt. De informatie is getoetst door een forum van onafhankelijke deskundigen. Milieu Centraal heeft een interactieve adviesmodule ontwikkeld: Klimaatwijs op reis. Hiermee berekent u voor reizen naar meer dan 300 bestemmingen in de wereld de bijdrage aan het broeikas-effect. www.milieucentraal.nl.

maar een aanvullende maatregel op middellange termijn. Energiebesparing en het gebruik van zoveel mogelijk schone energiebronnen blijven onontbeerlijk. De GreenCard, de nieuwe groene creditcard, compenseert de milieubelasting van al uw aankopen (dus niet alleen uw reizen) en investeert in duurzame energie, zoals windmolens en zonnepanelen. De GreenCard hanteert een internationaal erkende rekenmethode om vast te stellen hoeveel broeikasgas een bepaalde aankoop tot gevolg heeft. Van elke aankoop wordt berekend hoeveel CO₂-credits* er nodig zijn om deze te neutraliseren. GreenCard zorgt voor een één op één compensatie van de betreffende aankoop.

Meer info:

www.stichtingface.nl, www.coolflying.nl, www.cooldriving.nl, www.treesfortravel.nl, www.greencardvisa.nl

€ 15,- voordeel voor lezers

GreenCard met korting

Lezers van deze vakantiespecial kunnen de GreenCard nu extra voordelig aanschaffen. Kijk op de achterpagina van dit magazine.

* Noot van de redactie:

CO₂-credits maken deel uit van de zogeheten handel in emissierechten. Dit systeem heeft als doel de wereldwijde emissie van onder meer CO₂ beheersbaar en inzichtelijk te maken, om zo vermindering van uitstoot mogelijk te maken. Het laatste woord is hierover echter nog niet gesproken. We komen er zeker in de komende nummers op terug.

Genieten in de Dolomieten

Het was in de zomer van het jaar 2000. We waren in juli drie weken op vakantie geweest. Op de fiets naar Duitsland. Van 's-Hertogenbosch naar Wittenberg. Het was zo'n vakantie van: regenpak aan, regenpak uit. Eenmaal weer thuis beloofden we ons zelf nog een kort, maar zonnig nazomertripje. Het werd een weekje wandelen in de Dolomieten.

TEKST: MARJON WEIJZEN FOTO'S: MARJON WEIJZEN EN YKE SCHOTANUS

VAKANTIEVOETAFDruk
PER PERSOON, UITGAAN-
DEVAN DRIE WEKEN FIET-
SEN NAAR DUITSLAND,
TERUGREIS PER TREIN EN
KAMPEREN.

Op een vrijdagmiddag stapten we in Utrecht om zes uur in de trein naar Milaan. Mijn vriend kwam rechtstreeks van zijn opfriscursus voor poëziedocenten. Ik had 's middags nog in mijn moestuin gewerkt, de geogste boontjes zaten in de rugzak. We deelden onze coupé met vier Italiaanse jongens die zo te ruiken een ruige tijd in Amsterdam achter de rug hadden. We bedachten dat we ook een couchette hadden kunnen nemen. Zodra we de Duitse grens gepasseerd waren, trokken de Italianen de stoelen naar voren, zodat we met z'n allen in een soort groot bed kwamen te liggen. We lagen daarbij 'kop aan staart', waarbij iedereen probeerde op zijn eigen stukje te blijven. Van slapen kwam dus weinig, maar ik heb wel genoten van het nachtelijk deinen. Wat is het heerlijk om te worden voortbewogen in de nacht! Het geruststellend getjoektjoek van de wielen over de rails. De zon kwam op boven Zwitserland. 's Ochtends om acht uur reden we Milaan binnen. We ontbeten in de stationshal en namen daarna een trein naar Belluno. Om één uur 's middags stapten we daar uit.

Belluno is een klein stadje, temidden van de spitse, witte (maar onbesneeuwde) bergtoppen van de Dolomieten. Onder een strakblauwe lucht gingen we meteen op pad. We liepen langs bermen vol bloedoievaarsbek, beemdkroon en kleverige salie de bergen in. Een paar uur later stond ons tentje temidden van cyclamen op de flank van de La Schiara,

terwijl het langzaam donker werd. Op ons brandertje pruttelden mijn bonen. We liepen vier dagen in de bergen. We sjokten achter een vader met zijn zoontje naar de Capella San Lussato. Daar aangekomen bleken we de kuiten van een priester bewonderd te hebben die met zijn misdienaartje naar boven klom. Van een afstandje, liggend in een Dolomietenweide, woonden we de mis bij die hij in de open lucht opdroeg voor een stuk of twaalf belangstellenden. We vulden onze longen met frisse berglucht, plukten wilde tijm en majoraan, determineerden wat laatbloeiende bergflora, fotografeerden en dichtten. Daarna daalden we weer af naar het pittoreske Belluno.

We namen voor de laatste nacht een hotelletje en dronken een cappuccino op een 'winters' pleintje dat voor een filmopname met watten was beplakt! Ik verruilde mijn versleten bergstappers –in de prullenbak ermee– voor modieuze Italiaanse stadsschoenen en stapte daarmee weer in de trein naar Milaan. Daar hadden we genoeg overstaptijd voor een Italiaanse pasta op een terras. Om negen uur 's avonds stapten we in de trein naar Nederland. Deze keer waren er maar drie plaatsen bezet in onze coupé. We lagen riant. De volgende ochtend, precies op tijd, arriveerden we op Utrecht-Centraal, waar net een gewone werkdag begonnen was. En ook ons gewone leven ging door. Mijn vriend ging meteen door naar zijn dichtcursus. Ik gooide thuis de vuile spullen in de wasmachine, zette de flora in de kast, bewonderde mijn gebruikte armen en schopte de nieuwe schoenen van mijn pijnlijke voeten.

Wandelen met de trein

Deze reis kan anno 2005 in ongeveer dezelfde tijd (18 uur) gemaakt worden, maar wel met een overstap extra (Basel).
 Prijsindicatie: € 285 voor 2 personen.
 Een couchette kost vanaf € 19 p.p.n.
 Vertrek Utrecht-Centraal: 19.42 uur
 aankomst Belluno: 13.24 uur
 (vier keer overstappen)
 Vertrek Belluno: 13.26 uur
 aankomst Utrecht-Centraal 9.06 uur
 (drie keer overstappen)

VAKANTIEVOETAFDRUK
 PER PERSOON, UITGAANDE
 VAN EEN WEEK WANDELEN
 MET 2 PERSONEN, KAMPE-
 REN EN REIZEN PER TREIN.

Aardewerk

OVER DE THETYSZEE EN ANDER WATER

We lopen op de bodem van de zee
 en hebben dorst; hoog boven ons
 een strakblauw vlak, dak
 op het kleurloos element dat wij doorwaden:
 lucht - de zee is aangespoeld,
 werd opgenomen door een groter golven, ooit,
 (een kokend rode zee) en is gestrand;

Het kalkgruis onder onze voeten
 vormt een droge, onverzadigbare stroom
 die, nu de zee verdwenen is,
 steeds zijn rivier opslokt en dan weer
 maanden, maanden wachten moet op water;
 wij dragen flessen mee en hopen op een kraan;

De kaart belooft er eentje, net
 achter de steile wand van deze oude trog
 ravijn dat wij moeten bedwingen;

Af en toe kijk ik alvast omhoog
 en voel de druk van al die acht- of
 negenhonderd meters boven mij, een druk
 die mij omhoog drijft en beneden houdt,
 bang voor de worsteling tegen de muur op
 en de duik weer in de diepte,
 klimmen, dalen, glibberend
 over het wierig gras, haast meegesleurd
 door puinrivieren of omlaag-
 gezogen in het angstgat
 naast ons brokkelige pad.

Wij lopen hier alsof de wat'ren die dit vormden
 (oerzee, magmakolken, zonnebaden, ijsrivieren,
 stromen regen, wind en mensen) nu wel klaar zijn hier,
 het landschap zullen laten; we buigen ons
 over de edelweiss, de majoraan, de blauwe gentianen
 (anemonen van dit drooggevalen rif) en slaan
 als wij de kraan gevonden hebben,
 straks, de tent op in een kleine kom;

Zo laten we de stroom van onze bezigheden
 ruimte maken in ons hoofd, een bedding vormen
 voor de zee van onze wielende gedachten;

Maar of het nu de kom is van de hand
 waaruit ik drink, die van de woorden
 die ik leg om deze zee, de kom
 waarin wij ons te rusten leggen of de grote,
 harde kom waarin wij pinnen slaan
 om ons aan vast te klampen
 het is aardewerk, zo broos.

GEDICHT: YKE SCHOTANUS

U wilt op vakantie op zo'n manier dat het milieu er weinig schade van ondervindt. Gelukkig zijn steeds meer vakantie-accommodaties voorzien van een milieukeurmerk. Een overzicht om de keuze voor u eenvoudiger te maken.

TEKST: LEONIE VINK

De Milieubarometer voor campings, bungalowparken, groepsaccommodaties, hotels, pensions, restaurants en conferentiecentra bestaat inmiddels zo'n zes jaar. Ieder bedrijf dat in aanmerking wil komen voor dit kenmerk moet kunnen aantonen dat het bewust omgaat met natuur en milieu. In de praktijk betekent dit dat er bijvoorbeeld waterbesparende kranen zijn geïnstalleerd, dat afval wordt gescheiden en dat energiegebruik zoveel mogelijk apart wordt afgerekend. Het keurmerk geeft de garantie dat het bedrijf aan bepaalde milieuvoorwaarden voldoet en blijft voldoen. De recreatieondernemer krijgt de Milieubarometer wanneer hij er alles aan doet om de milieu- en energiebelasting zo laag mogelijk te houden. Gasten moeten kunnen merken dat natuur en milieu voor het bedrijf met de Milieubarometer buitengewoon belangrijk zijn. Het gaat zelfs nog een stapje

verder, want ook het milieubewuste gedrag van gasten telt mee in de beoordeling: het gemiddelde energieverbruik per gast wordt ook gemeten.

Brons, zilver en goud

Afhankelijk van de maatregelen die de ondernemer heeft genomen kan een bedrijf het bronzen, het zilveren of het gouden niveau van de Milieubarometer behalen. Het niveau is herkenbaar aan het rondje links in het beeldmerk van de Milieubarometer. Het gouden niveau staat gelijk aan het landelijk gewaardeerde en internationaal erkende Milieukeur. De Milieubarometer wordt beheerd door de Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit. Deze door de Vereniging van Recreatieondernemers Nederland (Recron) opgerichte stichting stelt de eisen op waaraan moet worden voldaan en is verantwoordelijk voor de juiste toepassing en controle van de Milieubarometer.

Landelijke dekking

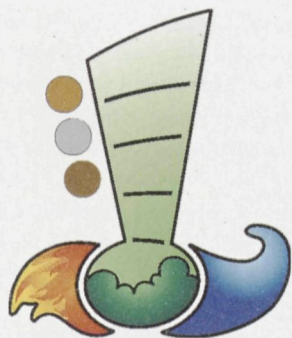
De Milieubarometer is in 1998 landelijk ingevoerd. Inmiddels beschikken al ruim 250 bedrijven over dit keurmerk. Zo'n honderd zijn in het bezit van de gouden Milieubarometer. Eén daarvan is bungalowpark Herperduin nabij het Brabantse Schaijk, dat sinds 1999 het logo van de gouden Milieubarometer mag voeren en sinds januari 2002 ook het

gloednieuwe Milieukeur. Eigenaresse Conny van Dijk runt het bedrijf samen met haar man Ton en hun twee zonen Ed (27) en Rob (26). "Wij willen laten zien dat we serieus en controleerbaar bezig zijn met milieuzorg op ons bedrijf", vertelt Conny. "De wet- en regelgeving stelt steeds hogere eisen op het gebied van milieuzorg en daar voldoen wij graag aan. De Milieubarometer laat echter zien dat we nog méér doen."

Openbaar vervoer

Het 55 hectare grote bungalowpark Herperduin bevindt zich in een prachtig natuurgebied en is gemakkelijk met het openbaar vervoer te bereiken. "Toen we halverwege de jaren negentig ons park gingen uitbreiden, hebben we architect Renz Pijnenborgh uit Den Bosch gevraagd om 13 bio-ecologische bungalows te ontwerpen," aldus Conny. "Ze zijn uitgevoerd in natuurlijke materialen en afgewerkt met hout en verf waar geen giftige stoffen in zitten." De eco-bungalows zijn voorzien van zonneboilers en hebben een dakbedekking van isolerende vetplantjes, die er ongeacht het jaargetijde en de weersomstandigheden aantrekkelijk uitzien. Ook bij de inrichting van de bungalows is aan het milieu gedacht. De bedden zijn van ongelakt, massief essen-hout en de matrassen zijn van natuurrubber. De dekbedden zijn gevuld met een

Milieukeurmerken voor vakantie-

Het Milieubarometer-logo. Meer info: www.milieukeur.nl en www.milieubarometer.com. In de Campinggids en Kleine Campinggids van de ANWB is een lijst van gecertificeerde bedrijven opgenomen.

Interieur en exterieur van een van de 13 ecologische vakantie-bungalows in Herperduin. Een ontwerp van architect Renz Pijnenborgh uit Den Bosch. Meer info op www.herperduin.nl

speciaal soort wol dat geschikt is voor mensen met allergieën. De verwarming is verwerkt in muren en vloeren, waardoor stofgenererende radiatoren overbodig zijn. Een centraal wandstofzuigersysteem blaast het fijne stof naar buiten.

Waterzuivering

Volgens Conny waren de eco-bungalows slechts het begin. "Inmiddels hebben we allerlei andere milieu- en energiebesparende maatregelen genomen. Ook hebben we een eigen waterzuivering laten aanleggen. Afvalwater komt terecht in een natuurgebiedje met rietvelden en vijvers. Het gebruikte water wordt gezuiverd en hergebruikt voor de wc-spoeling." Voor dit jaar staan de bouw van een paviljoen en een overkapping van het zwembad op het programma, allemaal volgens duurzame bouwprincipes.

Medewerking van gasten

Bungalowpark Herperduin heeft nooit problemen gehad om de gouden Milieubarometer te behouden. Voorwaarde is wel dat gasten meewerken, aldus Conny. "We vragen gasten om hun afval te scheiden en bewust met energie om te gaan. We krijgen daarin alle medewerking. De reacties van onze gasten - het zijn vaak gezinnen met jonge kinderen die de eco-bungalows huren - zijn zonder uitzondering heel positief: vaak komen ze terug."

Groene Vakantieguids

Natuurgerichte vakanties op de boerderij: dit is de kern van het aanbod in de Groene Vakantieguids van ECEAT, het Europees Centrum voor Eco en Agro Toerisme. Voor bestemmingen in de Benelux en Frankrijk, maar ook in Spanje, Portugal, Italië en Tsjechië kunt u bij ECEAT NL terecht. Alle accommodaties hebben duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Zo heeft elke accommodatie zijn eigen milieuzorgplan, er zijn vaak energie- en waterbesparende maatregelen genomen, het afval wordt gescheiden, u kunt er eerlijke, veelal zelfgeteelde biologische producten afnemen.

Zuiver genieten

Steeds meer mensen zoeken tijdens hun vakantie ook mogelijkheden om deel te nemen aan activiteiten. Daarom heeft ECEAT sinds 2004 een speciaal programma ontwikkeld, dat de naam Zuiver Genieten heeft meegekregen. De ECEAT-accommodaties vormen de basis van de arrangementen die flexibel zijn opgezet: niets moet, alles mag. Voor individuen of paren, gezinnen en groepen zijn er fiets- en wandelarrangementen, Nordic Walking tochten, creatieve en cultuurprogramma's, verwendagen, speciale kinderprogramma's en tourski- en sneeuw wandeltochten. In Nederland, Frankrijk, Tsjechië en - in samenwerking met Eceat Norge en Ecomonte - ook in Noorwegen: Een groepsarrangement dat start op een historisch zeilschip varende door één van de mooiste fjorden van de Romsdaler Alpen. Ook maakt u prachtige skitochten naar de omringende bergen.

Meer info: www.eceat.nl en www.zuivergenieten.nl

Zuiver Genieten... ook bij De Kleine Aarde!

Ook De Kleine Aarde maakt deel uit van de Zuiver Genieten arrangementen van ECEAT. Boek een geheel verzorgd weekend, individueel of in groepsverband. Laat u lekker verwennen met heerlijke biologische maaltijden en maak een keuze uit een aantal leuke excursies. Of maak een heerlijke fietstocht waarbij u uw picknickmand onderweg vult met typische streekproducten (zie ook pagina 19).

e-accommodaties

VISIT

Niet alleen in Nederland, maar in bijna elk land in Europa zijn er keurmerken voor milieubewuste recreatiebedrijven. De meest toonaangevende, waaronder uiteraard de Milieubarometer, hebben zich verenigd in VISIT (Voluntary Initiative for Sustainability in Tourism) om u beter over hun producten te kunnen informeren. 'Waar het milieu op de voorgrond staat, staat u in het middelpunt'. Dit is het motto van de gezamenlijke campagne van VISIT, die moet bijdragen aan een grotere bekendheid bij de toerist en bij de reisindustrie van die accommodaties, die zich inspinnen op milieugebied. **Meer info:** www.yourvisit.info

Duurzame bestemmingen en arrangementen in Noorwegen voor individuen, gezinnen, groepen en bedrijven!

Op zoek naar

Zuiver Genieten?

Kijk op
www.ecomonte.nl en
www.eceat.no

ECEAT NL

www.zuivergenieten.nl
www.eceat.nl

Portugal

Midden in het dorpje Covas, 65 km ten oosten van Coimbra, vindt u Casa do Vizinho, een 200 jaar oud typisch Portugees landhuis. Een drietal appartementen biedt u alle comfort en in de grote tuin kunt u, in de schaduw van de olijfbomen, genieten van een weids uitzicht over het dal.

Dit is dé plek om tot rust te komen, middenin een ongerepte omgeving die ideaal is voor wandel- en fietstochten. En de Portugese maaltijden in de pittoreske restaurantjes maken de vakantie compleet.

Informatie: www.portugalvakantie.info
tel 06 - 295 052 62 of 06 - 515 771 40

Kampeer-vakantie op Can Banal

In de Spaanse Pyreneeën, ongeveer 50 km van de Middellandse Zee, ligt het landgoed Can Banal, 85 ha groot in een prachtige bosrijke vallei. U kunt hier kamperen midden in de natuur. Er is een klein restaurant en een winkeltje. In het hoogseizoen zijn er dagexcursies (wandelen en paardrijden). Ook voor kinderen zijn er volop activiteiten.

Vraag de brochure aan: tel. 0570-614561

TREINREISWINKEL

Dé treinreisspecialist

- > Voordelige tickets naar ieder station
- > Op veel bestemmingen reizen kinderen t/m 14 j. gratis mee
- > Trein en fiets
- > Treinvakanties

Breestraat 57 - Leiden 071 513 70 08

WWW.TREINREISWINKEL.NL

CAMPING DE ROOS

Sfeervolle, ruim opgezette natuurlandscaping gelegen in een bijzonder fraai rivierduinlandschap aan de Ov.Vecht. Een zijarm van de Vecht loopt over de camping, die speels en kindvriendelijk is ingericht. De unieke ligging, de schitterende natuur, de vele ruimte, de harmonieuze sfeer en de goede voorzieningen (o.a. een natuurvoedingswinkel) maken Camping De Roos tot een bijzondere belevenis! Ook verhuur van bungalows en De Waard tenten. **Vraag de nieuwe folder!**

BEERZERWEG 10, 7736 PJ BEERZE-OMMEN
TELEFOON (0523) 251234 FAX (0523) 251903
www.campingderoos.nl

Bed & Breakfast **Het Oranjetipje**

Gastvrijheid & Eenvoud

B&B "Het Oranjetipje" is een kleinschalig vakantieverblijf op het platteland in de "Kop van Overijssel", nabij Steenwijk. Onze omgeving is o.a. Nationaal Park de Weerribben, de Wieden en de Woldberg. Ideaal voor fietsers, wandelaars en waterliefhebbers. Het ontbijt (lunchpakket) is een keur aan biologische en streekproducten.

Papier is geduldig, maar beperkt, dus kijk voor meer informatie op www.HetOranjetipje.nl. Voor een persoonlijk advies en reserveringen kunt U ons altijd bellen: 0521 - 589 470.

Voor wie een inspirerende vakantie wil,

ligt er in de Franse Vogezen in een stil natuurgebied

ECOLONIE

- ★ met gastenverblijf en natuurlandscaping
- ★ zwemplas, atelier en diverse workshops
- ★ biologische groente- en kruidentuinen
- ★ wandelroutes

Voor informatie belt u in Nederland: 0515-433384
Website: www.ecolonie.org

Een plek waar je rust vindt en actief kunt zijn.

Kunst- en vliegwerk in de vrije natuur

Tijdens een weekje Buitenkunst komt je creativiteit volledig tot bloei. Laat je verrassen door een workshop djembé, beeldende kunst of zang en schud je lijf lekker los in een workshop werelddans. De vrije natuur en de omgeving zorgen voor voldoende inspiratie!

TEKST: ILSE SPIJKERMAN

*Foto van Maarten Barckhof.
Model: Vincent Jonker-Geels.*

Stichting Buitenkunst organiseert jaarlijks tal van workshops op het gebied van dans, theater, muziek, literatuur en beeldende kunst. De liefhebber van kunst, cultuur en het echte buitenleven komt tijdens een weekje Buitenkunst helemaal tot zijn recht. Eten, slapen en 'werken': het vindt allemaal buiten en in grote tenten plaats. De natuurlijke omgeving dient als buitendecor voor de workshops, voorstellingen, concerten en exposities.

Fotografie

Maarten Barckhof (40) is communicatieadviseur en grafisch vormgever. Hij woont en werkt in Utrecht, waar hij zijn eigen communicatiebureau heeft: Alba Communicatie. Daarnaast is hij beeldend kunstenaar. Maarten volgde een workshop portretfotografie van Buitenkunst. Maarten: "Fotografie is een grote hobby van me en via deze workshop wilde ik weer een stapje verder komen in het vak. Portretten maken fascineerde me altijd al, maar tot nu toe lukte me dat maar matig. Tijdens de workshop heb ik een aantal deelnemers van de schilderwerkplaats gefotografeerd met een digitale camera. Voor mij was het de uitdaging om in ieder portret iets 'eigens' van de persoon te leggen. Op het terrein van Buitenkunst stond een bouwkeet vol troep en die hebben we met een aantal mensen omgebouwd tot fotostudio. De wanden bekleedden we met zwarte stof en in het midden zetten een houten kist met een matras, waarop het model kon plaatsnemen. Een simpele

bouwlamp diende als verlichting. Ik heb een stuk of tien mensen gefotografeerd en over het resultaat ben ik heel tevreden. Tijdens de slotavond hebben we onze mooiste foto's gepresenteerd."

Workshop-hoppen

Voor Maarten was het niet de eerste keer dat hij deelnam aan een workshop van Buitenkunst. "Ik was al eerder in Drenthe geweest en dat beviel me erg goed. In Drenthe kun je 'workshop-hoppen', je bepaalt per dag wat je wilt gaan doen. Zo kun je in de ochtend bijvoorbeeld gaan schilderen en 's middags djembé spelen.

Creatief in het buitenland

Ook in het buitenland vind je inspirerende mogelijkheden voor creatieve vakanties. Zoals Ecolonie, een vakantieparadijsje in de Franse Vogezen. De mensen die er wonen en werken tegen kost en inwoning realiseren er een heerlijke plek voor (vakantie)gasten, waar alle vormen van duurzaamheid samenkomen. Je kunt er kamperen en er is - ook voor kinderen - veel te doen. Je kunt kiezen uit een groot aanbod van workshops op het gebied van toneel, dans, speeksteen snijden etcetera. Je kunt er lezingen volgen en wandelen onder leiding van een gids. Bereikbaar met het openbaar vervoer: met de trein kom je tot Vittel, waar medewerkers van Ecolonie je komen ophalen. **Meer info:** www.ecolonie.org

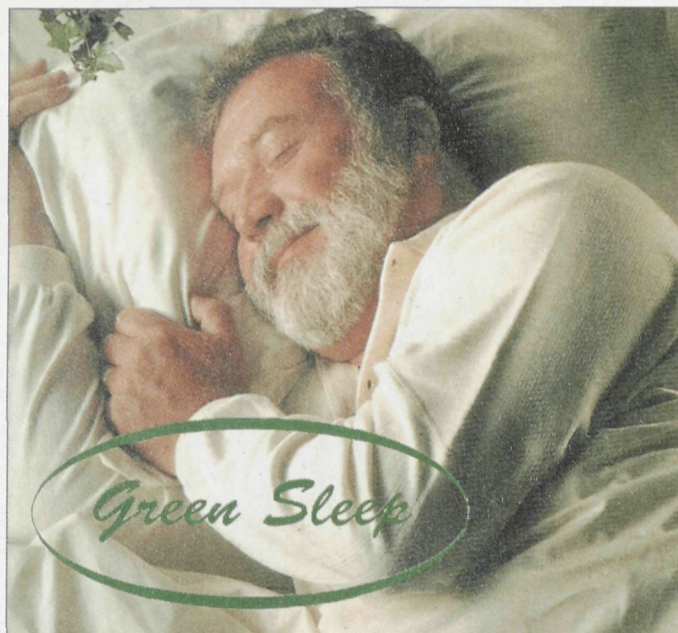
Bij Buitenkunst Randmeer leg je je toe op één discipline waar je de hele week mee bezig bent."

Alle workshops van Buitenkunst worden begeleid door professionele kunstenaars, theatermakers, muzikanten, dansers en schrijvers. Zowel beginners als (vergevorderde) amateurs kunnen bij Buitenkunst terecht. In Drenthe en Randmeer worden ook programma's aangeboden voor jongeren, kinderen en kleuters vanaf drie jaar. Buitenkunst beschikt over alle benodigde materialen, zoals licht- en geluidsapparatuur, muziek-instrumenten, kostuums, balletvloeren e.d. Bij Buitenkunst Randmeer kunnen bezoekers gebruik maken van het restaurant, waar zowel ontbijt, lunch als diner worden geserveerd. Er wordt uitsluitend met verse ingrediënten gewerkt en op het menu staan zowel vlees-, vis- als vegetarische gerechten.

Meer info: www.buitenkunst.nl

VAKANTIEVOETAFDRUK
VOOR 1 PERSOON, UIT-
GAANDE VAN EEN WEEK,
KAMPEREN EN REIZEN MET
EEN ZUINIGE AUTO.

Natuurlijk slaapt u beter

Atrium daalseweg 109 nijmegen tel: 024-323 45 41

Atrium wielakkerstraat 14 arnhem tel: 026-351 02 04

Vanbinnen mariniersweg 1 rotterdam tel: 010-240 93 79

www.debundel.com

Your Life

Consumentenmagazine, dat maandelijks verschijnt in de regio:
's-Hertogenbosch/Eindhoven/Tilburg.

Via ca. 400 adressen, t.w. Speciaalzaken, VVV-kantoren,
Schouwburgen en Theaters vindt "Your Life" gratis haar weg
naar de consument.

- Regionale agenda

"Your Life" is een magazine met een zeer uitgebreide regionale
agenda.

- Maandthema

Centraal staat elke maand een thema waarmee we een aantal
regionale activiteiten onder de loep nemen. Commercieel
focussen wij ons maandelijks op een branche, passend in het
seizoenspatroon.

- In beeld

Elke maand wordt een stad of streek in beeld gebracht uit het
verspreidingsgebied. Met een mooie wandel-en/of fietsroute,
een "Your Life Menu" speciaal samengesteld door een
gerenommeerd restaurant en veel lokale en regionale
wetenswaardigheden.

Voor informatie, tarieven, distributielijst enz. :

Uitgeverij Maas, Brouwerstraat 9, 5271 XR Sint-Michielsgestel,
tel 073-5943960, fax 073-5943959, e-mail: uitgeverijmaas@home.nl

De Finoven met
geïntegreerde warmtewand
en warme zitbank.
Of één van de basic
Tigchelkachels...
Beiden geven u
dezelfde heerlijke warmte.

TIGCHELKACHELS & FINOVENS
TIGCHELAAR TEGELKACHELS

Haedstrjitte 26 9008 SR Reduzum
Telefoon: 0566 602171 Fax: 0566 601971
www.tigchelkachels.nl info@tigchelkachels.nl

BOUWEN aan een NIEUWE WERELD

Ervin Laszlo
**JE KUNT DE WERELD
VERANDEREN!**

*Naar duurzaamheid en vrede in een
nieuwe wereld*

Met bijdragen van Michael Gorbatsjov,
Masami Saionji en Paulo Coelho
136 blz., pb., € 14,50

Ervin Laszlo
KOSMISCHE VISIE
*Wetenschap en het
Akasha-veld*

Met een voorwoord van Jurriaan Kamp
204 blz., pb., € 19,50

Lynne McTaggart
HET VELD

*De zoektocht naar de geheime
kracht van het universum*
300 blz., pb., € 27,50

Thom Hartmann
**DE LAATSTE UREN VAN
HET OUDE ZONLICHT**
*Oproep tot persoonlijke en
mondiale transformatie*
Voorwoord: Joseph Chilton
Pearce
360 blz., pb., € 29,50

Verkrijgbaar in de boekhandel of bij:

Uitgeverij Ankh-Hermes

Postbus 125, 7400 AC Deventer • Tel. (0570) 67 89 00 • Fax: (0570) 62 46 32
Internet: www.ankh-hermes.nl • E-mail: info@ankh-hermes.nl

Schoon en schokkend

De laatste ontwikkelingen in de satelliet-fotografie werden in deze fotografische atlas benut om beelden te genereren van ongeëvenaarde helderheid en kleur. De foto's van vertrouwde bergen, meren, landen en zeeën krijgen daarmee een geheel nieuw perspectief en een extra laag aan informatie.

Ik stuit op een schokkend voorbeeld van die extra informatie als ik de atlas open sla op een dubbele pagina met twee foto's van Brazilië (zie foto). Het gebied op beide pagina's is hetzelfde. Het bevindt zich in het zuiden van het Amazoneregenwoud en beslaat een oppervlakte van ongeveer 8.000 km². De foto op de linkerbladzijde werd in mei 1984 genomen: de foto op de rechterpagina in september 2001. De rode gebieden zijn bossen; de lichtere plekken zijn de plaatsen waar het bos is gekapt. Brazilië heeft 3,6 miljoen km² tropisch regenwoud, 30% van alle regenwouden op aarde. Hoewel het tempo van de ontbossing afneemt, wordt jaarlijks 15.000 km² bos gekapt.

Met deze atlas kun je je een beetje god voelen, of astronaut, zo je wilt. Vanzelf verlies je je in verwondering over de onbeschrijflijke schoonheid van onze planeet aarde. Tegelijkertijd doen de beelden beseffen dat deze schoonheid broos is en wij mensen haar kunnen maken of breken.

H.S.

Fotografische Atlas van de Wereld, fascinerende satellietopnamen vanuit de hoogte. Fontaine Uitgevers, ISBN 90 5956 082 5. Prijs € 34,90

Watertanden

Een van de genoegens tijdens mijn vakanties (en vast niet alleen de mijne...) is het proeven van lokale lekkernijen. Toen ik Delia's vegetarische favorieten in handen kreeg was ik meteen verkocht: haar heerlijke gnocchi-recept bracht me weer in de sfeer van Toscane, waar ik afgelopen zomer vakantie vierde. In Groot-Brittannië is BBC-tv-kok Delia Smith zeer populair. In Nederland kan deze keurige dame niet op tegen populaire boys als Jamie Oliver. Maar Delia kan wel degelijk geweldig koken, getuige deze bundel met een groot aantal van haar soms zeer originele vegetarische recepten. Dit prachtig uitgegeven boek met ruim 250 recepten voor interessante, verrukkelijke gerechten is een lust voor het oog. Er zijn zowel snelle recepten als bijzondere recepten voor speciale gelegenheden. De bereidingswijze is duidelijk beschreven. Ook de onderverdeling in hoofdstukken is overzichtelijk: soepen, voorgerechten en salades, eieren, kaas, pasta, gnocchi, noedels, granen en peulvruchten, koken voor vrienden, eenvoudige groenten, bakken en nagerechten. Achterin bevindt zich een lijst met de gerechten die ook voor veganisten geschikt zijn.

H.S.

Delia's vegetarische favorieten, Delia Smith, Fontaine Uitgevers, ISBN 90 5956 011 6. Prijs € 37,50

Op reis in je luie stoel

Rajasthan: De naam alleen al roept een beeld op van verre oorden en mythische verhalen.

Toen ik dit boek tegenkwam was ik verkocht, of liever, het boek was verkocht. Dit boek is kostelijk maar kostbaar. Toch kan ik de aanschaf verantwoorden, want diep in mijn hart leeft nog steeds het verlangen India te bereizen. Met dit boek op schoot kan ik die reis maken met een VakantieVoetafdruk in een kindermaatje! Pauline van Lynden kwam vijftien jaar geleden per toeval in Rajasthan terecht. Sindsdien hebben talloze bezoeken aan deze deelstaat van India deze kunstenares in staat gesteld om behalve duizenden foto's ook een fantastisch boek te maken, vol met schetsen, notities en stalen van de meest uiteenlopende materialen.

Uit haar ongeëvenaarde archief heeft zij een schitterend, impressionistisch boek samengesteld, waarin zij met beelden en woorden haar beleving van het land schildert. Collages van foto's en karakteristieke materialen op meer dan driehonderd pagina's verleiden de lezer zich in de weelderige en geheimzinnige wereld van Rajasthan te verliezen.

'Rajasthan' behandelt kunst en ambachten en de tradities die daaraan ten grondslag liggen en die in bijvoorbeeld juwelen, stoffen en handgemaakt papier te vinden zijn. Een goudmijn voor alle liefhebbers van schoonheid.

H.S.

Rajasthan, Pauline van Lynden, uitgeverij Walburg pers, ISBN 90 5730 27 64. Prijs: € 65,00

Frans (59) en Hermien Kampkes (58) uit Amstenrade vertrekken in april voor een drie maanden durende wandeltocht naar Santiago de Compostella. Met Jean-Pierre, die hun bagage draagt. Bij de aangename warmte van de speksteenkachel in hun verbouwde Limburgse 'vakwerkhoe' vertellen ze over hun proeftochten met de ezel. Frans: "Jean-Pierre is echt een reisgenoot. Als hij te weinig aandacht krijgt wordt hij kribbig."

TEKST: MONIQUE VAESSEN

FOTO: RAM VAN MEEL

"Ik ben zes jaar geleden met een collega-tje begonnen met wandelen en nooit meer opgehouden", vertelt Hermien Kampkes. "Als je wandelt zit je in het schilderij. Je hebt alle tijd om om je heen te kijken en een praatje te maken." Na die eerste wandeling volgden de Kennedymars, de Nijmeegse Vierdaagse, de Heuvelland Driedaagse en de Nacht van Gulpen. Maar het smaakte naar meer. En zoals bij iedere gepassioneerde wandelaar viel op een dag de term Santiago de Compostella. "Frans vroeg: 'Hoe zou je het vinden als ik meeliep?' Dat leek me leuk." Ze moesten dan alleen een oplossing vinden voor de bagage, want Frans kan door rugklachten geen rugzak dragen. Hun eerste gedachte ging uit naar de lastdieren die ze tijdens een vakantie in Peru en Bolivia hadden gezien: lama's. Frans: "Die worden ook in Nederland veel gehouden. Nadeel is dat lama's echte kuddedieren zijn en moeilijk in onderhoud. Bovendien kunnen ze maar vijftien kilo bagage dragen." Een ezel bleek het ideale lastdier. Ezels zijn oorspronkelijk woestijndieren die gewend zijn om ver te lopen voor een schrale voeding. "Ze doen het gek genoeg het beste op dor gras of oud hooi. En ze kunnen wel tachtig tot negentig kilo dragen."

2 Vakantie
5.996 M²
voetafdruk

VAKANTIEVOETAFDruk PER PERSOON,
VOOR 3 MAANDEN MET 2 PERSONEN
KAMPEREN, VERVOER NAAR CAHORS EN
VAN SANTIAGO MET ZIJNIGE AUTO EN
PAARDENTRAILER

Met een knuffelbeest op p

Gezelschapsdieren

Via internet vonden ze een bedrijfje in Elburg dat ezels verhuurt voor wandelreizen langs het Pieterpad. Om uit te proberen of ze met een ezel overweg konden, liepen ze vorige zomer met een huurezel van Venlo naar Maastricht. Onderweg overnachtten ze op boerencampings. "Dat beviel heel goed, ondanks dat onze ezel Cunnigonde elke nacht om één uur luidkeels begon te balken en ongelofelijk bang was voor water. Al leverde dat wel weer hilarische taferelen op. Frans moest de ezel een keer bij zijn achterpoten optillen en met een T-shirt over zijn kop over een bruggetje 'kruien', anders was er geen beweging in te krijgen", vertelt Hermien.

Na deze ervaring wilden ze een vierjarig ezeltje kopen en trainen. "Uiteindelijk hebben we dat niet gedaan. Ezels zijn gezelschapsdieren. Dus je moet er minstens twee kopen. En je weet nooit of hij niet het hele dorp bij elkaar balt", vertelt Frans. Ondertussen leerden ze via via gravin Conzuelo Grüne uit het Belgische Tongeren kennen, die met paard en ezel naar Spanje was gereisd. "Zij bood aan dat we haar ezel Jean-Pierre mochten meenemen naar Santiago. Dat kwam haar ook goed uit, want hij werd te dik." Om

te oefenen liep het drietal in september 2003 het eerste stuk van de pelgrimsroute van Tongeren naar Bouillon en afgelopen voorjaar van Bouillon naar Troyes. Hermien: "Dat beviel geweldig. Jean-Pierre is veel beter getraind, niet bang voor water en hij past zich aan ons tempo aan. Dat was echt een verademing."

Knuffelen

Het leuke van wandelen met een ezel is volgens Frans dat je er een reisgenoot bij hebt. "Jean-Pierre wil af en toe even knuffelen. Dan legt hij zijn kop op mijn schouder, lekker even schurken en dan is het weer goed. Als hij te weinig aandacht krijgt wordt hij kribbig." Hermien: "En onderweg hebben we veel bekijks, niet alleen van mensen, maar ook van dieren. Als we langs een wei met paarden of koeien lopen, komen ze allemaal naar het hek en proberen ze de aandacht van Jean-Pierre te trekken." Ze laat een foto zien met wel vijftien koeien netjes op een rij. Frans begrijpt niet dat ezels dom en koppig genoemd worden. "Het zijn heel slimme beesten, ze zijn alleen ontzettend voorzichtig." Hij vertelt hoe Jean-Pierre de eerste keer dat hij over een rood-wit zebrapad liep, alleen op de witte strepen stapte. "Pas toen hij zag dat ik gewoon

pelgrimstocht

over de rode strepen liep en hem geruststelde, durfde hij dat ook." Een ander voorbeeld zijn zwarte putdeksels en donkere schaduwen - daar loopt Jean-Pierre het liefst omheen. "Bij het begin van een donker stuk zet hij heel voorzichtig zijn poten vooruit en aan het eind neemt hij een aanloopje, waarschijnlijk denkt hij dat het daar dieper is."

Verantwoordelijkheid

De slimste actie van Jean-Pierre vond Frans dat hij op een ochtend wegliep. Ezels blijken het vermogen te hebben om een route vanaf het beginpunt te onthouden. Op een gegeven moment komt echter een punt dat dat niet meer lukt en willen ze terug. "Jean-Pierre was al de hele avond onrustig, de volgende ochtend ontdekte Hermien dat hij weg was. Paniek! Via het alarmnummer kwamen we erachter dat hij in een dorpje zes kilometer daar vandaan gevonden was. Ze hadden het treinverkeer stil gelegd om hem te vangen. Dat was waarschijnlijk niet nodig geweest, want hij liep netjes langs de spoorlijn, dezelfde route die wij de vorige dag gelopen hadden." Ondanks hun enthousiasme over het lopen met de ezel, is het niet iets dat ze iedere pelgrim zouden aanraden.

"Het is een hele verantwoordelijkheid", vindt Hermien. "s Ochtends moet je de ezel zorgvuldig borstelen en optuigen, hoeven nakijken. Daar is Frans een uur mee bezig, terwijl ik de tent afbreek en ontbijt maak. 's Avonds hetzelfde verhaal: aftuigen, nakijken, verzorgen en voeren. Daarna ben je zelf pas aan de beurt. Als ik alleen was, zou ik voor een karretje gekozen hebben."

Zwembad

Het doel van hun wandeltocht is niet door het geloof ingegeven. Hermien: "Dat die wegen al zo lang bewandeld worden spreekt me aan. En sinds onze reis naar Zuid-Amerika ben ik Spaans gaan leren. Daardoor trekt nu ook Spanje. In mijn normale leven ligt alles vast. Het lijkt me heerlijk om drie maanden van de ene in de andere dag te leven. Er zijn mensen die ook een pelgrimstocht vooraf helemaal plannen, route, hotels alles. Dat doen wij niet. 's Ochtends weten we niet waar we 's avonds slapen. Tot nu toe hebben we altijd een plek gevonden." Dat lijkt eenvoudiger dan het is, want een ezel kun je als het regent niet buiten laten staan. En je bent met ezel, ruikend naar ezel, lang niet overal welkom. Meestal beginnen ze 's middags rond vier uur te vragen of iemand een plek weet waar ze kunnen overnachten met een ezel. "In België werden we overal gastvrij ontvangen. Soms werd er al wat geregeld voordat we erom gevraagd hadden. Toen we de grens met Noord-Frankrijk passeerden sloeg dat helemaal om, was er opeens nergens plaats in de herberg. Terwijl je soms zag dat de stallen gewoon leeg stonden." Voor dat soort uitzonderlijke momenten hebben ze paaltjes en schrikdraad op batterijen mee, zodat ze voor Jean-Pierre een paddock kunnen maken naast de tent die ze dan in het wild opzetten. "In Frankrijk gold als het ijs eenmaal gebroken was, dan deden ze alles voor je. Dan haalden ze brood, kreeg je eieren en kersen mee, mocht je uitrusten in de ligstoelen of het zwembad." Of zoals de burgemeester die de gemeenteloods liet uitruimen voor de ezel en zelf in zijn nette pak op zijn knieën lag om de brandweerkraan open te draaien, zodat er water was. "Vaak vroegen we op zulke plekken

of mensen toevallig iemand kenden dertig kilometer verderop, zodat we daar weer een adres hadden."

In het voorjaar brengt Frans' broer hen met een paardentrailer naar Cahors ter hoogte van Bordeaux. Het tussenliggende traject is voor later. Vanuit Cahors vervolgen ze de oude pelgrimsroute naar Santiago. "Die 1.250 kilometer past precies binnen de drie maanden die we vrij hebben en laat ons nog wat ruimte voor onvoorziene gebeurtenissen. We hopen het einddoel natuurlijk te halen, maar het gaat ons om de reis en wat je onderweg meemaakt." Dat zo'n reis invloed heeft op de rest van je leven hebben ze tijdens de eerste etappe al ervaren. Hermien: "Vroeger heb ik ook wel eens geweigerd als kinderen vroegen of ze in onze wei hun tent mochten opzetten, maar als er nu iemand aan de deur staat is hij van harte welkom."

Leuke en nuttige informatie over (het omgaan met) ezels vindt u op www.de-ezelvriend.nl

FOTO: WWW.GERLINESCHRIJVER.NL

Korting voor lezers

Lijkt het u ook leuk om eens met een ezeltje op stap te gaan? Bij Ezelstal 'De Edelingen' kunt u voor een of meer dagen een ezeltje huren. Een dag op stap met een ezel, een (ont)spannend avontuur voor jong en oud. Lezers van De Kleine Aarde krijgen een korting van € 10,- op dagwandelingen en een korting van € 20,- op meerdaagse reizen.

Zie de bon achterin deze uitgave.

UNIEK IN NEDERLAND

DE STOFFELHOEVE
ZWITSERSE TEGELKACHELS

Grote collectie Oude en Antieke
ZWITSERSE TEGELKACHELS

- uitstekend geschikt voor ons zeeklimaat.
- aangename stralingswarmte
- een van de rendementsvolle kachels
- keuze uit 150 stuks van de meest eenvoudige tot de mooiste versierde kachel
- variërend in gewicht van 75 - 350 kg

DE STOFFELHOEVE

STATIONSWEG 86, 5807 AC OOSTRUM-VENRAY (LB)

TELEFOON 0478 580361/585956 www.stoffelhoeve.nl

VRAAG VRIJBLIJVEND INFORMATIE

ZATERDAGS GEOPEND OF NA TELEFONISCHE AFSpraak

Gevlochten
wilgentenen
tuinschermen

de vlechterij

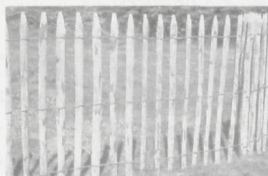
De Vlechterij, Zeist
Telefoon: 030-6995005
www.vlechterij.nl

Elke gewenste afmeting vanaf 10 m² bij u thuis
precies op maat gevlochten.
Tevens levering van wilgentenen mogelijk.

Nu ook: natuurvriendelijk geteeld
kastanjehout uit Frankrijk:

Diverse maten ronde kastanjepalen
Franse kastanjehekken in diverse hoogten en
latafstanden.

Prijslijst op aanvraag of kijk op onze site.

Dorpsweg 6
8274 AE Wilsum
038-3557556

boerengoed

alles voor **biologisch tuinieren**, zoals:

- organische meststoffen;
- biologisch plantgoed: knoflook, aardappelen etc.;
- gesteentemelen: lavameel, basaltmeel, etc.;
- akkerbouwzaden, zaden van bijdrachtplanten, groenbemesters;
- kwaliteitsgereedschappen en hulpmiddelen, zoals gaas, folies etc.;

verzending/bezorging door geheel nederland.
wederverkopers in diverse plaatsen.

prijslijst wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Biologische tuinzaden

van groentes, kruiden en bloemen

Katalogus gratis op aanvraag

De Bolster
Pieter Venemakade 61
9605 PL KIELWINDEWEER
Telefoon 0598 - 491534
Fax 0598 - 491623

E-mail bdzaden@bolster.nl

Ook uitgebreid op internet

www.bolster.nl

Natuurlijk slapen op uw Green Sleep Matras

Wat maakt een Green Sleep
matras bijzonder?

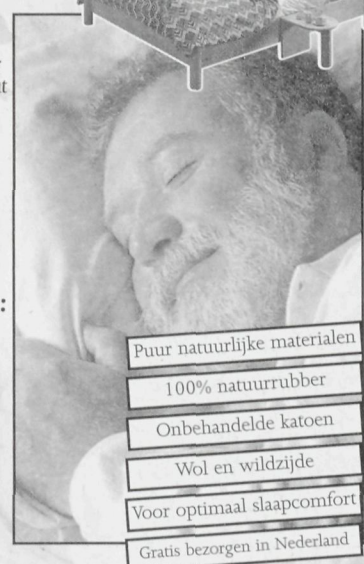
- De kern is van 100% natuurrubber
- De Matrashoes is afritsbaar en bestaat uit onbehandelde katoen, wol en wildzijde
- Perfecte rugondersteuning
- Natuurlijke holling/bolling blijft
- Green Sleep matrassen kunt u krijgen in iedere maat en voor elk gewicht
- Optimaal slaapcomfort

Andere Green Sleep producten:

- Flexibele Bedbodems
- Vier Jaargetijden Dekbedden
- Lakens en Dekbedovertrekken
- Diverse soorten bedombouw

Informatie:

- Voor een persoonlijk advies kunt u terecht in onze showroom in Zutphen
- Wij sturen u graag per omgaande documentatie

BINORM

Zutphen

Green Sleep Slaapcomfort & Stokke Studio

Green Sleep

TURFSTRAAT 6 - 8, 7201 KG ZUTPHEN, TEL. 0575 - 51 20 15
www.binorm.nl E-mail: binorm@binorm.nl

AURO

NATUURVERVEN

Website: www.auro.nl

Email: info@auro.nl

Tel: 035 - 69 45 717

Fax: 035 - 69 41 799

sta op natuur

Auro producten worden mede mogelijk gemaakt door
zonlicht, natuurlijke grondstoffen,
inzet en enthousiasme van de makers en leveranciers

WERKVAKANTIE: ZORGEN VOOR 'OUDEN VAN DAGEN'

Op de rug van een olifant

Ze was zo druk met het redden van de wereld, dat ze al een tijd niet meer op vakantie was geweest. Elise Allart (27) uit Den Haag wilde een unieke ervaring opdoen, waar ze iets van kon opsteken. Haar keuze viel op een Thais Wildlife Rescue Center, waar ze als vrijwilligster aan de slag ging met olifanten.

TEKST: LEONIE VINK FOTO: ELISE ALLART

Elise werkt parttime op de afdeling Duurzaam Toerisme van de reisorganisatie TUI Nederland. "Wij proberen de vakantieproducten van onze touroperators, zoals Holland International en Arke, te verduurzamen. Dat wil zeggen dat we bij de inkoop rekening houden met het milieu, de natuur, de mens en de cultuur." Elise is verder twee dagen per week actief voor COOL Flying. Dit programma biedt luchtreizigers de mogelijkheid de schadelijke uitstoot van broeikasgassen van gevlogen kilometers te compenseren door aanplant en bescherming van bossen.

Voorbeeld

"Strandvakanties zijn niet aan mij besteed, ik wil een avontuurlijke vakantie. Maar vanwege mijn werk wil ik wel het goede voorbeeld geven", aldus Elise. Een bezoek aan de internetsite van Ecovolunteer, die vrijwilligers werft voor wereldwijde projecten met dieren, bracht haar op een idee. "Olifanten verzorgen in Thailand. Toen ik dat zag, wist ik direct dat ik dat wilde doen, samen met mijn moeder. Zij is dit jaar zestig geworden en spaart al haar hele leven olifantjes. Zo'n vakantie is niet onoverkomelijk duur. Bovendien komt 75% van de reisom direct ten goede aan dit project." Het tweetal vertrok in september 2004 voor een periode van drie weken. Na

twee dagen acclimatiseren – en cultuur snuiven! – in Bangkok trokken ze per bus naar het zuidelijker gelegen Kao Look Chang. Elise vertelt over het olifantenproject, dat slechts één onderdeel is van de vele projecten van het Wildlife Rescue Center. "Er zijn vier olifanten tussen de 25 en 40 jaar. Als je weet dat een olifant 80 jaar kan worden, zijn deze dus nog in de bloei van hun leven." De dieren kwamen naar Kao Look Chang nadat ze waren gered van een uitzichtloos bestaan in de toeristenindustrie. Elise: "Vroeger werden olifanten vooral gebruikt als lastdier in de bosbouw. In 1989 werd dit verboden en kwamen de werkloze olifanten veelal terecht in de toeristenindustrie, waar ze hardhandig worden gedwongen om kunstjes te leren en met bakjes toeristen rond te sjouwen. Naar Thaise maatstaven is dat geen mishandeling, maar de omstandigheden waaronder de dieren werken zijn vaak slecht. Als toerist ben je je daar meestal niet van bewust."

Grasbal

Elise en haar moeder konden direct aan de gang. Iedere morgen om halfzeven haalden ze de olifanten op uit het bos, waar de dieren hun nachten doorbrengen. "We wandelden met ze, terwijl ze bamboe aten of boompjes uit de grond rukten", aldus Elise. De dag van een

olifant bestaat afwisselend uit eten en wassen. "Bij het wassen – dat gebeurt in het meer – zit je boven op de olifant en geef je commando's, want ze gaan niet altijd vrijwillig kopje onder. De kunst daarbij is dat je op tijd meedraait, want anders beland je zelf in het water", lacht Elise. Vervolgens wordt iedere olifant aan zijn eigen boom gezet – "anders lopen ze weg" – voor een feestmaal van suikerriet, ananasplanten, maïs en droogvoer. "Na het eten ruimden we de rotzooi op. Met grote scheppen en een kruiwagen gingen we de mest te lijf. Dat lijkt smerig werk, maar olifanten hebben een slechte spijsvertering en hun mest ruikt nauwelijks; het is net een grote grasbal."

Voor Elise en haar moeder was het een onvergetelijke ervaring. "Fysiek was het best zwaar. Maar eenmaal thuis denk je niet meer aan de hitte en de gekmakende insecten. Dan denk je alleen nog maar aan die enorme dieren die zo zachtaardig zijn. Wanneer ik met ze wandelde, kwam ik helemaal tot rust."

Meer info: www.coolflying.nl
www.ecovolunteer.nl
www.commundo.nl

10.657

VAKANTIEVOETAFDruk PER
 PERSOON, VOOR 3 WEKEN,
 EENVOUDIGE ACCOMMODATIE,
 VliegREIS.

Sneeuw, salie en citroen

Irma Frieling begeleidt reizen als reisleidster en kok, geeft kookworkshops en fotografeert. Ook heeft ze een cateringbedrijf (Salie en Citroen). Ze is van veel markten thuis. En ze voelt zich op veel markten thuis.

TEKST: MARJON WEIJZEN FOTO'S: IRMA FRIELING

Ze houdt van de stilte en uitgestrektheid van IJsland. Van de ambachtelijke Italiaanse keuken: spinaziegnocci met salieboter, zelfgemaakte cannelloni's met verse tomatensaus, foccacia, polenta, dat soort werk. Tijdens haar laatste vakantie, op het Griekse eiland Kapagos, genoot ze van een aan de kust geplukte groente, 'een soort ezels-oor', even gekookt en besprenkeld met citroensap. Van een inwoner leerde ze de plaatselijke pasta 'macaruna's' bereiden. Frieling (39) werkte tien jaar in de reiswereld: bij studentenreisbureau NBBS. In die tijd bereisde ze de halve wereld. Daarna werkte ze een jaar fulltime voor reisorganisatie SNP. In de gecombineerde functie van kok en chauffeur reisde ze naar Schotland, IJsland, Madeira, Alaska, New Foundland, Frankrijk en Italië. Daarna werkte ze een half jaar in een Nijmeegs eetcafé, waar ze de ambachtelijke kanten van het koken leerde. Al deze ervaring gebruikt Frieling, nu ze sinds 2000 haar eigen

bedrijf heeft. Salie en Citroen profileert zich met de wereldkeuken. Frieling kookt graag ambachtelijk, ze houdt van kneden en pasta's maken. Verder gebruikt Frieling graag verse kruiden en houdt ze van decoreren en sfeer maken.

Voor SNP werkt Irma Frieling nog steeds. Drie of vier keer per jaar

Tip van Irma Frieling:

'Probeer zoveel mogelijk je smaak te verbreden door te eten bij lokale restaurantjes'

begeleidt ze reizen. Frieling: 'Ik maak de ene keer een traditioneel streekgerecht, kook een andere keer Italiaans en verder bekijk ik wat ter plekke voor handen is en combineer dat met wat ik thuis al bedacht had. Ik moet me natuurlijk ook aan het budget houden. Sommige ingrediënten, waarvan ik weet dat ze ter plaatse veel duurder zijn, neem ik van hieruit mee.'

Culinaire reis

Als reisleidster begeleidt Frieling ook culinaire reizen, naar Frankrijk en naar haar geliefde Toscane. Die laatste culinaire reis bestaat uit kookworkshops, een wijnproeverij, een truffeljacht - 'het was niet helemaal duidelijk of de truffels uit de mouw van de jas van het authentieke Italiaanse oude mannetje kwamen' -, en een bezoek aan een chocoladefabriek. In het land waar de Slow Food-beweging is ontstaan is het niet moeilijk zo'n reis samen te stellen. Frieling hoopt dat SNP ook een culinaire reis naar Marokko ontwikkelt: 'De geur opsnuiven van mediterrane kruiden in een Arabische Soukh, hummus en tabuleh proeven, en experimenteren met koriander.' Voor haar voetafdruk hoeft ze het niet te laten. Door haar eigen vakantie vast te knopen aan het begeleiden van een SNP-reis kan Frieling met een kleine VakantieVoetafdruk toch ver op vakantie. Want haar heen- en terugreis komen op het conto van de deelnemers van de groepsreis.

Uit de keuken van Salie en Citroen: Boterkoeklimoen taart

(12 punten)

Benodigdheden: springvorm met een doorsnee van 26 of 28 cm, oven

Ingrediënten:

Bodem:

200 gr. bloem

160 gram boter

80 gr. suiker

snufje zout

Vulling:

200 gr. roomkaas

2 eieren

½ dl. yoghurt

2 pakjes vanillesuiker

1 limoen (biologisch, onbespoten)

gerasppte schil van 1 limoen

Bereidingswijze:

Verwarm de oven voor op 200 °C.

Snijd de boter in stukjes. Zeef de bloem en meng deze samen met boter, suiker en zout. Kneed het beslag tot een stevige 'elastische' bal. Laat het deeg afgedekt een half uur in de koelkast rusten.

Beboter ondertussen de springvorm.

Maak de vulling. Mix alle ingrediënten tot een schuimig geheel.

Druk het deeg in de springvorm en maak een lage opstaande rand.

Giet de vulling in de springvorm en

plaats de taart in het midden van de oven.

Bak de taart in 20 minuten gaar.

Smullen in de sneeuw

Irma Frieling begeleidt regelmatig de SNP*-sneeuw Wandelreis naar Lungau, in Oostenrijk. Een achtdaagse reis vanuit Chalet Premgut, een voormalig winterverblijf van Gravin Szápáry. Overdag wandelt de groep, bestaande uit 14 personen in leeftijd variërend van ca. 30 tot 50 jaar, in de sneeuw naar de Karneralm (1.895 m), de Schwarzwand (2.214 m) of de Kleiner Königstuhl (2.254 m). Ondertussen bereidt Irma Frieling een 'vorstelijk' drie gangenmenu.

Duur: 8 dagen

Vakantieland: Oostenrijk.

Kosten (2005): € 775 p.p., inclusief treinreis.

Extra: in de tuin is een Finse sauna.

*SNP is een touroperator die zich gespecialiseerd heeft in sportieve reizen met aandacht voor natuur en cultuur, en respect voor de lokale bevolking.

Informatie:

Irma Frieling, 06-55 18 33 90, i.frieling@planet.nl

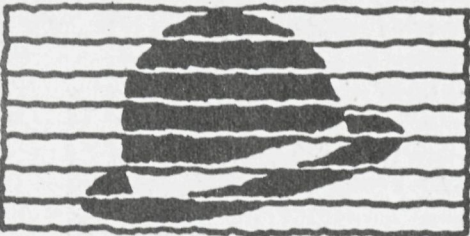
774

VAKANTIE-
VOETAFDruk PER
PERSOON, VOOR 8 DAGEN,
REIZEN PER TREIN.

ORGANIC QUALITY HEALTHFOOD RESTAURANT **BOLHOED**

PRINSENCRACHT 60-62
1015 DX AMSTERDAM
TELEFOON: 020-6261803

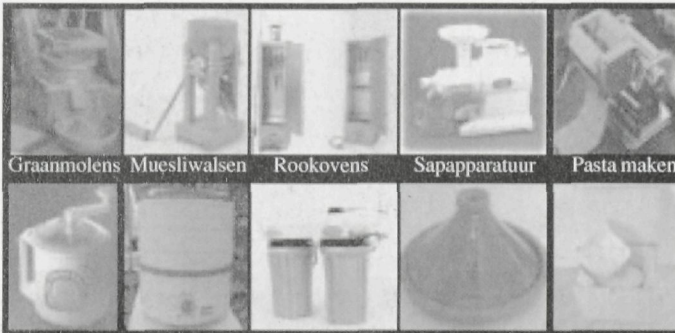
SPLINTER

NATUURLIJK WONEN

ontwerpers die het maken

advies, ontwerp en realisatie van keukens, kasten, tafels, vloeren
welsommerweg 29 7722 rp dalftsen t 0529 430747 f 0529 431588
m 06 51526890 e info-splinter@wanadoo.nl

Graanmolens Muesliwalsen Rookovens Sapapparatuur Pasta maken
Ijs maken Droegen Waterfilter Tahin Hooikist

De Natuurlijke Molen
Reehorsterweg 21 b 6717 LD EDE Tel. 0318 642944
Internet www.natuurlijkemolen.com

DE NIEUWE KEUKEN ...

Natuurlijke materialen, energiezuinige
apparatuur, oerdegelijk vakmanschap.
Ontworpen en uitgevoerd volgens
uw **eigen**, persoonlijke wensen

Tel. (030) 691 25 28
info@natuurkeukens.nl
www.natuurkeukens.nl

Dealer van
Oranier
Gas onder Glas®
kookplaten

Bernhagen®
Natuurkeukens

...NATUURLIJK MOOI

FH VORM EN INHOUT

natuurlijk materiaal
natuurlijke afwerking
natuurlijk mooi!

ONTWERP EN UITVOERING meubels objecten keukens
met respect voor mens en natuur

Frank Heerkens
Goirkestraat 181 5046 GH Tilburg tel. 013 535 8376
www.vormeninhout.nl

Werelds wonen naar eigen plan

INTERIEURARCHITECTUUR
atelier jan franssen

026 443 75 83 www.atelierfranssen.nl

EcoCrypto DOOR HANS ALLART

Horizontaal

- 1 Zwemgoed, tuinbroek, pyjama (15)
- 8 Hoeden u voor de stormen (11)
- 10 Ongeldig klein (6)
- 11 Struikelhond? (6)
- 12 Deel van een bos (3)
- 13 Daar zit het karakter (7)
- 16 Zenuwdrankje (3)
- 17 Geheel reeds (2)
- 18 Morgenrood-magazine (3)
- 19 Anders geaard dagje (2)
- 20 De rol omdraaien (3)
- 21 Nog geen Parkinson (7)
- 24 Spaanse club (3)
- 25 (Denk)werk van de fabriekscomputer (6)
- 26 Kijkwijzer (6)
- 27 Geluidloze wind (6/5)
- 30 Marginale valuta-gebeurtenis (15)
- 8 Gevuld met hemelwater (11)
- 9 Deze reiziger wil het daar doen (11)
- 14 Vorst in Turkije (3)
- 15 Gezonken concern (3)
- 22 Stopsmeer (7)
- 23 Vergane knul (7)
- 28 Geld (3)
- 29 Ondergrondse Belg

OPLOSSING WINTERNUMMER: Natuurvoeding

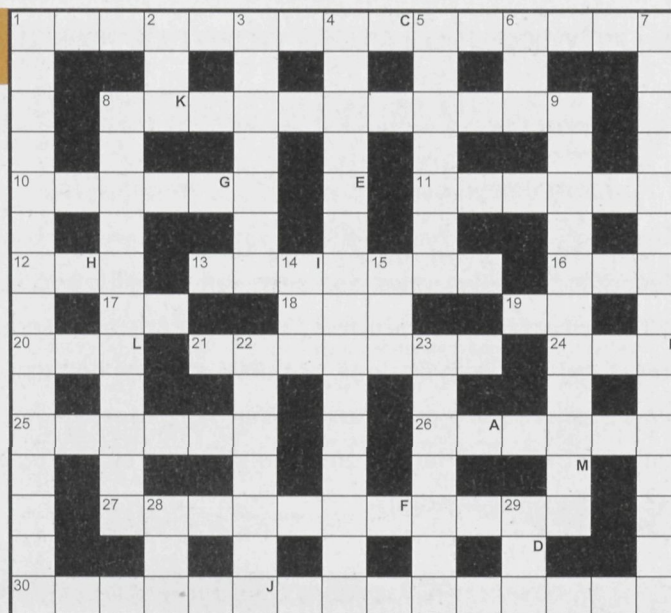

WINNAARS Winternummer:

A. Malipaard, Leiden; J.M. Smorenburg, Hoofddorp, M. Coppens, Vught.
Gefeliciteerd! U ontvangt uw prijs zo spoedig mogelijk.

Verticaal

- 1 Reizgids, detective (15)
- 2 Euro-voorloper (3)
- 3 Griezige wintertijd (7)
- 4 Mine language (15)
- 5 O, stilte voor een taalbegrip (7)
- 6 Das Dritte Reich? (3)
- 7 Interactief vermaak (15)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

De letters A t/m N vormen de oplossing. Zend uw oplossing vóór maandag 4 april naar Redactie De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel en u dingt mee naar leuke prijzen. U kunt oplossingen niet telefonisch doorgeven, noch kunt u corresponderen over de uitslag. Veel puzzelplezier!

COLUMN CHARLOTTE VOGELS

All-inclusive

Vakanties in all-inclusive resorts zijn immens populair. Alle kosten zijn inbegrepen in één prijs die vooraf betaald wordt, waardoor de vakantieganger niet voor onaangename financiële verrassingen komt te staan. Het komt ook voor dat all-inclusive reizen zelfs goedkoper zijn dan een losse vlucht. Dit trekt de consument natuurlijk gemakkelijk over de streep. Ik ben geen fan van het all-inclusive concept. Integendeel: het zou verboden moeten worden! Zelf ga ik liever op de bonnetooi op reis en sta open voor alle nieuwe indrukken die mij te wachten staan, zowel positief als negatief. Ik verblijf het liefst bij de lokale bevolking thuis en waag me aan het lokale eten en drinken, eventuele maagklachten neem ik op de koop toe. It's all part of the experience. Natuurlijk vind ik het ook fijn om te luieren aan het strand, maar dat kan ik ook om de hoek in Scheveningen doen. Naar verre landen ga ik juist om me in een geheel andere wereld te wanen. De all-inclusive liefhebber probeert dit juist met man en macht te vermijden: die wenst een westerse vakantie in landen als Maleisië of Jamaica. Het resort

Charlotte Vogels publiceert en geeft workshops over Duurzaam Toerisme

wordt niet verlaten: stel je voor dat je in een onbekende situatie terecht komt! In termen van duurzaam toerisme staan de all-inclusive resorts onderaan de lijst: de lokale bevolking profiteert nauwelijks van deze vorm van toerisme. De resorts zijn vaak in buitenlandse handen en alles moet geïmporteerd worden om te voldoen aan de eisen van de westerse toerist, van tennisballen tot beef carpaccio. Zo heeft de Dominicaanse Republiek, het populairste vakantieeiland van het Caribische gebied, de grootste dichtheid aan all-inclusive resorts ter wereld. Ondanks de florerende toeristenindustrie, leeft 90% van de 8 miljoen inwoners onder de armoedegrens. Het is duidelijk dat de lokale bevolking niet of nauwelijks profiteert van de massale toestroom van toeristen op dit eiland. Resorts dienen onderdeel te zijn van het land; hier lijken ze meer op westerse nederzettingen. Mijn gouden tip voor de verstokte resort-toerist: ga erop uit en maak van je vakantie een all inclusive belevenis: inclusief genieten van de natuur, bezoeken van cultureel erfgoed, souvenirs kopen op de plaatselijke markt en dineren bij de lokale bevolking. Exclusief uitbuiting. En dat is mooi meegenomen.

IN ONTWIKKELINGSLANDEN WORDT DE TOERIST GEZIEN ALS DE KIP MET DE GOUDEN EIEREN...

Wie vaart er wel bij toerisme?

Verre vakantiebestemmingen zijn populair. Toeristen komen voor de mooie omgeving en de vriendelijke en kleurrijke bevolking, maar de komst van diezelfde toeristen tast in veel gevallen natuur en cultuur aan. Een aantal reisorganisaties probeert onder de noemer van ecotoerisme die negatieve effecten te beperken. De komst van toerisme kan ook positieve effecten hebben, en soms wordt toerisme juist ingezet als middel voor armoedebestrijding en natuurbescherming. Voorbeelden hiervan vind je onder andere in Ecuador, waar de Quichua Indianen hun gasten zelf ontvangen, en in Costa Rica, waar toeristen zich interesseren voor het behoud van tropisch regenwoud.

TEKST EN FOTO'S: CHARLOTTE VOGELS EN KIKE OLSDER

Op bezoek bij de Quichua Indianen in Ecuador

Stichting Reisbewijs

streeft naar (inter)-nationale bewustwording door middel van communicatie en voorlichting over duurzaam toerisme.

Zij doet dit door projecten en campagnes te initiëren die bijdragen tot een groter bewustzijn bij onder andere consumenten en het onderwijs.

Meer info: www.ecotoerisme.nl

Begin 2004 bezocht Charlotte Vogels van Stichting Reisbewijs de Quichua Indianen in het Amazonegebied van Ecuador.

In 1989 lanceerde de Capirona gemeenschap haar community-based tourism project (dit houdt in dat het toerisme gerund wordt door de lokale bevolking zelf) en acht nabijgelegen gemeenschappen volgden in haar voetsporen. In 1993 hebben de gemeenschappen de corporatie RICANCIE opgericht om zelf de koers van het toerisme te kunnen bepalen. Voorheen werkten de gemeenschappen met externe reisagenten met als gevolg dat de bevolking nauwelijks profiteerde van het toerisme. Nu is het community-based tourism programma volledig in handen van de lokale Quichua-gemeenschappen. 25% van de toeristendollars

wordt gebruikt om het kantoor te runnen. De overige 75% gaat naar de lokale bevolking. Iedereen kan meeprofiten van het toerisme: de families wisselen elkaar af bij het ontvangen van de gasten. Het bijzondere van deze community-based tourism projecten is dat het programma aangepast kan worden aan de interesses van de toeristen. Ze krijgen de lokale specialiteiten voorgeschoteld en nemen een kijkje in de lokale manier van leven van de Quichua Indianen. Daarnaast kunnen ze kiezen voor jungletrekkings en kanotochten. Als er festiviteiten zijn, zoals een bruiloft of een religieuze processie, dan is het natuurlijk heel bijzonder om daar als toerist toeschouwer van te kunnen zijn. Ook de traditionele Quichua-dansen die soms door kinderen worden uitgevoerd vormen een onvergetelijke belevenis.

Marketing

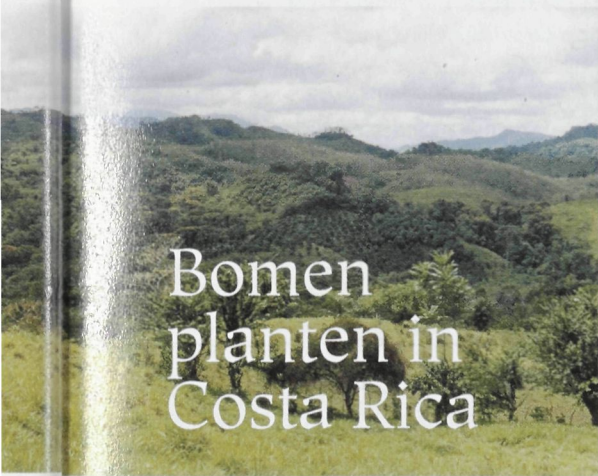
Regelmatig komen de vertegenwoordigers van de Quichua-gemeenschappen bij elkaar voor overleg. Tijdens die vergaderingen wordt er levendig gediscussieerd. De gemeenschappen willen graag meer bezoekers trekken, want ze hebben te maken met onderbezetting van de toeristencabañas. Ook wordt er gesproken over diversificatie van het programma: nu bieden alle gemeenschappen vergelijkbare activiteiten aan. Ook moet er meer aan marketing en promotie gedaan worden: de bottleneck van veel community-based tourism projecten. Inzicht in de markt is er bijna niet, waardoor promotionele activiteiten vaak niet aansluiten bij de behoeften van de toeristen. Het lidmaatschap van de overkoepelende marketing- en promotieorganisatie FEPTCE moet uitkomst bieden. Mede met hulp uit

Nederland willen de gemeenschappen de pas opgerichte Ecuadoriaanse organisatie FEPTCE snel 'op de kaart zetten'.

Goed gevoel

De Quichua Indianen bieden de toerist een avontuurlijke en bijzondere ervaring aan in het Amazonegebied van Ecuador. Het geeft veel toeristen een goed gevoel dat de lokale bevolking het voor het zeggen heeft en zelf ook de inkomsten uit het toerisme genereert.

Meer info: <http://ricancie.nativeweb.org> en <http://www.uct.edu.ec/feptce>

Bomen planten in Costa Rica

Kike Olsder van het Nederlands Comité voor IUCN bracht een bezoek aan natuurbeschermingsorganisatie Arbofilia in Costa Rica.

In Costa Rica zet de natuurbeschermingsorganisatie Arbofilia zich in voor het behoud van de natuur in de streek Carara, ten zuidwesten van de hoofdstad San Jose. Het is een rijk natuurgebied, met variatie van mangrovebossen aan de kust tot aan de nevelwouden van de hooglanden. Met steun en financiering vanuit Nederland heeft Arbofilia een kwekerij aangelegd, waar inheemse bomen worden gekweekt voor een herbebossingsprogramma. Ze organiseert ook cursussen over natuurbeheer. Deze activiteiten hebben ervoor gezorgd dat groepen studenten van Amerikaanse universiteiten het dorpje El Sur in Carara

zijn gaan bezoeken voor studiereizen. Om de groepen te kunnen herbergen heeft Arbofilia een centrum gebouwd met een centrale eet- en onderwijsruimte, en een twintigtal slaapplekken. Een aantal dorpelingen zorgt voor de maaltijden en voor de was.

Luisteren naar de apen

In 2003 is Arbofilia, via het Nederlands Comité voor IUCN, in contact gekomen met de Nederlandse touroperator Sawadee. Sawadee vond het interessant om een natuurbeschermingsproject in haar rondreis op te nemen, en Arbofilia wilde graag meer toeristen ontvangen. Voor Sawadee moest het project wel aan een aantal voorwaarden voldoen: er moest een representatieve, Engelstalige gids zijn en er moesten genoeg slaapplekken van een gelijkwaardig comfortniveau zijn. In de zomer van 2004 zijn de eerste reisgezelschappen van Sawadee in El Sur geweest. De groepen eten in het lokale restaurantje, slapen in de cabinas van dezelfde uitbaatster, en gaan met Arbofilia op excursie, waarbij ze een boom kunnen planten. De inkomsten van de excursie worden besteed aan het onderhoud van het informatiecentrum, de kwekerij en het aanleggen van een wandeltrail. Hoewel de samenwerking nog helemaal in het beginstadium is, en er nog het een en ander aan de faciliteiten verbeterd moet worden, zijn de eerste bezoeken aan El Sur zowel voor Sawadee en haar klanten als voor de inwoners van El Sur zeer geslaagd. De inwoners hebben extra inkomsten en de bezoekers genieten van het geluid van de apen in de boomtoppen, dat je vanuit je bed kunt horen. Bovendien levert deze samenwerking inkomsten en draagvlak op om de rijke natuur in dit gebied op een goede wijze te beheren.

Het Nederlands Comité voor IUCN (NC-IUCN)

zet zich in voor toerisme dat een bijdrage kan leveren aan behoud van natuur. Dit gebeurt onder andere door reisorganisaties te koppelen aan natuurbeschermingsorganisaties in vakantiebestemmingen. Ook ondersteunt het NC-IUCN organisaties in bestemmingslanden die toerisme willen ontwikkelen om een bijdrage te leveren aan het behoud van het gebied. **Meer info:** www.iucn.nl

NETHERLANDS COMMITTEE FOR
IUCN
THE WORLD CONSERVATION UNION

Positief

In de twee in dit artikel genoemde projecten is de lokale bevolking sterk bij de ontwikkeling van het toerisme betrokken. De Quichua Indianen ontvangen de toeristen zelf en zijn eigenaar van de toeristische faciliteiten. In El Sur is het centrum in handen van de natuurbeschermingsorganisatie, en gaat een deel van het geld naar haar projectactiviteiten. Een ander deel gaat naar inwoners van El Sur die betrokken zijn bij de ontvangst van de gasten. In beide gevallen heeft de komst van toeristen positieve gevolgen voor de gemeenschap. Hierbij zijn de inkomsten natuurlijk van wezenlijk belang, maar de bevolking profiteert ook van de verbeterde voorzieningen die worden getroffen om de gasten te kunnen ontvangen.

Het aantal community-based tourism projecten groeit, evenals het aantal organisaties dat graag toeristen ontvangt om geld te genereren voor natuurbescherming. Deze ontwikkeling laat zien dat toerisme positieve effecten kan hebben. Hierbij is het natuurlijk belangrijk dat deze projecten genoeg gasten trekken om economisch rendabel te kunnen zijn, en dat de effecten die samengaan met groei van het aantal bezoekers (denk aan toenemend watergebruik en afval) in goede banen geleid worden.

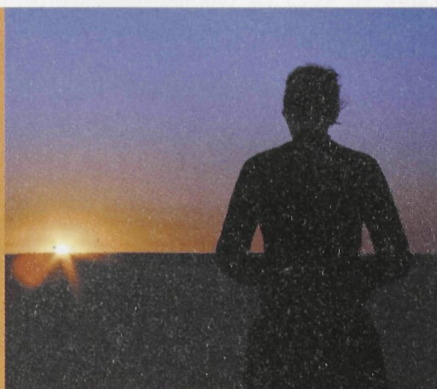
Toerisme, *big money* of *big problems*?

Hoe kan de ontwikkeling van toerisme helpen om armoede te bestrijden? Ruim 250 studenten verdiepten zich in deze vraag tijdens het studentencongres over duurzaam toerisme dat 10 december 2004 plaatsvond in Utrecht. Het congres werd georganiseerd door de Nationale Jeugdraad en het Nederlands Comité voor IUCN, dat zich inzet voor toerisme dat een bijdrage kan leveren aan behoud van natuur. Op deze pagina een impressie.

TEKST: CHARLOTTE VOGELS

Afrika voor beginners

Inleider van het congres Marieke Krom werkte 3,5 jaar samen met Namibiërs om toeristische bedrijven op te zetten. Namibia Community Based Tourism Association (NACOBTA) is een vereniging van en voor lokale gemeenschappen met als doel kleinschalig toerisme op te zetten. Het liefdadigheidsstempel dat veel community-based tourism projecten krijgen opgeplakt, is hier niet van toepassing. De toeristische voorzieningen dienen van hoge kwaliteit te zijn en de lokale ondernemers hebben allen een commerciële drijfveer. **Meer info:** www.nacobta.com.na

Goed idee

Stand-up comedian Samba Schutte (1983) geeft zijn geheel eigen visie op de vraagstelling van het congres tijdens een flitsende performance. Hij heeft een Nederlandse vader en een Mauritaanse moeder en woonde in twee werelden. Samba: "Toerisme, big money of big problems? Aan Mahatma Gandhi werd eens gevraagd: What do you think of Western civilisation? Gandhi antwoordde: That would be a very good idea!"

Bruto Nationaal Geluk

Een greep uit de onderwerpen van het congresdebat:

Het is een illusie dat toerisme altijd inzetbaar is voor armoedebestrijding. Mensen die in barre omstandigheden moeten overleven hebben andere dingen aan hun hoofd dan het ontwikkelen van toeristische projecten. Het toerisme zal vooral ten goede komen aan de middenklasse.

Hoe meet je welvaart? In Bhutan is de gangbare graadmeter van welvaart niet het bruto nationaal product, maar het bruto nationaal geluk.

Zon & strandvakanties zijn passé: de toerist wil bijzondere ervaringen opdoen: olifanten wassen in Thailand of bedoeïenendorpjes bezoeken in de woestijn. Reisorganisatie Sawadee groeide afgelopen jaar 30% door de implementatie van community-based tourism projecten in haar reisprogramma.

Meer lezen?

www.jeugdraad.nl
www.voetafdruk.nl
www.nciucn.nl

Hugo de Jong ontvangt TUI-Award

Aan het einde van het Congres over Duurzaam Toerisme reikte directeur René Klaver van TUI Nederland de prestigieuze TUI-Award voor de beste afstudeerscriptie op het gebied van duurzaam toerisme en transport uit aan Hugo de Jong. Hugo de Jong studeert aan de NHTV Internationale Hogeschool Breda. De Jongs in het Spaans geschreven scriptie richt zich op de duurzame toeristische ontwikkeling van een afgelegen gebied in het noordwesten van Argentinië. De schrijver werd met name geprezen om de kwaliteit van zijn verhaal. Met de prijs willen TUI Nederland en de NHTV Internationale Hogeschool Breda gezamenlijk de aandacht vestigen op de noodzaak om toerisme en transport duurzaam te ontwikkelen.

COLUMN

SOPHIE KOERS

Verre reizen

Toen ik vijftien was, ging ik voor het eerst buiten Europa op vakantie, naar de VS. Spannend was dat: ik maakte foto's uit het vliegtuigraampje, beklom het Empire State Building en maakte een echte rodeo mee. In mijn klas was mijn verre reis echt een wapenfeit: klasgenoten die ook een land buiten Europa hadden bezocht, waren op één hand te tellen. Inmiddels zijn verre reizen veel gewoner. We vliegen voor een weekje zon naar Bali, gaan skiën in Aspen en maken survivaltochten in tropisch regenwoud.

Of de wereld van al dat westerse gereis nu 'groter' of juist 'kleiner' is geworden, staat nog te bezien. Met eigen ogen zien hoe het in andere delen van de wereld toegaat, kan bijdragen aan ons eigen idealisme, onze tolerantie, ons begrip voor anderen. Maar ook beelden van geblindeerde busjes die langs sloppenwijken en geweld naar een afgeschermd safaripark in Afrika scheuren, dringen zich op. Dat soort reizen draagt

FOTO: JEROEN NOOIJ

Sophie Koers, co-auteur van het boek 'Praktisch idealisme'.

vooral bij aan de verdeeldheid tussen arm en rijk, zwart en wit, westers en niet-westers. Dan liever met een pot pinda-kaas naar de camping in Frankrijk.

Ook ik hou van reizen en trok een paar jaar terug door Nepal en Tibet. Kwam daar armoede tegen waar zelfs de

allerarmsten in Nederland niet bij in de buurt komen. Bedelende, lijmsnuivende kinderen. Tandeloze veertigers. Alles wat ontwikkelingsorganisaties me al jaren met hun campagnes probeerden duidelijk te maken: ik heb met eigen ogen gezien, gehoord, gevoeld en geroken hoe oneerlijk de welvaart over de wereld is verdeeld. Daar vallen alle dramatische televisiebeelden bij in het niet. Na een maand kwam ik uitgeput terug en ben toen op zoek gegaan naar manieren waarop ik een bijdrage zou kunnen leveren aan oplossingen van het armoedevraagstuk. Praktisch idealisme heb ik mede daarom geschreven en ik ben blij dat ik toen gegaan ben. Maar uitrusten doe ik voortaan toch liever dicht bij huis.

(Advertenties)

Ecologisch bouwen.

Dubomat

Levert milieuvriendelijke en gezonde bouwmaterialen zoals:

- Cellulose-vlas-houtvezelisolatie
- EPDM dakbedekking gras-sedumdak
- Leemstuc leemfinisher FSC hout

Dubomat Goirle
Geitenhoef 21
5051 JZ Goirle

Tel/fax 013 530 32 66
Mobiel 06 214 277 39
Bezoek op afspraak

Duurzaam Bouwen

Dan kiest U voor een halogeenvrij rioleringssysteem.

Polypropyleen (PP) een verantwoorde keuze voor alle rioleringsystemen!

TWEBO TUBE B.V.

IJZERSTEDEN:10
7547 TB ENSCHEDE
TEL:053-434 02 05 FAX:053-434 04 15

'T KASTANJEBOS

TUINBOUWERS MET HART VOOR HET MILIEU®

Duurzame én milieuvriendelijke houttoepassingen voor tuin en erf,
in kastanje, robinia, eik, lariks, of douglas.
Oók in thermisch verduurzaamd hout.

Voor informatie of folder:

Hoogstraat 6 3956 NA LEERSUM
tel.: 0343-522031 fax: 0343-522641
e-mail: info@kastanjebos.nl

- schuttingbouw
- tuinschermen
- pergola's
- hekwerk
- prieeltjes
- tuinmeubilair

Obilot Natuurtextiel

Groenmarkt 1, Zutphen
tel. 0575- 51 70 91
di t/m vr 10-18, za 10-17 uur

Eco baby-uitzet en
kinderwagens,
kinderkleding,
damesmode,
herenbasics, eko-
katoen, wol, zijde,
linnen, hennep.

* deskundig advies
sinds 1982

4 vliegen
in één klap

"beste koop"

**puur wooncomfort èn:
voorkomt vochtproblemen
verbetert het binnenmilieu
vermindert het broeikaseffect**

zelfs
beton vloeren
worden
merkbaar
warmer

vloerisolatie met Thermoskussens

puur wooncomfort

TONZON vloerisolatie combineert de hoogste isolatiewaarde ($R_v=3,80$) met de laagste milieubelasting (o.a. DUBOKEUR). De zeer hoge isolatie brengt de vloer snel vrijwel op kamertemperatuur, waarbij ook de randen van de vloer warmer worden. Het gevoel van optrekkende kou, kenmerk van veel woningen op de beganegrond wordt optimaal bestreden en het stookseizoen wordt een stuk korter.

Broeikaseffect: De warmere vloer biedt hetzelfde comfortgevoel bij een lagere temperatuur van de binnenlucht. Dankzij deze spontane verlaging van de gemiddelde binnentemperatuur en het korter stookseizoen kan de energiebesparing oplopen tot 25% van het huidige verbruik. Het isoleren van alle nog niet geïsoleerde vloeren met Thermoskussens $R_d=3,80$ reduceert de totale Nederlandse uitstoot van het broeikasgas CO_2 met circa 2%.

Binnenmilieu: Ook het milieu binnen heeft baat bij TONZON Vloerisolatie. Het warme droge klimaat met TONZON isolatie zorgt voor een significante reductie van het aantal huisstofmijten in de vloerbedekking op de beganegrond. Andere vloerisolaties versterken vaak de oplegging met de funderingen waardoor de randen kouder (dus vochtiger) worden en daardoor een schuilplaats kunnen bieden aan huisstofmijten in droge tijden. Met TONZON vloerisolatie worden ook de randen warmer waardoor het effect optimaal zal zijn.

De mijt is oorzaak van allergische reacties zoals astma, emfyseem, eczeem, en chronische bronchitis.

Radon remmend
Bodemfolie stopt verdamping vocht

Voorkom vochtproblemen

Het achterwege laten van vloerisolatie in een isolatieplan blijkt oorzaak van veel vochtproblemen en een toename van het aantal huisstofmijten in de vloerbedekking.

De dubbele aanpak van TONZON met Thermoskussens tegen de onderkant vloer en de stevige Bodemfolie op de bodem van de kruipruimte biedt veruit de beste oplossing voor deze problemen en maakt gegarandeerd een einde aan de vaak muffe geur vanuit de kruipruimte. Het is daarbij de enige isolatie waarvan gegarandeerd kan worden dat het droog blijft in een kruipruimte. Deze droge vloerisolatie is daarmee echt veilig voor houten vloeren ook als de vloer is afgedekt met een dampremmende vloerbedekking, zoals blijkt uit meer dan 24 jaar praktijkervaring.

De prijs/prestatie verhouding van TONZON Vloerisolatie is gunstig zoals ook van de andere milieuvriendelijke isolatieoplossingen die TONZON heeft ontwikkeld, zoals het Thermosheet om met minder ruimteverlies muren en daken aan de binnenzijde te isoleren. Kijk op www.tonzon.nl of vraag onze gratis Cd-rom met veel videobeelden.

TONZON 053-4332391 www.tonzon.nl

Neem mee: Bon voor GRATIS appelgebak

Meer info:
www.dekleineaarde.nl
of bel: 0411-684921

NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

Kom naar De Kleine Aarde
voor een (h)eerlijk dagje uit!
www.dekleineaarde.nl

consuminderen...
hoe doe je dat?

Dat lees je in GENOEG,
hét non-glossy lifestyle magazine.
Losse verkoopprijs € 3,50

Profiteer van de speciale aktie-korting:
slechts € 16,95 voor 6 edities per jaar!

Knip deze bon uit, vul de achterkant
in en verstuur in een envelop met
postzegel naar: Uitgeverij Genoeg,
Postbus 85749, 2508 CK Den Haag.

U kunt zich ook abonneren via
www.genoeg.nl

Op stap met een ezel: tot € 20,- korting

foto: www.gerlindeschrijver.com

Bijzonder
Brabant

www.bijzonderbrabant.nl

Fotowedstrijd

Brabant heeft zoveel te bieden dat u tijdens een bezoek de kans loopt om van de ene verbazing in de andere te vallen. Zo wandelt u door een bruisende binnenstad, dan weer geniet u uren achtereenvolgens van een jazzfestival. U bezoekt met de kinderen een dierentuin of attractiepark. Of u trekt erop uit in een van de vele natuurparken die Brabant rijk is. En of u nu maar even in Brabant verblijft of langer; iedere keer zult u zich hier thuis voelen.

Brabant is bijzonder. Alle ingrediënten voor bijzondere ervaringen en ontmoetingen zijn hier aanwezig. Dus ontdek, proef en beleef het gebied van uitersten en kijk op www.bijzonderbrabant.nl.

Meedoen aan de fotowedstrijd? Kijk achterop van deze bon.

Huur ligfietsen en skates: 20% korting

Maia ligfietsen & skates
Watertoren Buitenlust
Kromme Zandweg 80
3319 LC Dordrecht
(078) 616 63 02
maia@ligfiets.net
maia.ligfiets.net

20% korting

op een rondvaart
door de Amsterdamse
grachten. Holland
International biedt
drie rondvaarten
aan met het milieu-
keurmerk De Groene
Duim, milieu Oké..

Een rondvaart door de Amsterdamse grachten

Vertrek vanaf de steiger van Holland International (t.o. het Centraal Station in Amsterdam). Wel even reserveren: tel. (020) 625 30 35, fax: 020-320 59 76, e-mail: partyships@hidm.nl

Maximaal 4 personen. Deze bon is het gehele jaar 2005 geldig.

PASSAGE

Andy Goldsworthy

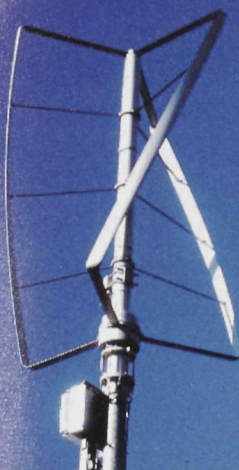
TERRA

€ 5,- korting

Op het schitterende
boek 'Passage' van
kunstenaar Andy
Goldsworthy.
Het boek is verkrijg-
baar bij boekhandel
en warenhuis.
Normale prijs: € 49,95
Tegen inlevering van
deze bon: € 44,95

Actienummer:
90074776

Nieuw:
De Energietuin
Maak kans op
een **GRATIS**
groepsexcursie!

Naam _____
 Adres _____
 Postcode _____ Plaats _____
 Telefoon _____ E-mail _____
 Bank/girorekening _____

Ik machtig Uitgeverij Genoeg éénmalig af te laten schrijven: € 16,95 voor een jaarabonnement van 6 edities (en profiteer met meer dan 10% korting op de normale prijs van € 18,95).

Datum _____

Handtekening _____

De Kleine Aarde heet u welkom!

Het Eco-park De Kleine Aarde in Boxtel is met zijn prachtige tuinen en Bezoekerscentrum een bron van inspiratie voor een duurzame leefstijl. Bezoek de exposities Werelds Wonen, De Vakantie-Voetafdruk, en de Voedings-tentoonstelling en doe de Bike-Experience. Ook voor kinderen is het Eco-park leuk en leerzaam met de doolhof, insectenhoek en het Zonne-speelobject. Ook is er een Aardmannetjespad, (4-6 jaar), Speurneuzenpad (7-8 jaar) en Natuurpad (9-12 jaar). En speciaal voor kleine smulpapen: het Juniormenu.

Dag je uit? Kom naar De Kleine Aarde!

Kom naar het Eco-park van De Kleine Aarde in Boxtel voor een inspirerend dagje uit. Tegen inlevering van deze ingevulde bon kunt u gratis smullen van (h)eerlijk appelgebak in het Eco-café.

*Deze bon is geldig voor 1 persoon t/m 31 december 2005

Naam: _____ M/V
 Adres: _____
 Postcode: _____
 Woonplaats: _____
 E-mail: _____
 Telefoon: _____

Huur ligfietsen en skates: 20% korting

Tegen inlevering van deze bon krijgt u **20% korting op ligfiets, bakfiets, Bromptonvouwfiets en skateverhuur of 10% korting op arrangementen.**

Kijk op maia.ligfiets.net

Een dag op stap met een ezel:

een (ont)spannend avontuur voor jong en oud.

Speciaal voor de lezers van de Kleine Aarde biedt Ezelstal 'De Edelingen' u een **korting aan van € 10,00** op uw boeking voor dagwandelingen en tweedaagse reizen. En een **korting van € 20,00** op al uw boekingen voor uw meerdaagse reizen.

Ezelstal de Edelingen
 Pluimerdijk 5
 7021 HW Zelhem
 tel (0314) 62 06 80
www.ezelstal.com

Deze bon is het gehele jaar 2005 geldig. Niet inwisselbaar tegen contante vergoeding of in combinatie met andere acties. Reserveren is noodzakelijk.

Grachtenrondvaart

U vaart ca. 1 uur in een luxe rondvaartboot door de grachten en passeert een groot aantal van Amsterdams meest belangrijke bezienswaardigheden.

Prijs: € 8,50 per persoon Voor lezers van De Kleine Aarde € 6,80.

Afvaarten: Winter: dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur elk half uur. Zomer: dagelijks van 9.00 tot 18.00 uur elk kwartier en van 18.00 tot 22.00 uur elk half uur.

Candlelight Cruise

Beleef een bijzondere avond met een speciale twee uur durende rondvaart door de Amsterdamse grachten. Terwijl u vaart geniet u van een gevarieerd kaasplateau, stokbrood, oliven, nootjes en wijn of frisdrank. Prijs: € 25,00 per persoon Voor lezers van De Kleine Aarde € 20,00.

Afvaarten: Winter: dagelijks om 19.30 uur. Zomer: dagelijks om 21.00 uur.

Dinner Cruise

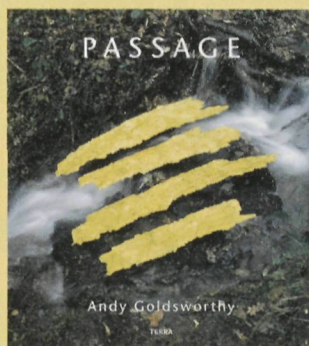
Aan boord wordt u ontvangen met een welkomstdrankje en tijdens de cruise geniet u van een luxe 4-gangen diner met (non-) alcoholische drankjes. De ongeveer 2½ uur durende tocht door de feestelijk verlichte grachten wordt afgesloten met koffie of thee.

Prijs: € 69,00 per persoon. Voor lezers van De Kleine Aarde € 55,20.

Afvaarten: Winter: dagelijks om 19.30 uur. Zomer: dagelijks om 20.30 uur.

Passage

De reizen door ruimte en tijd van mensen, rivieren, landschappen en zelfs stenen lopen als een rode draad door dit boek heen. De internationaal bekende beeldhouwer Goldsworthy maakt vergankelijke beelden in de natuur. Dit prachtige fotoboek met commentaar van de kunstenaar maakt zijn kunst iets minder vergankelijk. Normale prijs: € 49,95
 Bij inlevering van deze bon: € 44,95

Actienummer: 90074776

Actieperiode: van 26 januari 2005 t/m 26 april 2005.

Fotowedstrijd

Zo doet u mee: vraag een inschrijfformulier aan bij het Brabants Bureau voor Toerisme, tel.: (013) 549 92 84. Stuur dit inschrijfformulier samen met uw foto's uiterlijk 1 maart 2005 naar: Brabants Bureau voor Toerisme, o.v.v. Fotowedstrijd Bijzonder-Brabant, Postbus 4125, 5004 JC Tilburg.

Er zijn tal van bijzondere prijzen te winnen, o.a. een aantal Mystiek Brabant pakketten en Toeristische Bijzonder-Brabant pakketten.

Prijswinnaars ontvangen vanaf 15 maart schriftelijk bericht.

Dit voorjaar op De Kleine Aarde: Energietuinexcursie:

Groepen vanaf 15 personen leren zelf tot plaatsing van duurzame energietechnieken over te gaan. Dankzij een overheidssubsidie kunnen wij 30 gratis Energietuin-excursies aanbieden aan de volgende groepen: Gemeenteambtenaren, Wethouders en raadsleden Provincieambtenaren, Gedeputeerden, Leden van vereniging Eigen Huis Makelaars - Installateurs Woningbouwcorporaties, medewerkers van energiebedrijven. De excursies vinden plaats vanaf voorjaar 2005.

Energietuinexcursies voor groepen

Wilt u met een groep deelnemen aan een Energietuinexcursie? Meld u aan met onderstaande bon of bel (0411) 68 49 21. Kosten voor een groep van 15 personen: € 150,- (extra personen: € 10,-). Hiernaast vermelde groepen maken kans op een gratis Energietuin-excursie. (op volgorde van binnenkomst aanmeldingen).

Naam: _____ M/V
 Adres: _____
 Postcode: _____
 Woonplaats: _____
 E-mail: _____
 Telefoon: _____

Stuur deze bon in een envelop naar De Kleine Aarde, Antvnr. 16151, 5280 VJ Boxtel (postzegel niet nodig)

WEAH — GULLIT

FOTO: NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

ÓÓK SUPPORTER?

Wilt u ook lezen over de belevenissen van bijvoorbeeld Ruud Gullit, George Weah, Lornah Kiplagat, Haile Gebrselassie, Foppe de Haan, Stanley Menzo en Nwankwo Kanu? Of wilt u weten wat deze en andere topsporters doen voor een betere wereld? Neem dan een **GRATIS** abonnement op het tijdschrift *Supporter*.

Supporter is een tijdschrift over Sport en Ontwikkelingssamenwerking en beschrijft onder andere de rol van sport in niet-westerse landen. *Supporter* komt vier keer per jaar uit.

Vraag het **GRATIS** tijdschrift aan via www.ncdo.nl onder 'publicaties'.

Supporter is een uitgave van NCDO

Kom naar
De Kleine Aarde!

kijk ook op www.dekleineaarde.nl

Eco-attractiepark:

Leuk en Leerzaam! School-
reisjes op maat. Basistarief
voor groepen
v.a. 15 pers.
€ 1,50 p.p.
Schoolreismenu
mogelijk.

Bel voor info:
(0411) 68 49 21

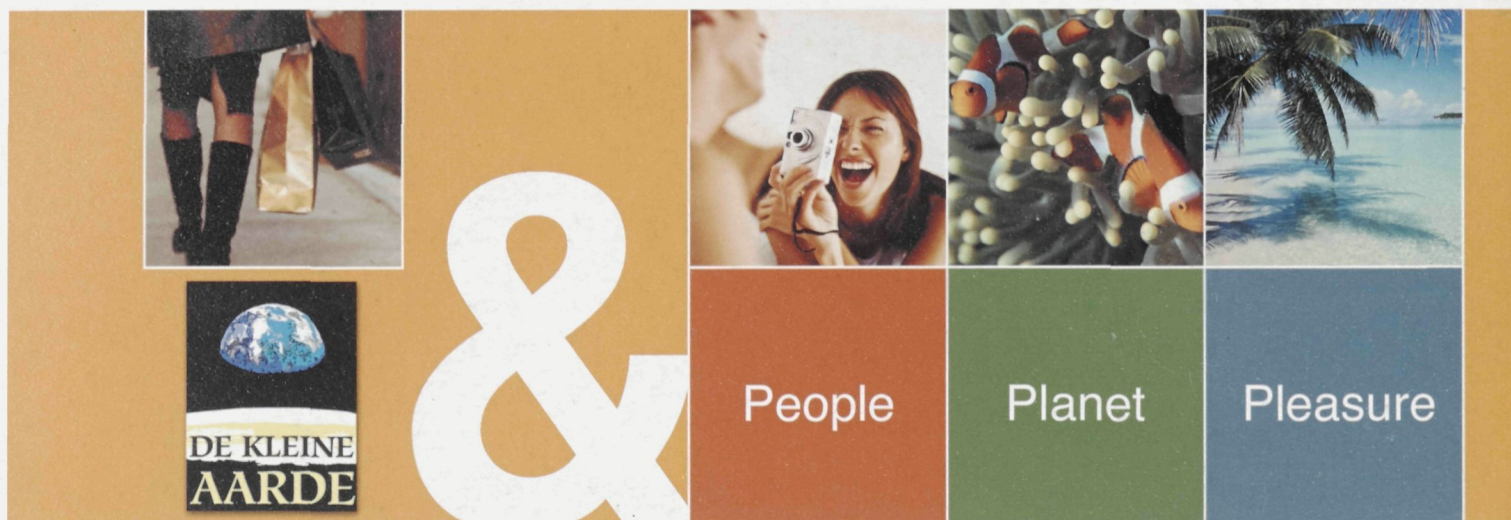
Ook voor uw dak?!

- keuze uit verschillende vegetatie's
- toepasbaar bij nieuwbouw en renovatie
- geluidsreductie tot 46 Db
- onbeperkte levensduur
- bestaande uit milieuvriendelijke materialen
- tevens leverbaar als "Doe Het Zelf" pakket
- **NIEUW Sedumroll;** voorgekweekte vegetatiematten voor aanwending in de tuin, op balkon, in bloembakken, etc.

voor aanvraag documentatie: Rozenbogerd 2
5301 KD Zaltbommel
Tel. 0418- 512927
Fax 0418- 515277
Dhr. Hobo
www.ekogras.com

GREENCARD

Voordelig, makkelijk én milieuvriendelijk!

Ja, ik wil de GreenCard Visa
creditcard t.w.v € 75,- voor € 60!
Stuur mij het welkomstpakket
met aanvraagformulier

Voorletter(s) **MO VO**

Naam*

Telefoon*

Adres*

Huisnummer*

Postcode en Plaats*

* verplichte velden

De kleine aarde

GreenCard Visa: een wereldprimeur!

Met de unieke GreenCard heeft u de voordeligste creditcard van Nederland, het bekende betaalgemak van Visa, en draagt u ook nog eens bij aan een beter milieu! De GreenCard is de eerste en enige creditcard waarmee u via uw dagelijkse betalingen meehelpt om klimaatverandering tegen te gaan. En het mooie is: het kost u niets!

GreenCard: de duurzame Visa creditcard

De GreenCard compenseert de milieubelasting van al uw aankopen door de actieve bescherming van de natuur en de aanplant van nieuwe bossen! Als u bijvoorbeeld uw benzine betaalt met de GreenCard, dan compenseren deze bossen door de opname van CO₂ de broeikasgassen die uw auto uitstoot. Zo zorgt de unieke GreenCard ervoor dat al uw aankopen milieuvriendelijke activiteiten worden. Zonder dat u hier 1 cent extra voor hoeft te betalen!

Speciale aanbieding "De Kleine Aarde"!

Als lezer(es) van "De Kleine Aarde" geniet u van een heel speciale aanbieding. Voor deze unieke GreenCard Visa (t.w.v. € 75,-) betaalt u een éénmalige kaartbijdrage van slechts € 60,- daarna is de kaart uw levenlang gratis! Bovendien krijgt u een gratis partnerkaart kado!

Wilt u ook kosteloos bijdragen aan een schoner milieu? Vul dan hier uw gegevens in en stuur de bon (of een kopie) in een ongefrankeerde enveloppe naar: LaserVisa, antwoordnummer 10046, 5200 VB, 's Hertogenbosch. U kunt ook direct een kaart aanvragen op www.vakantievoetafdruk.nl

People, Planet, Pleasure